"UMUTLA YILDIZLARA"

nostromo™

bilimkurgu

SAYI:1 YAZ 1997

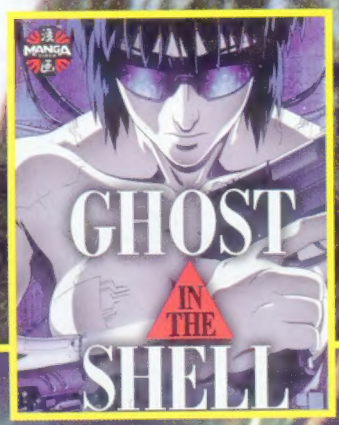

Giovanni Scognamillo

Zühtü Bayar

söyleşi: Orhan Duru

the fifth element

MARS ATTACKS

YILDIZ SAVAŞLARI ÜÇLEMESİ

2001'i ANLAMA KILAVUZU

STAR TREK:FIRST CONTACT

450.000 TL.

nostromo,

NUN İLK SAYISINI MR. SCIENCE FICTION FORREST J. ACKERMAN'A ADIYORUZ.

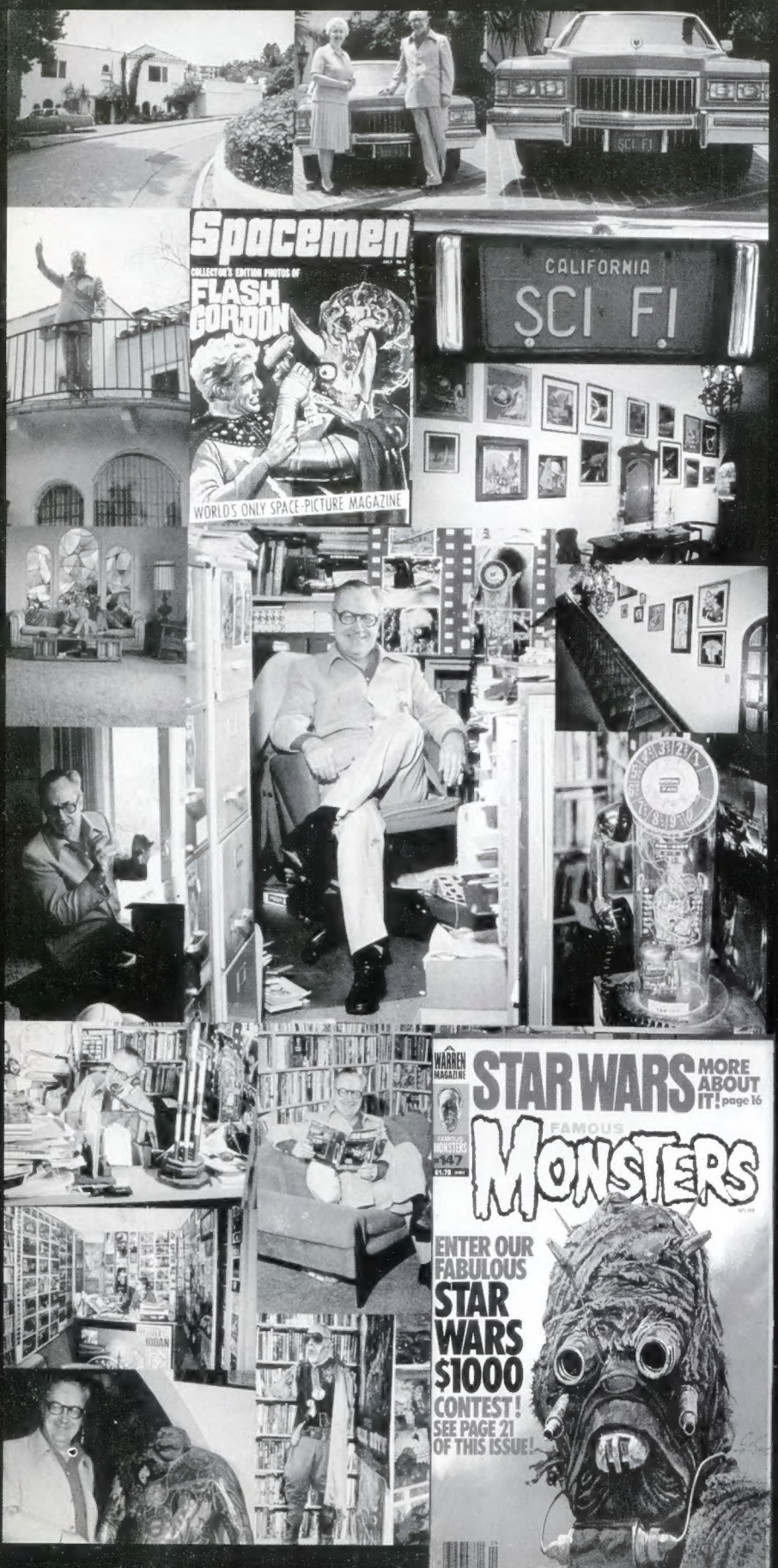

Forrest J. ACKERMAN 24 Kasım 1916'da Los Angeles'da doğdu. Uzun yıllar Mr. SCIENCE FICTION ünvanıyla Bilimkurgu Sinemasına ve Edebiyatına katkılarda bulundu. 1958'de yayınlamaya başladığı "FAMOUS MONSTERS OF FILMLAND" dergisiyle, bugün Sinema ve Edebiyatta kendini kanıtlamış birçok ünlüye esin kaynağı oldu ve onların yetişmelerinde önemli rol oynadı. Bu ünlülerden bazıları; Steven Spielberg, George Lucas, Ray Bradbury, Stephen King, John Carpenter ve George Romero'dur...

"SPACEMAN" ve "MONSTERWORLD" dergilerinin de editörlüğünü yapan Ackerman, dünyaca ünlü çizgi roman kahramanı VAMPİRELLA'nın da yaratıcısıdır. Bugün hala 7 yaşından beri toplamaya başladığı "Korkunç" koleksiyonuyla evinin bir köşesinde yaşamakta olan "FAMOUS MONSTERS OF FILMLAND"i yayınlamaya devam etmekte ve en büyük arzusunun 2000 yılını görmek olduğunu söylemektedir.

NOSTROMO İLE YOLA ÇIKMAK!..

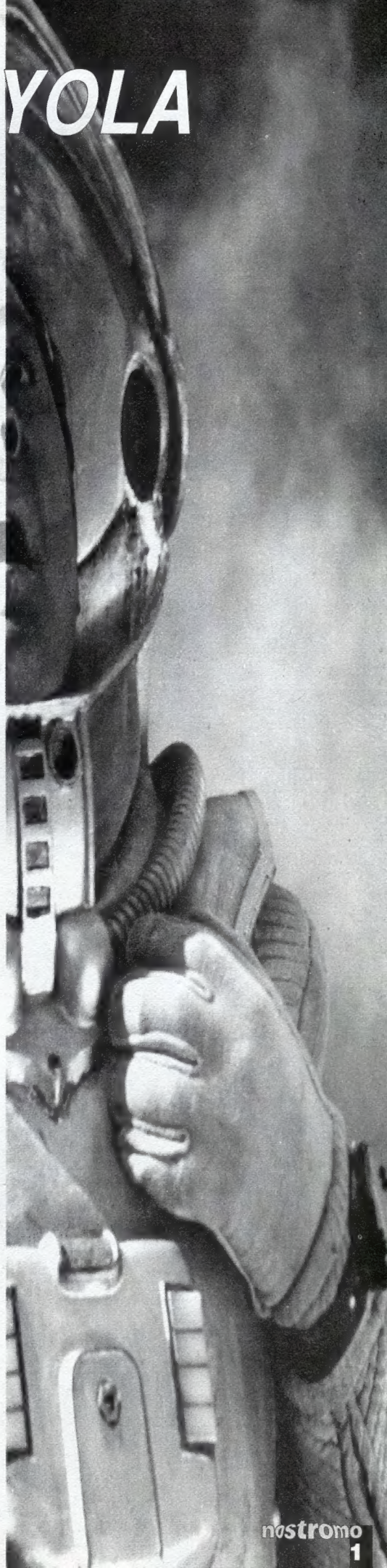

Türkiye'de bilimkurgu dergiciliğine, geçmişine ve bugününe baktığınızda altmışlı yıllardan günümüze dek süregelen bir acı gerçekle karşılaşırız: bir bilimkurgu dergisi çıkartmak ya çılgınlıktır, ya da düpedüz Don Kişotluktur. Bilimkurgu dergiciliğini kimler denemedi ki! Sezar Erkin Ergin, Zühtü Bayar, bir fanzini profesyonel bir dergiye dönüştüren, dönüştürebilen Selma Mine, halen dergiciliğini sürdüren Bülent Akkoç (ve Hakan Alpin) ve de, muhakkak, unuttuklarım.

Selma Mine'nin "X-Bilinmeyen" (sonradan Evren)i tüm vartaları atlatabilen tek örnek olabildi, adeta bir kuşağı oluşturan. Diğerleri ise tüm iyi niyet ve gayretlere karşın, ya birkaç sayı çıkabildiler, ya da underground ile profesyonellik arasında gidip geldiler. Ve herkes için aynı sorun: finans eksikliği, tanıtım yetersizliği ve dağıtım zorlukları. Bir süreden beri bilimkurgu yayınları yeniden dirildi, yeni roman dizileri yayınlandı ve yayınlanıyor, en azından bir bilimkurgu dergisi (Atılgan) yoluna devam ediyor. Bu ara, bilimkurguculara ve kolleksiyonculara belirli bir artış dikkati çekiyor. Eski yayınlar yüksek fiyatlara satılıyor: dergiler, çizgiromanlar da öyle... Ve tabii bilimkurgu filmleri büyük bir ilgiyle izleniyor.

Geçenlerde meraklı bir yayıncı arkadaşla arz talep dengesini konuşuyorduk. Arz mı talebi harekete geçiriyor, yoksa tersi mi oluyor? Türkiye'de "popüler" dediğimiz yazım türlerinde bir potansiyel yatıyor, yatıyor; ve bir atak bekliyor. Ancak zaman zaman gerçekleştirilen bu ataklar, bilinen nedenlerden (başta ekonomik ve pazar nedenleri) dolayı, uzun ömürlü olmuyorlar, olamıyorlar: arz talebi dürtüklüyor ama bu dürtükleme yeterli ve programlı görünmüyor. Sonuçta ideal "altın çağlar" parlayıp sönüyorlar.

İyi de, tüm bu acı gerçekler ortada iken "Nostromo"ya ne oluyor? Ya da, neden Nostromo ve neden böyle bir Nostromo?

Adlarını künyede okuyacağınız arkadaşlarla (ve adları künyeye sığmayan moral destekleyicilerle) bir yeni bilimkurgu dergisini yayınlamaya karar verdiğimizde acaba yukarıda saydıklarımı hesaba katmadık mı? Katmasına kattık muhakkak, gerekli Don Kişotluk, umut, güven, inat ve tutku dozu ile birlikte. Ve piyasada bir başka bilimkurgu dergisi (Atılgan) var olduğunu da hesapladık. Amaç rekabet değil, amaç alternatif ve değişik bir yaklaşımdır. Bilimkurgu salt yazın değildir, sinemadır, televizyondur, çizgiromandır, grafik sanat ve müziktir. Kısacası pekçok tür ve ifadelerde görseldir. Bu görselliği ön planda tutarak, buna yenilenen güncelliği de katarak kendimize bir yol çizdik. Burada "biz şunu da yapacağız, bunu da yapacağız" diye vaadlerde bulunmak niyetinde değiliz. Bir derginin ilk sayısını çıkardık ve bunun için mutluyuz. Ama ya sonrası ne olacak?

Bilimkurgu, çok iyi bildiğiniz gibi, gelecektir, yarınsamadır, tahmindir-bazen iyimser bazen de kötümser- ve bu dergi bu tanımlamalara uyan ve uyacak olan bir dergidir. Gelecek, ne yaparsanız yapın, umuttur, çabalamadır, mücadeledir. Gelecek, uzayın derinliklerinde tehlikeli maceralara atılan, bilinmeyene doğru hızlanan "Nostromo"dur!

İyi yolculuklar,

Giovanni SCOGNAMILLO

NOSTROMO
SAYI: 1 YAZ 1997

EDİTÖR:
GİOVANNİ SCOGNAMİLLO

SAHİBİ:
NİLGÜN BİRGÜL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:
METİN DEMİRHAN

YAZI KURULU BAŞKANI:
ZÜHTÜ BAYAR

YAZI KURULU:
Kutsi AKILLI, Lütfü ASLAN, Yalçın BAŞARAN, Nilgün BİRGÜL, Metin DEMİRHAN, Ant ÖZOK, Kerem SANATEL, Giovanni SCOGNAMİLLO.

ABD MUHABİRİ:
ANT ÖZOK

GRAFİK TASARIM:
YAVUZ SAKLI_METİN DEMİRHAN

DİZGİ:
YALÇIN BAŞARAN

BU SAYIYA KATKIDA BULUNANLAR:
Zeynep AKKUŞ, Hasan ÇOLAKOĞLU, Sinan EREL, Ayşe GÜL.

ADRES:
atılgan kitabevi, istiklâl cad. atlas sineması pasajı, no:24, beyoğlu_istanbul
tel&fax:(0212) 245 47 37
(e mail: ybasaran @ prizma.net.tr)

nostromo'ya gönderilen yazı, resim ve diğer materyaller yayınlansın ya da yayınlanmasın iade edilmez. yayınlanan eserlerdeki düşünceler eser sahibine aittir.

nostromo'nun hangarı

NOSTROMO İLE YOLA ÇIKMAK 1
1997'NİN FİLMLERİ 3
THE FIFTH ELEMENT 6
STAR TREK:FIRST CONTACT 8
BİLİMKURGU MANİFESTODUR 13
SÖYLEŞİ:ORHAN DURU 14
ÖYKÜ:HARİTA (Orhan DURU) 17
BİLİMKURGUSAL ANILAR (Giovanni SCOGNAMİLLO) 22
GHOST IN THE SHELL 24
ÖYKÜ:SICAK KÜVET (Kutsi AKILLI) 28
MARS ATTACKS 30
THE X-FILES 35
ÖYKÜ:TUTUKLU BİLİNÇ (Zühtü BAYAR) 36
INDEPENDENCE DAY 40
2001'İ ANLAMA KILAVUZU 42
STAR WARS ÜÇLEMESİ 45
KİTAPLIK 48

"Nostromo'nun yolculuğa hazırlanması ve yola çıkması sürecinde bizlere destek veren tüm arkadaşlarımıza sonsuz teşekkürler."

1997'nin FİLMLERİ

ant özok

Sinemalarımızda bol miktarda bilimkurgu-macera tipi filmler göreceğiz 97 boyunca. Bunların çoğu, Amerika'da yazın, Türkiye'de ise sonbahar-kış civarında gösterime çıkacak olan filmler. Elbette ki her zaman olduğu gibi bu yıl da milyonlarca dolar para, film yapımcılarınca filmlere yatırılacak (hatta yatırıldı bile), daha sonra biz sevgili izleyiciler tarafından milyarlarca dolar olarak aynı ceplere geri dönecek. Ne diyelim, alan memnun, satan memnun!..

The Lost World

Müjde! Dinozorlar Hortladı!

Doğrusu, hortlamasalardı şaşardım. Hele ilk parti dinozorlar yapımcılara yalnızca sinema geliri olarak 1 milyar dolar kazandırdıktan sonra. Video, televizyon gösterim hakları ile tişört, oyuncak, çıkartma vs. gelirlerini hiç saymıyorum.

1993 yapımı *"Jurassic Park"* tan bahsediyorum elbette. Yeni film, Türkiye'de büyük olasılıkla Eylül civarında gösterimde olur. Yine Steven Spielberg tarafından yönetilen *"The Lost World- Kayıp Dünya"*, birinci filmin bittiği zamandan beş yıl sonra geçiyor. Bu kez kahramanlarımız, dinozorların asıl olarak üretildiği bir ıssız adaya düşüyorlar. Jurassic Park kapatıldıktan sonra terkedilen bu ada, bir dinozor fabrikasını bünyesinde barındırmaktadır ve başıboş yüzlerce dinozor, adaya yayılmış durumdadır. T-Rex ailesinden tutun da, görünmez dinozorlara kadar bol ve yeni çeşitler bulunmaktadır yeni adada. Birinci filmdeki karakterlerden yalnızca üçü yeni filmde de yer alıyor. Biri Jeff Goldblum'un oynadığı kaos matematikçisi Ian Malcolm karakteri. Diğeri ise kötü adam Dodgson- hani şu dinozor embriyolarını çalmaya çalışırken bu uğurda canını bir Tükürükus'a veren tombiş Nedry karakterinin embriyoları teslim edeceği adam. Stallone'li *"Assassins-Suikast Çemberi"*, Hugh Grant'li *"Nine Months- Dokuz Ay"* gibi filmlerde başrol oynayarak yıldızını yükselten Julianne Moore, bu filmde gözüpek bir hayvanbilimciyi canlandırıyor. Adayı kuran John Hammond karakterini oynayan "Sör" Richard Attenborough ise, ikinci filmde şöyle bir gözüküyormuş. Fakat elbette ki bu filmde de başrolü, Stan Winston *(Terminator-2, Predator, Aliens, The Relic* gibi filmlerde yaratıkları dizayn eden zat-ı şahane) tarafından yaratılan dinozorlar oynayacak.

Senaryoyu, her iki filmin kitabını yazan Michael Crichton, David Koepp ile beraber yazmış. Bu arada, filmin kitabı da İnkılâp Yayınları'ndan temin edilebilir. Roman, Amerika'da pek tabii ki best-seller olmuş, fakat eleştirmenlerce pek de beğenilmemişti. Bu arada, Michael Crichton hayranlarına müjde. Yeni romanı *"Airframe"*, Amerika'da çıktı. Yolcu uçaklarının üretiminde ve uçurulmasında dönen komploları anlatan high-tech roman, İnşallah en kısa zamanda bizde de basılır.

"Alien-Yaratık" filmlerinin dördüncüsü "Alien Resurrection", A. B. D.'de yıl sonunda gösterime çıkacak. Filmde, başrolu yine Sigourney Weaver oynuyor. Bilindiği gibi üçüncü filmde, Weaver'ın oynadığı Teğmen Ellen Ripley karakteri, ebediyyete intikal ediyordu. Zaten cok başarılı ilk iki filmden (Ridley Scott'un Alien ve James Cameron'un Aliens filmleri) sonra David Fincher'in yönettiği üçüncü film o kadar kötü bulundu ki, milyonlarca Yaratık hayranı, filmin kötü bir rüya olarak kabul edilmesini, hatta dördüncü filmin, ikinci filmin bittiği yerden, yani Ripley, Newt, Hicks ve Bishop, Sulacu uzay gemisinde Dünya'ya dönerken başlamasını istediler. Dördüncü film, bu isteği yerine getirmese de, izleyicileri memnun etme sözü veriyor. Ripley klonlanarak geri dönüyor. Kanında üçüncü filmde geçirdiği yaratğk hamileliğinden hatıra yaratık DNA'sı olduğundan yarı insan-yarı yaratık değilse de, onda dokuz insan, onda bir yaratık olduğu söylenebilir. Hafızası da tamamen yerinde, fakat yaratık kâbuslarından şikâyetçi. Winona Ryder, ona yardım eden Cyborg bir gerilla kızı canlandırıyor. Bir diğer rolde ise "Güzel ve Çirkin" televizyon dizisinde "Çirkin"i oynayan Ron Perlman var. Yönetmen, "City of Lost Children-Kayıp Çocuklar Şehri" filmi eleştirmenler tarafından en yüce övgülere tabi tutulan Fransız Jean-Pierre Jeunet.

Sigourney Weaver

Batman and Robin

Not: Michael Crichton ile ilgili önemli bir haber daha var. Crichton'un 1987'de yazdığı, bizde de yayınlanan romanı ***"Sphere-Küre"*** , Warner Bros tarafından çoktandır filme çekilmek isteniyordu.
1996'da çekimlere başlanması beklenen filmi ***"Rain Man", "Good Morning Vietnam"***, yine Crichton'dan uyarlanan ***"Disclosure"*** ve en son ***"Sleepers"*** filmlerini seyrettiğimiz Barry Levinson yönetecek, başrolünü Dustin Hoffman oynayacaktı. Roman, Atlantik Okyanusu'nun dibinde keşfedilen ve yaklaşık üçyüz yıldır orada olan bir uzay gemisini araştırmak üzere su altına inen bir araştırma grubunun başına gelenleri anlatıyor. Aslında bu gemi, bir yaratık gemisi değil, elli yıl sonrasından gelmiş Dünya yapımı bir gemidir ve içinde uzaydan toplanmış garip, kocaman bir küre bulunmaktadır. Film, daha ön hazırlık aşamasında beş milyon doları yutunca Warner Bros. yetkilileri sualtı çekimlerinin fazla zor olacağını düşünerek filmin senaryosunu bütceden tasarruf edecek şekilde değiştirmek üzere gözden geçirmeye karar vermişler. Onun için proje şimdilik askıda. Büyük olasılıkla bundan sonra seyredeceğimiz ilk Michael Crichton uyarlaması, ***"Eaters of the Dead"*** olacak.
Son haberlere göre filmi John McTiernan ***(Zor Ölüm 1 ve 3, Predator)*** yönetecekmiş.

Beşinci SUPERMAN filminin çekilmesine karar verildi. Gelen haberlere göre yönetmen Tim BURTON. Başrol oyuncusu (Vallahi doğru) Nicholas CAGE, kötü adam Jim CARREY olacakmış. Hadi hayırlısı!..

Devam Filmlerine Devam
Alien Resurrection ve ***The Lost World*** filmlerinden başka iki devam filmi daha var bu yaz gösterime çıkacak. ***"Batman & Robin"***, serinin dördüncü filmi. Batman rolünü, Val Kilmer yerine atv'de bir süre gösterilen ***"Emergency Room"*** dizisinden tanıdığımız ve şu sıralar Amerika'da süper şöhret olmuş George Clooney oynuyor. Robin rolünde yine Chris O'Donnell var. Alicia Silverstone ise Batman'e enformasyon sağlayan *Batgirl*. Kötü adam *Mr Freeze-Bay Dondurucu* rolü Arnold Schwarzenegger'in. Schwarzenegger beyefendi, bu rol için 25 milyon dolar götürmekte. Kötü kadın *Poison Ivy-Zehirli Sarmaşık* rolü ise Uma Thurman'a ait. Yönetmen de yine Joel Schumacher.
"Speed- Hız Tuzağı 2", yine Hollândalı Yönetmen Jan De Bont tarafından çekildi. Bu filmin ne bir otobüsle, ne de Keanu Reeves ile alâkası var. Bu kez su üstünde geçen filmde başrollerde Sandra Bullock ve Jason Patric var.
Merak edenler için hemen ekleyelim, Keanu Reeves de yine yazın gösterime çıkacak olan ***"The Devil's Advocate"*** filminde, bizzat şeytanın avukatlığını yapmak zorunda kalan iyi niyetli bir avukat rolünde. Malûm müvekkili ise, Al Pacino canlandırıyor.

...Ve Diğer Bombalar

Çok büyük paralar yatırılan diğer filmleri ise şöyle sıralamak mümkün:

_James Cameron'ın efekt yüklü yeni filmi ***"Titanic"***de başrollerde Leonardo DiCaprio, Kate Winslet ve Bill Paxton var. Filmin önemli bir özelliği, gerçek Titanic'in enkazından görüntüler de içeriyor olması. Cameron, bu filmin arkasından tüm oyuncuları bilgisayarda yaratılmış bir film çekmeyi plânlıyor.

_Paul Verhoeven, yerlerde sürünen ***Showgirls*** rezaletinden sonra, yeni bir bilimkurgu filmiyle karşımızda. ***"Starship Troopers"***, Robert Heinlein'in 1958 tarihli romanından uyarlanan 100 milyon dolarlık bir mega-proje. Filmde yaratık istilasına karşı özel olarak eğitilmiş süper bir askeri birliğin maceraları konu ediliyor.

_18. James Bond filmi yıl sonunda gösterimde. Başrol yine Pierce Brosnan'ın. Rivayete göre rakip bir firma, başrolünde Timothy Dalton'ın oynadığı rakip bir James Bond filmi çekmek istiyormuş. Bu arada, Pierce Brosnan'ın Jack Nicholson, Glenn Close, Michael J. Fox gibi ünlülerle baş rolü paylaştığı, Tim Burton tarafından yönetilen mega bütceli ***"Mars Attacks!"*** bilimkurgu filmi, Amerika'da hasılat açısından beklenen vermedi.

_Yıl sonuna doğru Harrison Ford ***"AFO"***, Brad Pitt ise ***"Seven Days in Tibet-Tibet'te Yedi Gün"*** ve ***"Meet Joe Black"*** filmlerinde görünecek.

John Travolta ile John Woo, ***"Broken Arrow"***dan sonra yine beraberler. ***"FaceOff"*** filminde John Travolta, yakalanan azılı bir katilin ameliyatla yüzünü alıp mafya içine giren bir polis rolünde.

_Mel Gibson ve Julia Roberts, ***"The Conspiracy Theory"***de bir aradalar. Yönetmen, ***"Cehennnem Silahçı"*** Richard Donner.

_Geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz Carl Sagan'ın ***"Contact-Mesaj"*** romanı filme çekildi. Dünya dışı yaratıkların varlığının kesinleşmesi ile insanların buna olan reaksiyonlarının anlatıldığı filmde Jodie Foster, süper zekâ bir uzaybilimci rolünde. Diğer rollerde Matthew McConaughey ***(A Time to Kill-Öldürme Zamanı)***, James Woods, Tom Skerritt ve Angela Bassett var. Yönetmen, "Forrest Gump" ile Oscar'a boğulan Robert Zemeckis.

_Bruce Willis'in şimdilik iki filmi var listede. Ama Hollywood'un en çalışkan aktörlerinden olan bu zat'ı, başka filmlerde de göreceğiz bu yıl şüphesiz. İlk filmi, Luc Besson'un yönettiği ***"The Fifth Element-Besinci Element"***. Diğer Bruce Willis filmi ise, Bir Fransız klâsiğinin Amerikan uyarlaması olan ***"The Day of the Jackal-Çakalın Günü"***. Willis'in bu filmdeki rol arkadaşı, Richard Gere.

_Stanley Kubrick hasreti bitiyor. ***"Eyes Wide Shut"*** isimli psikolojik gerilimde başrollerde Tom Cruise, Nicole Kidman ve Jennifer Jason Leigh var. Üstad Kubrick'in çekmek istediği bir de bilimkurgu filmi vardı. ***"Artificial Intelligence-Yapay Zekâ"***nın kısaltması olan ***"A.I."*** isimli bu proje, Brian Aldiss'in bir romanından uyarlanacaktı. Ancak öngörülen bütçe 100 milyon dolardan fazla olunca, yapımcı Warner Bros. projeyi rafa kaldırdı. Kimbilir, belki film 2001 yılına doğru çekilir.

Men In Black

_Bu arada, Tom Cruise'u, bu yıl değilse bile 1998'de ***"Mission Impossible 2"***de seyredeceğiz. Yönetmen büyük ihtimalle Brian De Palma olmayacak, çünkü birinci film sırasında De Palma ile Cruise çok feci kavga etmişler.

_Tommy Lee Jones, ***"Volcano"***dan başka iki ayrı filmle karşımızda. ***"Men in Black"*** filminde Jones ile Will Smith, Dünya dışı olayları araştıran iki dedektifi canlandırıyorlar. ***"U.S. Marshals"*** filminde ise Jones, ***"The Fugitive-Kaçak"*** filminde oynayıp Oscar'ı götürdüğü Komiser Sam Gerard karakterinin yeni maceralarını anlatıyor.

Bunlar, 1997 boyunca izleyeceğimiz bilimkurgu-macera-fantazi filmlerinin sadece bir kısmı elbette. Fakat geçmiş yıllarla kıyaslanınca bu liste, oldukça zengin bir görüntü veriyor. Eh, bize de sinema salonlarını doldurup zaten zengin film yapımcılarını daha da zengin etmek düşüyor.
Yepyeni bir sayıda, yepyeni haberlerle görüşünceye kadar, 10.000 km öteden sevgilerle.

ANT ÖZOK/ WEST LAFAYETTE, INDIANA, A. B. D.

The Fifth Element

Ant ÖZOK

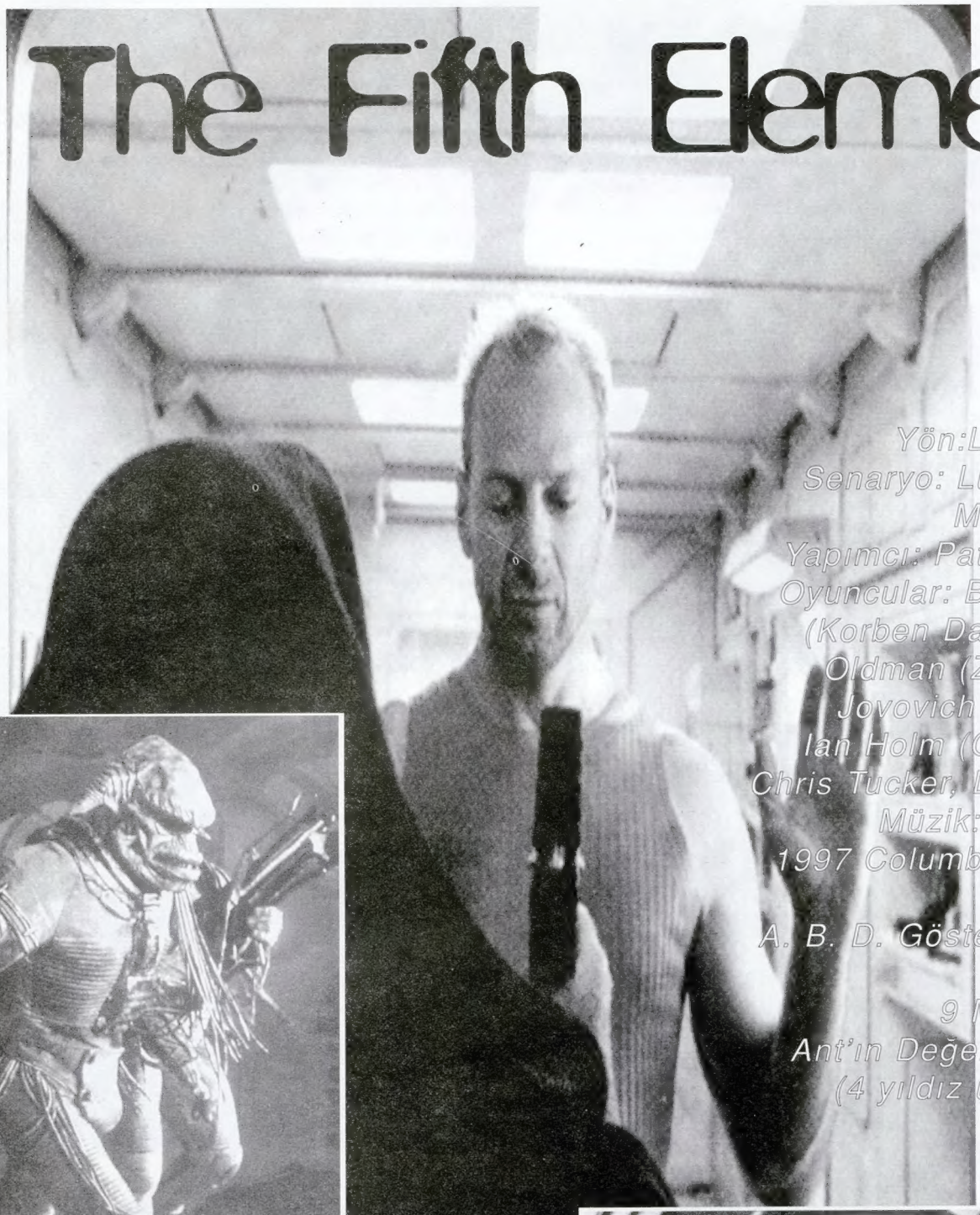

Yön:Luc Besson
Senaryo: Luc Besson, Mark Kamen
Yapımcı: Patric Ledoux
Oyuncular: Bruce Willis (Korben Dallas), Gary Oldman (Zorg), Milla Jovovich (Lee-Luu), Ian Holm (Cornellius), Chris Tucker, Luke Perry.
Müzik: Eric Serra
1997 Columbia Pictures yapımı
A. B. D. Gösterime Çıkış Tarihi: 9 Mayıs 1997
Ant'ın Değerlendirmesi (4 yıldız üzerinden):

*****

Nihayet yaz geldi. Film stüdyoları, en ağır toplarını birer birer gösterime çıkarmaya başlıyorlar. Bunlardan ilki de "The Fifth Element-Beşinci Element".

Reklâmları, son derece hareketli bir fütüristik aksiyon filmi vaadediyordu. Hakikaten de öyleymiş. Çok hareketli. Hatta biraz fazla hareketli. İlk bakışta hikâye oldukça heyecanlı görünüyor: Hayatı oluşturan dört element su, hava, toprak ve ateş, dört ayrı sembol olarak Mısır Piramitleri'nde binlerce yıldır saklı durmaktadır. 1914'te iyi kalpli uzay yaratıkları bu dört elemente ait dört taşı korumak için alırlar. Bu dört taş, piramitlerin içinde belirli bir yerde her 5000 yılda bir bir araya getirilip, hayatı oluşturan "Beşinci Element"i meydana getirmek zorundadır. Aksi halde "Saf Kötülük", uzayın derinliklerinden çıkarak evrendeki tüm hayatı yok edecektir.

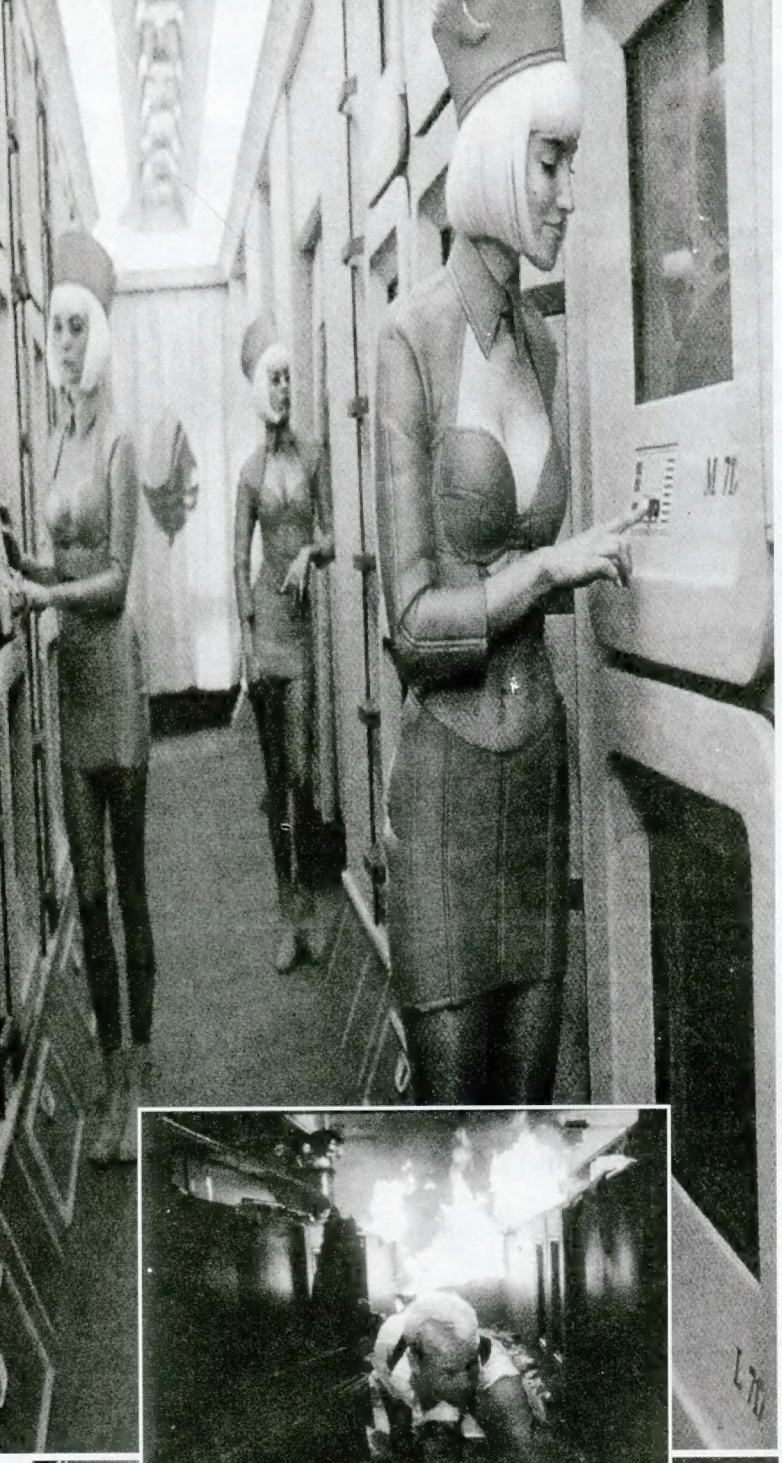

Yönetmen Luc Besson

Yıl 2259. "Saf Kötülüğün" ortaya çıkma zamanı gelmiştir. Dünya ise her zamanki kaotik ortamındadır. Bruce Willis, bildiğimiz rolünde. Ordudan atılmış, gariban bir taksi şoförü kimliğinde bir süper adam. Milla Jovovich, kâinatı korumakla görevlendirilmiş, süper güçleri olan bir uzaylı kız. Bu iki karakter, tesadüfen bir araya gelince, dört elemente ait taşları bulup beşinci elementi oluşturma görevini üstlenirler. Ancak bu taşların peşinde olan başkaları da vardır. Ödül avcısı iş adamı Zorg (Gary Oldman) gibi. Bruce Willis ve Milla Jovoich, böylece gezegenlerarası bir yolculuğa başlarlar.

Beşinci Element, Hollywood'un gelmiş geçmiş en gizli projelerinden biriydi. İki yıl boyunca hiç kimse film hakkında bir şey öğrenemedi. Ayrıca özel efekt bütçesi en yüksek film olma rekorunu da elinde bulunduruyordu. Fransız yönetmen Luc Besson, "Derinlik Sarhoşluğu", "Nikita" ve en son "Leon-The Professional" gibi başyapıtlara imzasını atmış bir zat. Onun için bu filme girerken son derece yüksek beklentilerim vardı. Ve doğrusu, pek de aradığımı bulamadım.

Filmin başladığı ilk dakikadan itibaren seyirci, sinemada özel efektlerin nereye geldiğini görerek hayret ediyor. İnanılmaz hızlı bir tempo, rengârenk bir görsel şölen, kolay kolay unutulmayacak bir müziği var Beşinci Element'in. Bruce Willis'i alışıldık halinde sağa sola ateş ederken görmek de güzel. Ama senaryoda bir şeyler eksik kalıyor. Keşke Luc Besson, özel efektlere gösterdiği özenin yarısını karakterizasyona ve hikâyeye gösterseydi diyesi geliyor insanın. Onun için görsel yönü çok ağır basıyor filmin. Fakat bol özel efektli bilimkurgu filmlerinin hikâye yönü hafif kalacak diye bir kural da yok. Star Wars'u hatırlayın. Ne kadar derin, karakterlere dayalı bir konusu vardır.

Spielberg için "Hook" ne ise Luc Besson için de Beşinci Element o bence. Her şeye rağmen oldukça iyi bir film. 23. yüzyılın New York görüntüleri tek
kelimeyle inanılmaz. Hareketli kovalamaca sahneleri son derece iyi. Fakat hikâye de oldukça zayıf. Şahsen ben, gizemli Beşinci Element'in peşinde karanlık, karakter yönü ağır basan bir yolculuk bekliyordum. Herhalde finansal sebeplerden olsa gerek, Besson bir çocuk filmi yapmış. Zaten senaryoyu da Besson, lise yıllarındayken yazmış. Tüm film, beşinci elementi aramakla değil, ilk dört elemente ait taşları bir araya getirmekle geçiyor. "Gizemli" beşinci element de filmin en sonunda oldukça fos çıkıyor (Merak etmeyin, ne olduğunu söylemem). Karakterlere gelince, Bruce Willis, film boyunca çok fazla konuşmasa da, elinden geleni yapıyor. "Mavi Göl 2" filminden tanıdığımız, Hollywood'da pek de dikiş tutturamayan Milla Jovovich de portakal rengi saçlarıyla biraz komik dursa da fena değil. Kötü adam Gary Oldman ise tam bir hayal kırıklığı. Luc Besson'un bir önceki filmi "Leon-The Professional"da inanılmaz bir kötü adam yaratmıştı Oldman psikopat polis rolüyle. Bu filmde ise, aciz, birazcık da şapşal bir rolde. Orijinal "Alien-Yaratık" filminde "kötü kalpli" android Ash'i canlandıran Ian Holm'ü de, aciz ve komik bir rahip rolünde görmek oldukça üzücü.

Ben bu yazıyı yazarken filmin gişe başarısı belli değildi, çünkü film gösterime gireli henüz daha bir gün oldu. Çoluk cocuk seyredebileceğiniz eğlenceli bir film arıyorsanız, Beşinci Element tam size göre. Ama fazla da bir şey beklemeyin. 2001, Alien, Terminator veya Total Recall gibi bilimkurgu baş yapıtlarının yanına yaklaşamayacak cinsten bir film Beşinci Element.

STAR TREK: FIRST CONTACT
YÖN:
JONATHAN FRAKES
SENARYO:
MICHAEL PILLER,
RICK BERMAN
OYUNCULAR:
PATRICK STEWART,
JONATHAN FRAKES,
BRENT SPINER,
MICHAEL DORN,
LeVAR BURTON,
GATES McFADDEN,
MARINA SIRTIS,
JAMES CROMWELL,
ALFRE
WOODARD.
ÖZEL EFEKTLER:
INDUSTRIAL LIGHT &
MAGIC

STAR TREK
FIRST CONTACT

"Uzay Yolu/İLK KARŞILAŞMA"

Ant ÖZOK

"Star Trek-The Next Generation" dizisi bizde pek popüler olmadı. Interstar, 1991'de ilk sezonu göstermişti. Gerçekte bu dizi, 1994'e kadar tam yedi sezon devam etti ve Amerika ile Avrupa'da oldukça büyük bir fanatik kitlesi oluşturdu. 1966-1969 yılları arasında oynayan orijinal Star Trek'ten 100 yıl sonra geçen bu yeni dizinin kahramanları, dizi bittikten hemen sonra beyazperdede , 1994'te "Star Trek-Generations"ta görünmüş, hatta klasik Star Trek'ten Kaptan Kirk ile yeni jenerasyondan kaptan Jean-Luc Picard dinamik bir ikili oluşturmuşlardı. Bu film, eleştirmenler tarafından pek beğenilmemişti, ama hasılat açısından çok başarılı olmuştu. İlk 6 film, bilindiği gibi orijinal Star Trek kahramanları, yani Kirk, Spock vs.ile ilgiliydi. Yedinci filmde her iki dizinin de kahramanları mevcuttu. Serinin son filmi First Contact'ta ise yalnızca Next Generation karakterleri mevcut. Kahramanlarımız, Borg'larla savaşıyorlar. Borg'lar, yarı insan yarı makine, son derece gelişmiş teknolojiye sahip yaratıklar, önlerine gelen her türlü uygarlığın teknolojisini ellerine geçirip, halkını da kendi deyimleriyle "asimile ediyorlar", yani elektronik protezler takıp kendilerinden yapıyorlar. Sloganları: "Direnmek Faydasız-Resistance is Futile!". Dizinin altı bölümünde kahramanlarımızın başına dert olan Borg'lar, bir kez Kaptan Picard'ı da "asimile etmişlerdi", fakat kaptan, dizinin android kahramanı Data (Brent Spiner) tarafından kurtarılmıştı.

"First Contact, Kaptan Picard'ın asimile edilişiyle ilgili bir kâbusuyla başlar. Picard, Borg'ların yeniden Dünya'yı işgal etmeye çalıştıklarını hisseder. Bu algısının doğru olduğu, kısa süre sonra ortaya çıkar. Bu süper güçlü yaratıklar, Dünya'ya saldırmaktadır. Yıldız Filosu, Picard'a güvenmediğinden Yeni Atılgan'ı savaşa göndermez. Fakat kısa süre sonra, Picard "Yıldız Filosuna Tüküreyim" diyerek Atılgan'a savaşa gitme emri verir.

Atılgan savaş alanına vardığında, Borglar'ın kazanmak üzere olduğunu görür. Asimile edildiğinden dolayı Borg gemisinin zayıf yönlerini bilen Picard, tüm gemilere belirli bir noktaya ateş etmeleri emrini verir. Bu sayede Borg gemisi havaya uçar. Fakat bundan hemen önce, gemiden küçük bir başka gemi ayrılarak uzay boşluğunda bir yarık açar ve zamanda geri gider.

Subay Worf rolüyle Michael Dorn yine karşımızda.

Tabii kahramanlarımız da peşinden . Borg'lar Dünyalılar'ı altedemeyeceklerini anlayınca, zamanı değiştirmeye karar vermişlerdir. 21. yüzyılın başlarında bir zamana dönen Borg'lar, hem insanlığın Dünya dışı varlıklarla ilk karşılaşmalarını (First Contact) önlemek, hem de bu devirde yaşayan Borg'lara mesaj göndererek Dünya'yı henüz güçsüzken fethettirmektir. Onlarla birlikte gelen Picard komutasındaki Atılgan, bu gemiyi de yok eder, fakat gemi yok olmadan hemen önce Borg'lar bir şekilde Atılgan'a ışınlanırlar ve gemide asimilâsyon başlar. Dünya yüzeyine gönderilen bir grup Atılgan subayı, ilk kontağı sağlamak için insanlara yardım ederken, Atılgan da Picard komutasında Borg'ları
durdurmaya çalışır.
Filmin özellikle ikinci yarısı, Picard üzerinde yoğunlaşıyor. Borg'lar tarafından asimile edilmesinin dehşetini halâ üzerinden atamayan Picard'ın öfkesi, sağlıklı karar
vermesini engeller duruma geliyor. Ve son derece hareketli bir final var.
"First Contact", sekiz Star Trek filmi içinde hasılat açısından en başarılısı. İlk üç günde 30.5 milyon dolar kazandırarak rekor kırdı. Bu başarıyı fazlasıyla da hak ediyor. Bir kere çok hareketli. Hele Atılgan'ın dış yüzeyinde Picard, Klingon'lu subay Worf ve Borg'lar arasında geçen bir dövüş sahnesi var ki, unutulacak gibi değil. Aynı zamanda geminin ikinci kaptanı rolünü oynayan yönetmen Jonathan Frakes, oldukça ağır
bir yükün altından iyi kalkmış. Borg'lar dizi oynadığı sırada son derece popüler olmuşlardı. Film için yeniden dizayn edilmişler. Simdi daha çirkin ve daha korkunçlar. Aslında Borg'ların film için dizaynı görevini yapımcılar ilk olarak, meşhur H. R. Giger'a vermek istemişler fakat bu zat-ı şahane çok para isteyince iş yatmış. Bu arada, eğer yedinci filmi, yani "Star Trek:Generations"ı bir şekilde seyretme fırsatı bulduysanız (Türkiye'de oynamamıştı.) Atılgan D'nın havaya uçtuğunu hatırlayacaksınız. Bu filmde ekip, yepyeni Atılgan E'yi kullanıyor. Dizaynı oldukça sıkı. Film boyunca karanlık, gizemli bir ortam hakim. Adeta bir korku filmi havası var. Bu hava, ancak seyircinin daha da meraklanıp koltuğuna yapışmasına yarıyor. Konu açısından da, Next Generation dizisine yabancı olsanız da bir şey kaçırmıyorsunuz. Fakat diziyi biliyorsanız, geçmişe atıfta bulunan bazı konuşmalar daha iyi anlaşılıyor. Bütün bunların üstüne, birazcık güldürmeyi de başarıyor yönetmen Frakes oraya buraya serpiştirilmiş ufak tefek esprilerle.
"First Contact" çok başarılı bir film. Hitap ettiği kitle ne Star Trek, ne bilimkurgu hayranlarından ibaret. Hoşça vakit geçirmek isteyen herkes filmi sevecektir. Çokça birşey beklememek koşuluyla. İki saat pür eğlence. Umarız ki bu film daha önceki Star Trek filmlerinin akıbetine uğramaz da Turkiye'de oynar.
Filmin başarısı, hemen bir soru getiriyor akla: Dokuzuncu filmi ne zaman seyredeceğiz. Kirk, yedinci filmde sizlere ömür olduğundan ve Leonard Nimoy da Spock'ı bir daha oynamayacağını garantilediğinden dolayı, dokuzuncu film de kesin olarak Next Generation ekibiyle çekilecek. Ancak Kaptan Picard'ı oynayan Patrick Stewart, bu filmden beş milyon dolar götürmüş olduğundan ve yapımcılara göre biraz fazla sıkı pazarlık ettiğinden, yapımcılarla anlaşamama durumu söz konusu. Aynı şekilde android Data'yi oynayan Brent Spiner da yeni bir filme ilgi duymadığını söylüyor. Ama büyük
olasılıkla bu problemler, her kapıyı açan para faktörünün yardımıyla bir şekilde çözülecek, ve biz de daha çoook Star Trek filmleri izleyecegiz. O zamana kadar, "Live Long and Prosper".

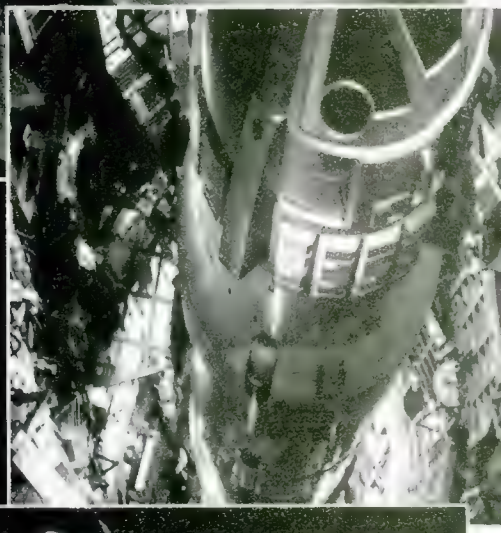

Jonathan FRAKES ve Patric STEWART

STAR TREK First Contact

KENETLENMEYE HAZIR OLUN!

Star Trek: First Contact ile Borglar, her zamankinden daha ölümcül bir şekilde geri dönüyor. İnsanlığın tüm kaderi, filmin senaryo yazarlarından Brannon Braga'nın omuzlarına yüklenmiş durumda...

***Brannon Braga** ilk kez 1994'te bir yandan Star Trek: The Next Generation'da senarist ve yapımcı olarak, bir yandan da Star Trek Generations filminin senaryo yazarlığını paylaşmak suretiyle yeteneklerini konuşturmuştu. Şimdi sekizinci Trek filminin yapımında kendini yine benzer bir yükün altında buldu ve çalışmalarını, Star Trek: Voyager'ın idari yapımcılığını üstlenerek, aynı zamanda Star Trek: First Contact'in senaryosunun yazımına ortak olarak dengeliyor.*

"Yine de yapılacak yığınla iş vardı,ve tıpkı iki ayrı tam gün işte çalışmak gibi bir şey bu- ama daha kolaydı." diyor Braga keyifle. "Aslında bu filmin senaryosunu yazmayı, öbüründen daha çok sevdim. Ne kadar ağır bir çalışma olacağının farkındaydım, bu iki projeye ne kadar emek harcamak zorunda kalacağımı da, o yüzden bu kez daha iyi hazırlanabildim. Bütün çalışma boyunca işler çok rahat gitti. "

Aslında Hollywood'da hiçbir şeyin garantisi olmadığı halde, sekizinci bir Star Trek filminin olacağı ve bu kez başrolde New Generation kadrosunun rol alacağına kesin gözüyle bakılıyordu. "Generations" çıktığında stüdyodakiler hemen sekizinci filmin hazırlıklarına girişilmesini istediklerini ima ediyordu. " diyor Braga. "Ama elbette bize böyle bir taleple gelmeleri için aylar geçmesi gerekti."

BORGLAR'I GETİRİN

Sekizinci Trek filmi için yeniden biraraya gelmeleri 1995 başlarında gerçekleşmiş, "Rick (Berman) ve Ron (Moore) bana geldi, tam hatırlamıyorum, bir buçuk yıl kadar önceydi.

"Borgları geri getirmemizin sıkı bir fikir olduğunu biliyorduk, geçmişte Dünyaya saldırsalar, Dünya'yı asimile etmeye çalışsalar ve sonra da başarısız olsalar fena mı olur diye düşündük."

Olayların geçeceği zamanı kararlaştırmak için çeşitli zamanları gözden geçiren Braga ile Moore en sonunda Warp drive yaratıcısı Zefram Cochrane'in bir yaratık ırkıyla ilk bağlantıyı kurmak üzere olduğu zaman üzerinde karara vardılar. Yaklaşık bir yıldır yeni Enterprise-E'de birlikte olan mürettebat Borgların gittiği zamana geri dönüp onların olaylara karışmasını engellemeli ve zaman akışını eski şekline döndürmeliydi.

"Bu filmde gerçekten tehlikeli olan şey Star Trek filminin kendisinden başka bir şey değildi," diye açıklıyor Braga. İzleyicilere Star Trek'in doğumuna neden olan olayı göstereceksiniz. Eğer yaratıklarla ilk temas gerçekleşmezse Star Trek de asla doğmayacak."

Braga Star Trek Generations'la gurur duymakla beraber, filmin bazı açıkları olduğunun da bilincinde. "Birlikte çalışacak iki gurup vardı ve bu iki gurubu bir şekilde biraraya getirmemiz gerekiyordu." diyor sözü fazla dolaştırmadan, "Hikâyenin biraz daha hantal olduğunu hissediyordum."

Braga First Contact'in aksiyon ağırlıklı bir film olmasının bilinçli alınmış bir karar olduğunu itiraf ediyor, "Çünkü Borglar söz konusuydu, Federasyon'un ölümcül düşmanları. Borglar denince akla ilk olarak savaşlar ve mücadeleler gelir."

Ama, Braga ekliyor, "Ama bu aksiyon sahnelerinin ard arda geldiği bir film değil; sadece içinde daha fazla aksiyon sahnesine yer verilmiş, o kadar. Ve ne zaman düşmanın saldırdığı sahne olsa, filmin ilk karesinden son karesine kadar belirli bir gerilim duygusu sizi filmin sonuna kadar oldukça büyük bir etki altına almayı başarıyor."

Braga daha fazla açıklama yapmaktan çekiniyor. "Fazla ipucu vermek istemiyorum," dese de ekliyor, "Ama çok da tehlikeli bir film, bir sürü şey oluyor.

"Sanırım, bu filmin, yapısıyla, şekliyle, her yönüyle tipik bir Star Trek filmi olduğunu siz de anlayacaksınız," diyor Braga, "Bu, Star Trek'in özünde varolan şeyleri değiştireceğimiz anlamına gelmiyor. Bol bol karakter, mizah, ve yürek var bu filmde de, ama öykünün yapısı diğer tüm Star Trek filmlerinden daha sert, o kadar. Bu, şüphesiz Star Trek II'den bu yana yapılmış en aksiyon yüklü film ve buradaki aksiyon ögesi, Star Trek II'dekinin üç katı."

Braga, Generations'la kıyaslandığında, First

Contact'in daha kalabalık bir izleyici kitlesine ulaşacağını ve bu sayede Star Trek'in alanını daha da genişleteceğine inanıyor. "Sanırım bu filmin dizi adına atılım yapma şansı, Generations'ınkinden daha fazla. Daima bunu arzu ediyoruz. Generations'da da beklentilerimiz aynıydı, ve elbette hiçbir şey gerçeklerin ötesine gidemez. Generations'ın baştan sona zevkini çıkarmak için (Star Trek hakkında;) birşeyler bilmek zorundaydınız, Kirk'ün nasıl biri olduğunu takdir etmeniz gerekiyordu örneğin."

YÜKSEK BÜTÇELİ HAYDUTLAR

Sebep olacakları felâketleri önceden haber verebilmek ve beyaz perdede onları olduklarından daha büyük göstermek için, First Contact'teki Borglar topyekün bir kozmetik değişimden geçirildiler. "Televizyondaki örneklerin aksine," diyor Braga, "Filmdeki Borglar tepeden tırnağa, tam donanımlı sibernetik giysiler içindeler. Çok daha gösterişli, çok daha pahalılar."

Borg Topluluğu'nda yeni bir üyenin, Borg Kraliçesi'nin varlığı dikkat çekici. "Çok komiktir, çünkü Borglar hem muhteşem, hem de değiller." diye açıklıyor Braga. "Tek vücut olarak hareket ediyorlar, önlenemiyorlar, ve gelip sizi asimile ediyorlar. Vur-kaç saldırılarından başka yapabileceğiniz pek fazla birşey yok. Bir Borg Kraliçesi olmasının, kovanı idare eden biri olmasını itiraf etmemizin akıllıca bir fikir olduğunu düşündük."

Oluşum aşamasındaki her senaryonun başına geldiği gibi, First Contact'in senaryosu da belli değişimlere uğramış. Braga, senaryonun birinci ve ikinci taslağı hakkında, "Her defasında filmi daha iyi kılmanın, öyküyü geliştirmenin yolları olduğunu ve çıkarmak ya da değiştirmek istediğimiz bölümlerin bulunduğunu gördük," diyor.

Örneğin, Kaptan Jean-Luc Picard (Patrick Stewart) aslında gezegende olacak ve Borglarla doğrudan karşı karşıya gelmeyecekti. "İptal ettiğimiz ilk senaryoda Picard'ın gönül ilişkisine daha fazla ağırlık vermiştik ama sonra o bölümleri kesip çıkardık." diyor Braga. "Şimdi Picard'ın, Alfre Woodard'ın canlandırdığı Lilly Sloane adında 20. Yüzyıldan bir kadınla 'çok çok ilginç' bir ilişkisi var."

Bir başka değişiklik de James Cromwell'in canlandırdığı Zefram Cochrane karakteriyle ilgili. Braga'nın açıklamasına göre, "Zefram Cochrane ilk senaryoda da vardı, ama şimdikinde olduğu kadar önemli bir karakter değildi."

İSABETLİ SEÇİM

Braga, yönetmen olarak Jonathan Frakes'in seçilmesi konusunda ise şunları söylüyor: "Herkes bu filmin yapımı sırasında Jonathan'ın arkasındaydı hep. Prodüksiyon çalışmaları çok kolaydı, ya da bize öyle geldi, çünkü Jonathan çok sakin, güven verici dost

canlısı bir adam. Çekimlerde hiçbir pürüz çıkmadı- Jonathan, işin kolay gözükmesini sağladı ve sonuçta ortaya çok iyi bir iş çıkardı. Oyuncular ve set işçileri çok iyi anlaştı, sanırım bu enerji ve coşku perdede de hissedilecek."

Braga senaristliğin ötesinde film yapımcılığında görev almış olmaktan hoşlanmış, First Contact'ten müthiş keyif almış. "Senaryoyu yazmak işin sadece bir kısmı. Filmin çekimi, tasarımı, karşılaştığınız onca zorluklar, yönetmenlik ve yapımcılık aşamaları, bütün bunlar müthiş heyecan verici. Rick Berman'ın benim de bu işlerle ilgilenmeme izin vermesi büyük bir lütuftu, bence Berman bu şehirdeki birçok yazardan daha lütüfkâr, böyle bir şansın üzerine uçarak atladım."

Braga'yı, "gerekli senaryo değişikliklerini yapmak, gözlemlerde bulunmak ve çeşitli dekor unsurlarını yorumlamak ve daha bir sürü şey yapmak üzere" sette sık sık görebilmek mümkün.

Santa Cruz'daki California Üniversitesi'nde sinema eğitimi alan Braga, Next Generation'ın çalışmalarına, 1990 yılında, Academy of Television Arts and Sciences Writing Internship (Televizyon Sanatları ve Bilimleri Senaryo Yazarlığı Stajyerliği) aracılığıyla geldiği Paramount Pictures'da katılmış. O zamandan beri çağdaş Trek serilerine imzasını atmakta.

Ancak komik olan bir şey var ki o da, Braga kendini Bilimkurgu alanında hiç de büyük bir isim olarak görmüyor. "Korku türünden hoşlanırdım ve kendimi Alacakaranlık Kuşağı'ndaki tiplere benzetirdim." diyor, Next Generation dizisindeki "Schisms" ve "Frame of Mind" gibi bölümlerden sorumlu olduğunu hatırlayıp bir açıklama yapma gereği duyduğunda. "Bilimkurgu hayranı biri olarak yetişmedim."

DAHA GENİŞ ALAN

Star Trek televizyon dizisiyle Star Trek uzun metrajlı filminin senaryolarının yazımı arasında, gerek öykü anlatımı, gerekse prodüksiyon açısından en büyük fark alan konusunda ortaya çıkıyor. "Daha da genişliyor," diyor senarist. "(Karakterlerde) daha büyük şeyler yapmak istiyorsunuz."

Ama bir yandan da büyüklük yüzünden bazı şeylerden feragat etmek zorunda kalınıyor. Braga serbestçe itiraf ediyor: (Televizyon dizisindeki gibi) karakter imalarıyla ilgili sahneler yapmayacaksınız." Bu da demek oluyor ki, Next Generation'ın film enkarnasyonuna fazla yüz verilmeyecek."

Bu alt olay örgülerini geliştirmek olasılığı hakkında bir soru sorulduğunda Braga kaçamak bir yanıt veriyor: "Her zaman mümkün. Daha çekilecek bir çok film olduğunu düşünecek olursak... Bilemiyorum."

Ek olarak, The Next Generations dizisinde yerli yerine oturmuş bazı unsurların ise gözardı edilemeyeceğini belirtiyor. Picard'ın aşkı hala First Contact'in konularından biri olmakla birlikte, filmde ayrıca Picard'la Dr. Beverly Crusher (Gates McFadden) arasındaki belirsiz özel ilişkinin üzerinde de duruyor. "Daha fazla romantik bölümün olduğu senaryoda, evet, Baverly de oyuna dahil edilmişti. Yani böyle bir şeyi görmezlikten gelmek isteyemiyorsunuz." diyor Braga, ama First Contact'in romantik alt olay örgüsünü kesip attıkları sırada "Picard/Crusher ilişkisini akıllarından bile geçirmedik-lerini de hemen ekliyor.

Çeviri: Zeynep AKKUŞ

"BİLİMKURGU MANİFESTODUR"

Lütfü ASLAN

İnsan kendini kuşatan hayatın kurallarının baskısına dayanamadığı anda arayışlara başlar. Bu arayışların çeşitliliği insanların birikiminin yoğunluğuyla koşuttur. Bir başka açıdan bakıldığında, bu birikimin bunlardan ibaret olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yunanlı köle kendine dayatılan yaşam koşullarından kurtulmak için basit hayaller kurarken, çağdaşı Platon çağları aşarak Politea (Devlet) ütopyasını felsefe olarak oluşturmaya çalışıyordu. Sör Thomas Moore, mülkiyetin ve hristiyanlığın Avrupa'da akıl dışı bir ortam yarattığını görünce, insan doğasındaki kötülükleri azaltmanın ortak mülkiyetin oluşmasıyla mümkün olabileceğini savundu. Bu gerçekleşmediyse de, Avrupa'ya ufuk kazandıran bir çabaydı. Daha sonra, kendi yaşadıkları toplumları eleştirerek çıkan ütopyalar yine ana kurallarına (hristiyanlık, vs) dayanarak savunuldular. Bunlardan sanayici Robert Owen'ın "Yeni Toplum"u din dışı ortak yaşam topluluğu oluşturmaya çalıştı. Ütopyacıların ortak bir tarafı, içinde yaşadıkları toplumları dönüştürme amacı gütmeleriydi. Pratikte başarı sağlanamayınca eserler bir fantazi edebiyatına dönüştü. Bu fantazi edebiyatı, Voltaire'nin Micromegas, Yıldızdan Yıldıza Seyahat'ı, ya da Verne'in Aya Seyahat, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah'ı ve diğerleri, bilimin gelişmesine koşut yeni bir olgunun haberciliğini yaptı.

Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde, fizik ve astronomideki atılımlarla fantazi edebiyatı yerini bilimkurgu edebiyatına bıraktı. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra oluşan soğuk savaş döneminde, gelecek üzerine iyimser ya da kötümser tahminler yürütmede haklı çıkarılacak politikalar üretildi. Onyedinci Yüzyılın ütopyaları, yirminci yüzyılda diktatörlüklere dönüşmüştü. Modern ütopyacı olan bilimkurgucular, gelecek üzerine kötümser tahminlerde bulunmaya başladılar. Bunlardan George Orwell'in 1984'ü en çok hatırda kalan oldu. Soğuk savaş döneminin rekabeti uzaya taşınınca, bilimkurgu edebiyatı ve ondan etkilenen sinema, atom savaşı ve uzaya yöneldi. Bunun en çarpıcı örneği, Tarkovski'nin Solaris'i ile George Lucas'ın Star Wars'udur.Özgürlük hareketlerindeki nicel ve nitel gelişmeler bilimkurgu edebiyatına yeni misyonlar
yükledi. Ütopyalar artık yerini manifestolara bıraktılar. Cinsel baskılara, çevre kirlenmesine, ırkçılığa, teknolojik kirlenmeye, çocuk sömürüsüne, bürokratik diktatörlüğe, otoriteye, çekirdek aileye, çalışmanın ve bilginin iktidarına, devlete, hapishaneye, hastaneye, etnik arındırmaya, vb baskıcı bütün oluşumlara karşı birer manifesto oluştu. Bu manifesto sahiplerinin ortak bir ideolojisi yoktu. Bunlar liberal, anarşist, sosyalist, feminist, ya da başka bir görüşün temsilcileriydiler. Ursula K. Leguin, Ray Bradbury, Ernest Callenbach, Yevgeni Zamyatin, A. Huxley, George Orwell, Robert A. Heinlein (ırkçı), Stanislaw Lem gibileri, farklı ideolojik kesimlerden, ama kendi ideolojilerine de karşı manifestolarını

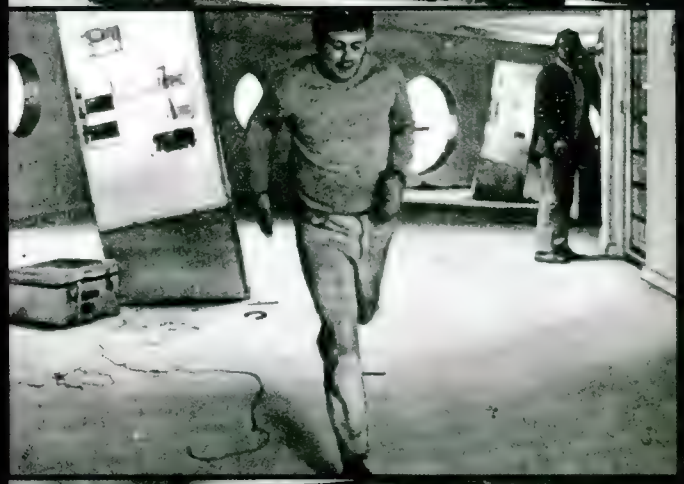

yazdılar. Biz ise, belki bizim iyiliğimiz için, bize rağmen ve bizim adımıza karar verenlere artık tahammül edemediğimiz için ilgi duyuyoruz bu edebiyata. Öğrencisiz bir maarif düşünenler, bilimsiz üniversite, muhalefetsiz bir iktidar, grevsiz toplu sözleşme, etnik mozaikten yoksun saf bir ırk, tek inançlı bir toplum ve kurumlaşamamış bir demokrasi istiyorlar. Bize sunulan, ya da dayatılan yaşama "hayır" demek için herşeyle birlikte bilimkurguyu bir manifestoya dönüştürmeliyiz.

(Resimler: Solaris, A.Tarkovski)

söyleşi :

"ORHAN DURU"

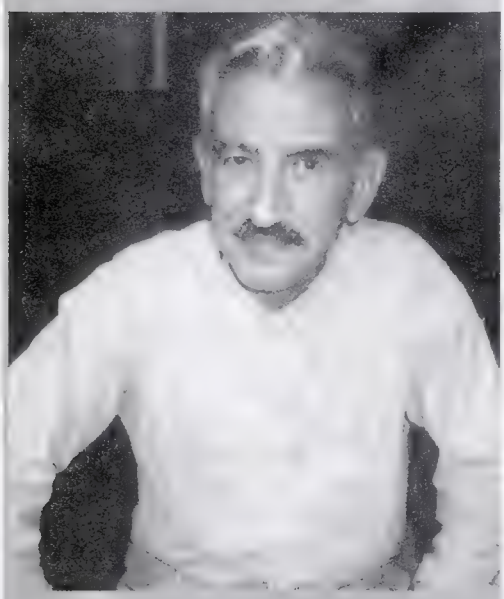

***Orhan Duru**, 18 Aralık 1933'de İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ni bitirdi (1956). Bir süre veterinerlik ve aynı fakültede asistanlık yaptıktan sonra 1960'da 147'ler arasında üniversiteden uzaklaştırıldı. Bunun üzerine, gazeteciliğe yöneldi. Ulus'da başladığı bu mesleğini Cumhuriyet, Milliyet, Güneş ve Hürriyet'de sürdürdü. İki yıl Interstar'da haber müdürlüğü yaptı.*
Öykü ve deneme yazarlığının yanısıra, çeviri ve tiyatro uyarlamaları da yaptı. İlk öyküsü 1953'de Küçük Dergi'de yayımlandı. Mavi, Evrim, Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Yelken ve Dost dergilerindeki ürünleriyle dikkat çeken Duru, Ağır İşçiler adlı öyküsüyle 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazandı.

YAPITLARI

***ÖYKÜ:** Bırakılmış Biri (1959), Denge Uzmanı (1962), Ağır İşçiler (1974), Yoksullar geliyor (1982), Şişe (1989), Bir Büyülü Ortamda (1991); Sarmal Toplu Öyküler (1996)*

***DENEME:** Kısas-ı Enbiya (1979), Kıyı Kıyı Kent Kent (1977, Genişletilerek Mavi Gezi adıyla 1986 ve 87'de yeniden basıldı), Hormonlu Kafalar (1992), İstanbulin (1995);*

***ANILAR:** O Pera'daki Hayalet (1996, Sezer Duru ile birlikte);*

***ÇEVİRİ:** Sierra Madren'in Hazineleri (B. Traven'den), Gizli Tarih (Prokopius'tan), Çağdaş Fizik'te Doğa (Werner Heisenberg'den), V. Günyol ile birlikte), Amerika (Ginsberg ve Ferlighetti'den şiirler, F.Edgü ile birlikte),*

***TİYATRO (Uyarlama):** Durdurun Dünyayı İnecek Var (1968; Antony Newley ve Leslie Bricuss'tan), Sınırdaki Ev (1970; Slawomir Mrozek'ten), Üzbik Baba (1990; Alfred Jarry'nin Kral Übü'sünden).*

Nostromo : 1996 Sedat Simavi edebiyat ödülü " Sarmal Toplu Öyküler " kitabınızla " Türk Edebiyatında bilimkurgu türüne özel bir yer kazandırma başarısı ; titiz biçeminiz ve özgün söyleminiz nedeniyle size verildi. Sarmal kitabınızdan söz edelim önce. Kaç bilimkurgu öyküsü var ?

O. Duru : Ödül alan Sarmal adlı kitabımda toplu öyküleri bir araya getirmiştim. Daha önceki kitaplarımda yayınlanmış öykülerden buraya aldım. Bunların içinde bir kısmı bilimkurgu niteliğini taşır. Bazıları da hafif bilimkurgusaldır.

Nostromo : 1 ocak 1973 tarihinde yayımlanan Türk Dili Dergisi'nde yer alan yazınızla bilimkurgu sözcüğünü dilimize soktunuz. Nasıl oldu bu ?

O. Duru : Bilimkurguya hep ilgi göstermişimdir. Daha çok çeviri okuyabiliyordum. Ancak yabancı dil bilirseniz izleyebiliyordunuz. Ben daha çok yabancı dergilerden takip ediyordum. Bu arada science-fiction ve fransızların anticipacion terimleri kullanılıyordu. Salah Birsel TDK yayınlarını yönetiyordu o yıllarda. Bana dedi ki, "sen bu işi biliyorsun, konuyu da biliyorsun, bilimkurgu nedir, bir araştırma yap. Özel olarak TDK Dergisinde yayımlayalım. "Tabii daha bilimkurgu yok ortada. Ondan sonra ben çalışmaya başladım. Burada Türkçe karşılıkta bilim sözcüğünde zorlanmıyorum. Ama ikisini biraraya getirecek olan kurgu sözcüğü. İnsan kafasında birşey kurar, hayal kurar. Kurgu sözcüğü oradan geliyor. Zaten eskiden Nurullah Ataç da kullanmış kurgu sözcüğünü. Bu ikisini biraraya getirdim ve öneride bulundum. Yazılarımda da hep bilimkurgu diye yazdım. Derginin o sayısında bilimkurgunun tarihçesi, nereden ne zaman geliyor, Türkiye'deki uygulamaları diye bir yazı yazdım. Ondan sonra bu sözcük genç arkadaşlar arasında tuttu. Sezar bir dergi çıkarıyordu Antares diye. O ilgilendi. Derken başkaları da ilgilendi. Sonra gazetelere intikal etti. Bazıları yanlış yaptılar, kurgubilim filân dediler. Fakat sonra sözcük yerine oturdu ve şimdi bilimkurgu olarak kullanılıyor.

Nostromo: Öykü anlayışınızdan ve bilimkurgu öykülerine bakışınızdan söz eder misiniz?

O.Duru: Bizim öykü yazmaya başladığımız dönemde toplumsal realist akımlar vardı.

Toplumsal gerçekçi yanı ağır basan öyküler. Biz o zamanlar, ben de dahil, genç öykücüler olarak buna biraz karşı çıktık ve şunu düşündük. Öykünün mutlaka toplumsal gerçekçilik akımına uygun olması gerekmez. Önemli olan o öyküden çıkarılacak sonuçtur. Yani kimi zaman başımızdan bir olay geçer, tam gerçekçi olmak için bu olayı yazarsınız. Ortaya çıkan ürün gerçek olmasına rağmen hiç kimseyi

"Benim BK öykülerim hümoristik öykülerdir."

inandırmaz. Böyle şey olmaz derler. Aradaki farklı bir şeydir çünkü öykünün kendi gerçeği vardır. Bir de dış dünyadaki gerçek vardır. Biz, yani ben ve benim gibi düşünen arkadaşlarım öykünün kendi gerçeğini yakalayıp vermeye çalıştık. Sanıyorum bu yolla yazınımızda da önemli bir devrim yaptık. Bunun içine fantazi girer, başka şeyler girer. Bir ara bilimkurgu da girdi. Benim öykülerime kendiliğinden girdi çünkü zaten izliyordum, okuyordum. Birgün de yazayım dedim. Bilimkurgu öyküsü yazmanın kendine özgü yöntemleri var. Herşey bilimkurgu öyküsü olabilir. Meselâ biri geliyor, bankamatikten para çekiyor. Kartı takıyor, sonra problem çıkıyor. Daha sonra adamın uzaylı olduğu anlaşılıyor. Böyle uzatabilirim. Öykü çıkabilir. Benim bilimkurgu öykülerim hümoristik öykülerdir. En çok bilimkurgu öyküsü Yoksullar Geliyor kitabımdadır. Ama bilimkurgusal deyindirmeler başka öykülerimde de oluyor. Bunlar on-onbeş öyküyü geçmez. Şu anda bazen yazıyorum bazen de yazmıyorum. Esintiye göre bir bilimkurgu hikâyesi daha çıkıyor. Çünkü bu da trük bulma, yani güzel birşey bulabilme, okurun ilgisini canlı tutabilme meselesi. Yoksa okurun canı sıkılır. Boşuna hikaye yazmıyoruz. Bazı şeyleri değiştirmek istiyoruz toplumda. Yoğun değişimler getirmek istiyoruz. Havanda su döğmek istemiyoruz. Bilimkurgu da bunu sağlayan türlerden biri bence.

"Boşuna hikaye yazmıyoruz. Bazı şeyleri değiştirmek istiyoruz toplumda."

Nostromo: Trük yakalama deyince, harita adlı öykünüz geldi aklıma. Piri Reis'in dünyaca ünlü haritasının yapılışına çok ilginç bir bakış açısı getiriyor.

O.Duru: O öykümde o çağdaki gemicilerin yaşamını, kullandıkları dili araştırdım. Öyküyü Nermin Menemencioğlu İngilizceye çevirdi. Bu arada epeyce tartışmalarımız oldu. Örneğin, ben kadırga demişim. O da o zaman kadırga yok, kalyon olmalı demiş. Bu öykü Columbia Üniversitesi'nin çıkardığı bir dergide yayınlandı. Çok hoşuma gitti.

Nostromo: Öykünün sonunda neden olmasın diye düşünüyor insan.

O.Duru: İşte bu inandırıcı olabilme, ya da inandırıcılığa yakın olabilme.

Nostromo: Bilimkurguyu nasıl tanımlarsınız ? Geleceğin bir tanımı, düş ürünü bir tanım diyebilir miyiz ?

O.Duru: Bilimkurgu günümüzden uzak bir şey değildir. Günümüzden uzak olamaz. Muhakkak günümüzdeki bir gelişmeye, bir çelişkiye, toplum içindeki bir ilişkiye cevap verir. Bir film vardı. Dünya açlığa doğru gidiyor. Yani çok ciddi gıda sorunu var. Bu, bugün görülen bir tehlikenin uzatılmış biçimi. Geleceğe doğru projeksiyon yapmış. Güzel bir olgu, insanları düşünmeye zorluyorsun bir noktada. Bilimkurgu gökten yere inmez. Tabii günümüzdeki koşullarla da ilgili olacak. Dünya değişiyor, kendiliğinden değişiyor ve zaten bilimkurgu çağının içindeyiz. Büyük tartışma vardı biliyorsunuz. Uzayda canlılar var mı diye. Avrupalılar Mars'tan gelen meteorda mikrop izi buldular diye ortalık birbirine girdi. Bundan sonra tabii ki Mars'a gidilecek. Mars seyahatini hızlandırdı bu buluş. Bütün bunlar bilimkurgunun bence hem yararlı tarafı olduğunu gösteriyor, hem de insanı düşündürücü şeylere itebiliyor. Ayrıca bazı ekonomik ve toplumsal sorunları geleceğe doğru işleterek, yani projeksiyon yaparak, onu okuduktan sonra bugüne dönüp başka tavırlar almamız gerektiğini de savunabiliyor.

Nostromo: Bilimkurgu türünde fazla eser veren yazar yok bizde. Bunun nedeni nedir sizce?

O.Duru: Bilimkurguyu pek ciddiye almıyorlardı. Ama şimdi bakıyorum daha ciddiye alıyorlar. Özellikle de gençler. Gelecek kuşakların bilimkurgu ile ilgili olması çok güzel. Bunun ardından yazarlar da gelecektir mutlaka. Böylece edebiyatımıza çeşitlilik gelecek. Bilimkurguya ilginin artmasıyla birlikte bilime de ilginin artacağını sanıyorum.

Nostromo: Bu arada bilimkurgu çevirileri de yayınlanmaya başladı.

O.Duru: Evet. Şimdi bilimkurgu kitaplarının bir patlaması var Türkiye'de. Çok çeviri yayınlanıyor. Bunlar çok güzel şeyler ama ben her gördüğüme, ya da sizin vasıtanızla herkese şunu iletmek istiyorum. Çevirilere önem versinler. Bu işe gerçekten gönül koyan insanlar yapsın, Türkçeleri güzel insanlar çevirsin. Ben burada bilimkurgu düşündüğüm zaman işin içinde bilimsellik olacak, gerçekten işin çabası olacak, iyi yazılmış olacak, bir şeyler düşündürecek. Günümüzde böyle yazarlar var. Ama böyle olmayanlar da var. Sonra kendilerini bir takım mistik görüşlere kaptıran yazarlar var. Onlara katılmıyorum. Seçme yapmak lâzım. Ciddi, bilimsel ağırlıklı, öyle mistisizme, mistifikasyona, ne bileyim, Arthur C. Clarke'ın Space Odyssey'si gibi bilmemnelere yer vermeyen - zaten İngiliz kafası, herşeye tanrısal birşeyler eklemeye çalışıyor - o çeşit değil de, daha objektif, daha somut birşeyler olması lâzım. Olaya daha gerçekçi ve somut açıdan bakıyorum ve öyle olmasını istiyorum. En iyi yazarlardan, en çok sevdiğim yazarlardan birisi Stanislav Lem'dir. Polonya Yahudisidir. O büyük bir yazardır, olağanüstüdür. Ama çevirilmesi de zordur. Bir tane kitabını çevirdiler

Türkçeye. Mahvoldu, canına okumuşlar. Cennet filân demişler, ama çeviri bütün tadını kaçırmış. Bilgisiz kişilerin elinde bilimkurgu eserleri rezil oluyor.

Nostromo: Stanislav Lem'den sözetmişken, tercih ettiğiniz başka yazarlar var mı ?

O.Duru: En iyi yazarlardan, en çok sevdiğim yazarlardan birisi Lem'dir. Söylediğim gibi anlaşılması zordur ama olağanüstü bir yazardır. Bilimkurguda da iyileri var, kötüleri var. Her edebi türde olduğu gibi. Ama unutulmayacak örnekler de var. Bütün dünya edebiyat tarihini gözden geçirmek lâzım. Bilimkurgu çağının içinde yaşıyoruz aslında. Bundan yüzyıl önce aya gitmeyi düşlemek ve bu konuda roman yazmak bile bilimkurguydu. Milâttan önce birinci yüzyılda Samsatlı Lukianos olmuş bir öyküyü yazdığı zaman o da bilimkurgu idi.

Çünkü o da başka yollarla aya gitmeyi düşlüyor. Sonra ünlü Fransız düşünürü Voltaire'in Mikromega diye bir hikayesi vardır. Orada uzaydan gelen Mikromega adlı bir yaratık insanları inceler. Burada Voltaire çağının toplumunu eleştirmek için böyle bir yöntem izlemiş. Cyrano de Bergerac var. O da aynı zamanda bir yazardır ve Ay'a Seyahat diye bir de kitabı vardır. Ay'a gitmeyi düşlemiş, bayağı da iyi düşlemiş. Günümüze gelirsek, günümüzde bilimkurgu çok çeşitlendi ve hepsi bu işin içinde sayılabilir mi diye düşünüyorum. Çünkü bir yanda fantaziler var, bir yanda acayip ülkelerde geçen vurdulu kırdılı birtakım öyküler var. Gönlüm daha objektif, daha somut, daha gerçekçi, bilimden yana eserlerde. Bilimkurgu yazıpta, bilimin canına okumaya gerek yok. Çünkü bilimkurguyla birlikte bilime de ilginin artacağını umuyorum.

Nostromo: Bilimkurguya çağın edebi türü diyebilir miyiz?

O.Duru: En etkili türlerden bir tanesi ama yazarına bağlı. Yazarı edebiyattan anlıyorsa, dili iyi kullanıyorsa ve kafasına bir konu, bir sorun, çözülecek bir şey gelmişse eser çıkar. Pek çok yazarın bilimkurgu kitapları var. Meselâ Howard Fast Amerika'nın en iyi yazarlarından biri. Mc Carthey döneminde baskı altına girdi, kitaplarını yayınlayamaz oldu. Sonra bilimkurgu yazmaya başladı baskıdan kurtulmak için. Ama çok güzel bilimkurgular yazdı. Bir başkası da Graham Green. Michael Crichton da bilimkurgu yazarıdır. Bilimkurguya yakın şeyler yazmıştır. Meselâ Jurassic Park. Çağımızda teknoloji müthiş gelişiyor. İnsanoğlu gelişimi yakalayamıyor. Bilimkurgu teknoloji ile insanı birbirine yaklaştırıyor. Ne kadar mistifikasyon olursa olsun karşılaştırıyor. Mesela bilgisayarla insanın kavgasını koyuyor ortaya. Pek çok insan şu anda pek çok şeyi anlayamıyor. Mesela bu kadar çok televizyon kanalı nasıl oluyor da uyduya çıkıp yansıyor. Bunlara sihirbazlık gibi bakıyor. Derken dışa itiliyor ve yabancılaşma başlıyor. Bu yabancılaşmayı, aradaki bağdaşmazlığı bilimkurgu yazarları önlüyor.

Nostromo: Peki Sayın Duru, siz bilimkurgu türüne emeği geçmiş, hatta Türkçede isim babası olmuş bir yazar olarak bu türde yayın yapan bir dergide, ki bunların arasında Antares, Öncü, X-Bilinmeyen ve şu anda yayınlanmakta olan Atılgan var, neler görmek istersiniz?

O.Duru: Bilimkurgu dergisinde bir kere bilimkurgu öyküleri olacak. Çeviri de olabilir, bizim yazarlarımızın öyküleri de olabilir. Umarım birgün birileri bilimkurgu öykü yarışması açar da, teşvik olur. Belki siz yaparsınız bunu. Sonra bilimsel haberler olabilir, bazı yeni bilimsel buluşların yorumları olabilir. Bunlarla birlikte bilime olan ilginin de artacağını sanıyorum. Çünkü bundan uzak kalmış toplumumuz, hala bilime ilgi göstermiyor. Gazetelerde çok küçük bir şeyler çıkıyor ama tatmin edici tartışmalar yok. Bir iki gazete bilim eki veriyor. Tübitak dergisi çok satıyor. Gençler arasında bilime ilgi var. Bir Amerikan bilimkurgu dergisi iki bölümdür. Aşağı yukarı bir bölümü bilimseldir. Diğeri fiction, yani kurgudur. Orada öyküleri yayınlarlar. Bazıları roman bile yayınlar. İki üç sayı sürer. Onların içinde de iyileri kötüleri var tabii. Ben somut, gerçekçi, bilimden yana, bilimsel açıklamalara önem veren bir dergi olmalı diye düşünüyorum.

Nostromo: Teşekkür ederiz Sayın Duru.

Orhan DURU

"harita"

"Yaratık uzantılarıyla dokununca, aydınlandı karşısındaki ekranlardan biri. Şimdi üçüncü gezegenin yüzeyini görebiliyordu ayrıntılı biçimde. Daha iyi görebilmek için iyice büyüttü görüntüyü, düğmelerle oynayarak. Alışılmışın dışında bir gezegendi bu."

Atmosferi oksijen yüklüydü en başta. Gezegenin yüzeyinin büyük bir bölümü sularla kaplıydı, dağınık kara parçaları arasında. Uzay'ın her bölümünde bulunabilirdi su, ama bu kadar çok suyu birarada görmemişti yaşamı boyunca, yaratık. Amonyak denizleri, sıvı hidrojen gölleri olağan görüntülerdi başka yıldız sistemlerinde.. Bu kadar çok su ve suyun çeşitli biçimleri bir arada olsun, bu kadar çok buz, bulut bulunsun, olacak şey değildi doğrusu. Ama Tanrı'nın uzayında o kadar çok seçenek vardı ki.. Hemen hemen sonsuz denebilirdi olasılıklara. İstatistik yasaları, ya da olabilirlik yasaları geçerliydi her yerde. Kendileri de buna göre eğitilmişlerdi gerçekte uzaya açılmadan önce. Alışkanlıklara kaptırdımı kendini bir yaratık, uyamazdı sonra yeni koşullara bir türlü. Tehlikeler yaratırdı bu durum. Kendinizi sonsuzluk çölünde bulabilirdiniz bir anda. Hiçlik, yokoluş ve devinim yoksunluğuna erişme..

Alıcının ekranına bakıyordu yaratık ilgiyle. İşte başka bir gezegenin yüzeyi! Yabancılaşma giderilecek, haritası yapılacak bu gezegenin, sınıflandırılacak, adı verilecek. Bilimsel dosyası düzenlenecek bir gezegen daha. Bıkkınlık veriyodu bir bakıma bu iş. Bilim yorulmak bilmiyordu oysa. Durmadan yeni bilgiler, yeni gözlemler, yeni araçlar, yeni gelişimler istiyordu salt gerçeğe ve amacına ulaşmak için. Neydi bilimin amacı? Kestiremiyordu bunu pek. Bilimin susamışlığını seziyordu yalnız. Uzayı yöneten yasalar böyle istiyordu belki de. Bilimin emrinde çalış, bilime katkıda bulun! Belli başlı değişmez yasalardan biriydi bu.

"Ehh.. Biz de uzayın çocuklarıyız.." diye düşündü yaratık. Başka bir sorun vardı şimdi karşısında.

"Haber alamıyorum. Bütün ilişkiler koptu.." anlamına gelen titreşimler oluşturdu yaratık. Bir çeşit anlaşma biçimiydi bu.

"Gezegen yüzeyine gönderdiğimiz birimden bilgi alamıyoruz."

Ardında duran başka bir yaratık "Evet yitirdik onu şimdilik." diye cevap verdi ve yaklaştırarak duyargalarını iyice ekrana, sordu:

"Neresi bu?.."

"Kuzey yarım küresi.." diye titreşti ulaşım uzmanı. "Kuzey yarım küresi.. Burası doğudan batıya uzanan bir su denizi. Yani hidrojen dioksit. Ağır su bile değil. Son olarak bu çevreden haber geldi. Şuradaki adaların çevresinde yok oldu birden. Su üzerinde yüzen ilkel araçların sık geçtiği bir yer burası."

"Bu çevrede bir yerde olmalı, yüzeye gönderdiğimiz harita uzmanı.. Gemimizi değişmez bir yörüngeye oturtalım ve bu çevreyi gözleyelim devamlı. İşaret gelirse, kurtarırız onu."

"En doğrusu bu.." diye titreşimler saçtı çevresine alıcı ile uğraşan yaratık. İkisi de, gezegenin yüzeyindeki türdaşlarına büyük bir bağlılık duyuyorlardı şimdi.

903 hicri yılının muharreminde (1), Polya (2) açıklarında bir kadırga ilerliyordu kuzey yönünde, yıldızlı bir Akdeniz gecesinde. Çıt yoktu ortalıkta, kürek başında uyuyan forsaların düşlerinde homurdanmalarından ve diş gıcırdatmalarından başka. Dümen suyu yakamozlanıyordu arada bir. Teknenin burnu bez yırtar gibi yırtıyordu Akdeniz'in sularını. Herkes uykudaydı, tayfalar, azaplar, leventler, cenkçiler, usta gemiciler ve öteki parakende gemi adamları uykudaydı, hamaklarında ya da şiltelerinde. Nöbetçiler ve gözcüler uyumuyordu elbet. Dümenci de uyumuyordu ve gözleri sancak omuzluğundaki kıyıları tarıyordu durmadan. Reis de uyumuyordu bu gece. Pırıltılı gökyüzüne gözlerini dikmiş, gözlüyordu yıldızları. Kadırganın direklerinin uçları salıntıyla gidip geliyordu yıldızlar arasında bir sağa, bir sola. Genç bir adamdı reis, daha ak düşmemişti saçlarına. 11 yaşından beri Kemal Reis'in yamağı olarak atıldığı korsanlık uğraşında, Akdeniz'in fırtınası, borası, kimi zaman çekilmez sıcağı, köseleye çevirmişti yüzünü. Kara gözleri, kıpır kıpır, birer Erzurum taşı gibi parlıyordu duygusuz gibi görünen yüzünde. Yaşlı tayfalar, güngörmüş gönüllü leventler bile çekinirlerdi ondan. Hem bileği bükülmez, hem bilgili türden bir denizciydi o. Komutasında güven duyarlardı tayfalar. Bilirdi Akdenizin bütün girdisini çıktısını. Tekneleri yumurta kabuğu kırar gibi paralayan gizli kayaları, döküntü yerleri, kıyıya yakın tatlı su kaynaklarını, kuyuları, sığları ve derinleri, tuzlaları, harabeleri, hangi rüzgârda nereye sığınılacağını, yıldızları ve gök kubbeyi, harita ve pusula kullanmasını bilirdi Reis. Gökyüzünde yeni belirmiş bir yıldıza bakıyordu şimdi, dümencinin ardına dikilmiş. Daha önce yoktu bu yıldız. Yeni bir yıldızın belirmesi hiç de iyi bir alâmet değildi. "Hayırdır İnşallah.." diye söylendi kendi kendine.

İşin garibi bu yıldız, Demirkazık gibi olduğu yerde duruyordu. Bu da nereden çıkmıştı? Neyi haber veriyordu? Geri dönüp sintine altına gireceği zaman sırtı ürperdi Reis'in. Sanki gökyüzünde bir delik açılmış onları gözlüyormuş gibi geldi ona.

"Hayırdır.." diye söylenip yollandı kamarasına.

Dümen nöbetçisi teknenin pruvasını yıldızdan bir kerte günbatısına çevirdi gece yarısından sonra. Ertesi gün öğleye doğru İzle di Kapre'nin, yani Türklerin Keçi Adası dedikleri adanın tepelerini görebileceklerdi, bir aksilik olmazsa. Korsan gemileri buradan sulanırlardı çoğu kez. Adanın kıbleye açık, öteki rüzgârlara kapalı büyük bir bucağı vardı ki, bir elden 15 - 20 tekne, demir bırakıp palamarları kıçtan karaya bağlamak koşuluyla yatabilirdi burada kolayca. Gün doğarken sancak baş omuzluğunda üç direk gördüler önce. Ardından belirdi üç ambarlı bir Ceneviz kalyonu, hantal gövdesiyle, görkemli yelkenleri şişkin. Mal yüklü bir ticaret gemisi olmalıydı bu. Gün batısına doğru gittiğine göre, belki de yük taşıyordu Barselona'ya. İyi ama tek başına gitmezdi yüklü ticaret gemileri, böyle pervasız. Gemi halkı gözlerini kısıp ufuktaki gemiye baktı alıcı gözüyle. İşin içinde iş olmalıydı. Bakalım Reis ne diyecekti bu işe? Reis de aynı şeyleri düşünüyordu aslında. İyi donatılmış olmasa, yola çıkmazdı böyle bir kalyon. Ayrıca kadırga ile kalyona çatmak akıl kârı değildi pek. Gerçi ilk bakışta kalyon pek korunmasız gibi görünüyordu ama belli olmazdı hiç. Kalyon dediğin salt rüzgârla giderdi, tam yelkenliydi yani. Kadırga ise ince uzun hafif, hem yelkenli, hem kürekli, çektiri türünden bir tekneydi. Uygun rüzgârda kalyonla başa çıkılmazdı kolay kolay. Kararını çabuk verdi, "Savaş tedarikini görün!" dedi fısıltıyla. Komiler koşuştu emri duyunca. Topçular, kulunburna denilen uzun menzilli ağır toplarını salya ettiler (3) kadırganın burnuna, iskele ve sancak taraflarına. Toplar temizlenip dolduruldu Mısır barutu ile. Gülleleri tıkadılar üzerine hartuçla. Humbaracılar ve tüfenkçiler dizildiler sancak tarafına. Leventler ve cenkçiler, piştovlarını, arkebüzlerini doldurup, parmaklarının ucuyla yokladılar yatağanlarını. Naccar (4) ve çırakları koşuşup telaşla kum döktüler güverteye, uğraşta kan akarsa ayaklar kaymasın diye. Yalınayak dövüşülürdü deniz cenginde. Reis dümeni iskeleye bastırıp, kalyonun yoluna paralel duruma tekneyi sokup, ardından gürledi:

"Leva kürek!.." (5)

25 oturaklı kadırgada, kürekleri kaldırıp hazır duruma getirdiler forsalar. Davulun sesiyle daldı kürekler birden suya. 55 zira (6) uzunluğundaki ince , uzun, sülün gibi kadırga, canlandı birden ve atıldı ileriye çalkantılı denizde, 49 küreğin itimiyle. Kadırgasını pek yaklaştırmak istemiyordu Reis. Yakından tehlikeli olurdu bu çeşit gemiler. Öğlene doğru top menziline aldılar Ceneviz kalyonunu ama alargada kaldılar gene de (7). Yasa gereğince Cezayir korsan bayrağını çekip göndere, "Teslim olun!" diye bağırdılar kalyona. Üzerinde kuru kafa ve kılıç tutan bir kol resmi vardı bu bayrakta. Hiç oralı olmadı kalyon. Bir süre iki tekne birbirlerini izlediler böylece. Sonra birden kalyonun iki ambarının kapakları açıldı ve toplar sürüldü buralara. Reis hemen sancak küreklerini siya edip, teknenin başını çevirdi kalyona ve hedef küçülttü böylece. Kalyonun toplarının ağzından alevler fışkırdı önce, ardından büyük bir gümbürtü koptu patlamalarla. "Beklediğim oldu" diye düşündü Reis. Kalyonun topları kısa geldi ve Cezayir kadırgasının yakınına düşüp, deniz sularını fışkırttı havalara. Korsanlar gülümsediler bu duruma bakıp. Reis bağırdı yeniden:

"Şimdi sıra bizim. Toplarının menzili kısadır. Yaklaşmayacağız. Alargada kalacağız. Uzaktan döğe döğe alacağız bu gemiyi! Topçular grandi direğine ve dümene nişan alın. Göreyim sizi."

Topçular fitil yakıp, topların falya deliği başında bekleştiler, hazır. Ustaları "Ateş.." dediğinde, uzun menzilli kulunburna'lar ölüm saçtı kalyona hep birlikte. Ama etkili olamadılar bu ilk ateşte. Birkaç yelken yırtıldı kalyonda o kadar. Reis, kadırgasını çevirip iskele yönündeki topçular ateşlediler toplarını az sonra. Böylece kadırga çekirge gibi dolanıp Ceneviz kalyonunu didiklemeye başladı sağdan soldan. Ama rüzgâr dinmedikçe, grandi direği çökmedikçe ya da

İllüstrasyon: Frank Frazetta

dümeni kopmadıkça çatmak zordu bu biçim gemilere. Topları kısa menzilliydi ama yakından etkiliydi, sayıca çoktu. Sonunda usta topçu birbirine zincirle bağlı misketler bastı toplara. "Haydi Allah rast getire!." deyip fitilleri falya deliklerine bastırınca, toplar gürledi yeniden, zincire bağlı misketler kalyonun grandi direğine dolanıp, yelkenlerin bir bölümünü çökertti aşağıya. Grandi yelkenleri iş göremez olunca, yolu azaldı kalyonun. Kadırga daha rahat döğmeye başladı kalyonu. Kalyonun kıçına geçip dümeni de paraladılar bir başka saldırıda.

Sıra kalyonu ele geçirmeye gelmişti. Bir usta manevradan sonra, kadırga atmaca gibi atılarak kıç kasara üzerinden çattı kalyona, gülbank sesleri arasında. Kalyondan dehşet bir tüfenk ateşi açıldı hemen. Kadırga çakıl dolu toplarını ateşleyerek karşılık verdi. Bir an göz gözü görmez oldu barut dumanından. Humbaracılar humbaralarını savurdular kalyonun güvertesine, leventlerden bir bölümü tüfenk fındığı yeyip düştü yere. Şehit olanlar ve yaralılar hemen ambara götürülüp, örtüldü üstleri. Cenkçilerin içine korku düşmesin diye uygulanan bir yasaydı bu. Yakın bir top ateşi ile trinkete sereni kırılıp altında kaldı yelkenciler. Leventler ellerinde piştovları atladılar Ceneviz kalyonunun güvertesine. Karşılarına çıkan zırhlı küffar askerlerine piştovlarını boşaltıp attılar ve sarılıp palalarına daldılar aralarına. Kancalar ile kalyona daha iyi yapışılınca, başka leventler de katıldı cenge. Zorlu uğraş oldu.

"Deniz cengi can pazarıdır." dedi Reis. Yaralı Ceneviz kaptanı aman dileyip teslim oldu ikindi üzeri. Ölüler temizlenip, yaralılar tımar edildikten sonra, yedeğe aldılar Ceneviz kalyonunu. İzle di Kapre'ye varıp demir bıraktılar. Ceneviz kalyonundaki Müslüman ve Türk forsaları kurtardılar, yerlerine tutsak edilen Cenevizlileri deftere yazıp, fidyelerini saptayıp, demire vurdular. Kalyondan ölçüsüz çuha kumaş, buğday ve bir de acaip bir adam çıktı. Kocabaş dediler bu adama korsanlar. Kalyonda başaltında ayak ve el bileklerine çifte demir bukağılıklarla zincire vurulmuş buldular bu adamı. İncecik gövdesi üzerinde, ağırlıktan sallanır gibi duran, oransız bir büyüklükteydi başı. Korsanlar "düşmanımın düşmanı, benim dostumdur.." sözüne uyup zincirleri eğeleyip, çıkardılar karanlık, kokuşmuş delikten onu. Büyük kafasına bakıp Kocabaş adını taktılar hemen. Peksimetle fasülye çorbası, tütsülenmiş balık koydular önüne, yiyip dirilsin diye.

Önüne getirdiklerinde Reis, hiç ses çıkarmadan inceledi önce bu adamı. Bir hilkat garibesiydi bu. Kafası kocaman bir yumruydu sanki boynu üzerinde. Kulaklarının üzerine ve ensesine düşen tutam tutam seyrek saçlar dışında çıplaktı bu kafa. Sakal ve bıyıkları da seyrekti Tatarlar gibi. Kirpiksiz göz kapaklarının gerisinde açık, soluk mavi gözler durgun bakıyordu önüne. Gözlerini kırpmıyordu hiç. Ağzı yarı aralıktı ve dudakları yoktu sanki. Bıçakla açılmış bir yarık gibiydi ağzı. Hangi milletten olduğunu çıkarmaya çalıştı Reis. İspanyol ya da Ceneviz olamazdı. Portakal (8) gâvuru deseniz, hiç olamazdı. Kuzeyli, Nemçe'li, Leh ya da kızıl saçlı dinsizlerden de değildi. Yahudi? Çok Yahudi kaçırmıştı gemisiyle Katalanya kıyılarından, iyi tanırdı onları. Hiç birine benzemiyordu bu adam.

"Kim bu herif?" diye sordu.

"Kalyonun başaltında bir delikte çifte zincire vurulmuş bulduk kapudanum." diye cevap verdi odabaşı. "Kocabaş adını taktık." Güldü.

"Açlıktan kurumuş yoksul.."

Birden bir devinme belirdi Kocabaş'ta. Bir iki sarsak adım atıp, dizlerini büküp kapandı yere Reis'in önünde. Tok diye yere vurdu başı. Ve başladı konuşmaya hırıltılı bir sesle:

"Sultanım! Sultanım! Kurtarıcım! Tanrı senden razı olsun! Kurtar beni!.. Sultanım! Ne olur?.. Yanınızda kalayım sultanım! Ayaklarınızı, ellerinizi öperim!"

"Vay köpoğlusu Türkçe de biliyor.." dedi Reis.

"Türkçeyi de bilirim sultanım.. Reisim.. Her dili bilirim.. Öğrettiler bana. Hep öğrettiler.. Lâtina bilirim. Franka bilirim. Katalan bilirim. Rumca, Çince, Arapça bilirim. Bilirim ben!"

Acıdı Reis "Cerrah baksın buna. Götürün.." dedi.

Ceneviz kaptanını getirtip sorguya çekti sonra. Kimdi bu Kocabaş? Nerde bulmuşlardı? Niçin çifte zincire vurmuşlardı? Niye bu kadar korkuyorlardı? Ceneviz kaptanının sivri sakallı yüzü yeşile kaçtı hafiften korkuyla, büyüdü gözleri. Başladı anlatmaya:

Bir büyücü, bir diyavolo idi o. Reis kaptan dikkatli olmalıydı. Evet, başka bir şey olamazdı, büyücüden başka bir şey. Ateşte yakmalıydı onu İspanya'da olduğu gibi. Polya Anabolusu (9) yakınlarında Çirçe kayalığı dibinde, demirden bir kayık içinde bulmuşlardı onu.

Kalyondan iki kayık indirip demir kayığı ele geçirmek istediklerinde, çıkmamış, zorlayıp tüfenk attıklarında parlak bir ışıkla gök demir zırhlı 12 soldatını (10) biçivermişti ortalarından. Diyavolo değil de ne idi? Evet diyavolo idi. Ta kendisi. Sonra top ateşine tutmuşlardı demir kayığı. Kayık 40 kulaç derine batmış ama Kocabaş su yüzünde karnı davul gibi şiş, yüzerken yakalanmıştı. Hemen kalyona alıp demire vurmuşlardı ne olur ne olmaz diye. "Ahh" dedi Ceneviz kaptanı. "Ah, kellesini direğe çaksaydım keşke. Uğursuzluk getirdi bize. Jesus Maria!" İstavroz çıkardı ardından. Naccarlar kalyonun dümenini, grandi direğini iyi kötü onardıktan sonra, Cezayir kadırgası önde, kalyon arkada, yola çıktılar ertesi gün.

Kıbleye, Mağrip kıyılarına doğru ilerliyorlardı bu kez. Kocabaş kısa sürede kendine gelmiş, iyileşmişti. Artık korsanların, gemicilerin eğlencesi durumundaydı. Güvertede titrek bacaklarıyla oraya buraya koşuyor, çığlıklar atıyor, topları elliyor, inceliyor, yelkenleri, rüzgârı kolluyordu. Leventler "Ulan Kocabaş, takla atıp ayak altında dolaşma! Ne yaptılar sana bu Cenevizler de kafan böyle oldu? Ha? Söylesene ne yaptılar sana? Ağzından demirci körüğüyle mi şişirdiler yoksa?" diye lâf atıp

gülüşüyorlardı. Kocabaş "Onlar bana değil ben onlara yaptım." diye cevap veriyordu hırıltılı sesiyle.
Titrek bacaklarına çelme takınca, ya da sert bir dalga vurunca yuvarlanıyordu, kafası ağır geldiğinden, sonra fırlıyordu ayağa hacıyatmaz gibi. Leventleri eğlendiriyordu Kocabaş'ın yuvarlanıp kalkmaları.
Cerrah gelip Reis'e bilgi verdi bu arada. "Baktım Kocabaş'a. Bir şeyi yok. Kemikleri bizim kemiklerimize benzemiyor. Onbeş gün aç bırakmışlar Cenevizler. Gene de sağlam kalmış. Bir günde dirildi kerata. Ama dediğim gibi kemikleri başka. Bizim kemiklerimize benzetmeye çalışmışlar da olmamış gibi sanki.. Anlatabiliyor muyum?.."
Reis, dinledi sadece cerrahı. Hiçbir şey söylemedi. Homurdandı, o kadar. Konuşkan bir adam değildi aslında. Bir yandan düşünüyordu gökyüzündeki yıldızı ve Kocabaş'ı. Bir ilişki var mıydı aralarında?
İki gemi vartasız ilerliyordu kıble yönünde. Gece. Akdeniz. Reis gene yıldızı gözlüyordu, kıç üstünde.
"Nereye bakıyorsun Reis?" diye sordu Kocabaş, yanıbaşında sessizce belirerek.
"Yıldıza.." diye cevap verdi Reis. "Seratan burcunda belirdi önce. Burç dönerken o yerinde sabit kaldı. Bir acaiplik var bunda. Ben gökyüzünü, yıldızları avucumun içi gibi bilirim. Bu yıldız daha önce yoktu buralarda."
"Doğrusun." dedi Kocabaş. "Doğrusun Reis! Ben de bilirim gökyüzünü. O merak ettiğin yıldızı da bilirim. O yıldız beni bekliyor şimdi. Beni alınca gidecek buradan!"
Reis birdenbire dönüp Kocabaş'ın gözlerine dikti gözlerini. "Kimsin sen ulan?" diye sordu. "Kimsin sen ulan? Cenevizin dediği gibi büyücü müsün? İnanmam ben böyle şeylere. İnansaydım şimdiye kadar çoktan kuyruğu titretmiştin. Ama kimsin sen? Onu söyle bana!."
"Haşa sultanım, kurtarıcım, reis paşam.. Büyücü filân değilim." diye fısıldadı Kocabaş. "Ben evren gezginiyim, uzay gezginiyim. Göğün yedi katını, yetmiş katını bilirim. Sizin yeryüzü dediğiniz yuvarlağın da yedi iklimini, dört kuşağını bilirim. İşte açık söylüyorum sana. Beni kurtardığın için söylüyorum Reis.."
"Bir şey anlamıyorum sözlerinden. Hangi millettensin?"
"Hiçbirinden. Acunun bir damlası, güçlerin tutsağı, yaşamın bir öğesi, yoksulun biriyim. Yedi kat gökyüzünün ve uçmakların ve tamuların ve gezegenlerin ve uyduların ve samanyolunun ve patlayan yıldızların ve sönmüş güneşlerin haritacısıyım ben. İşim bu!"
Birden yumuşadı Reis. "Haritacı mısın? Bre, haritacı mısın?" diye sordu hayretle.
"Haritacıyım, evet!" dedi Kocabaş, uzun ince parmaklarını oynatarak ve sağ elini göğsüne bastırarak.
"Gel.." dedi Reis. İzledi onu Kocabaş, ince dizleri titreyerek, kamarasına kadar.
Bir köşeden bir sandığı açtı Reis. "İşte.." dedi. "İşte benim hazinelerim! Bunlara altın döktüm."
Boy boy sarılmış haritalarla doluydu sandık, ağzına dek.
"Ben de haritacıyım ulan Kocabaş! Dünyadaki her çeşit haritayı topladım buraya. Kendim de çizdim haritalar. Bütün Akdeniz'i çizdim, kılavuz olsun diye denizcilere. Bir yandan da harita topladım yaşamım boyunca. İşte Portakal ve İtalyan kâfirlerinin hendese üzerine çizdikleri portolanlar (11), işte Arapların caferiye'leri, eskidir bunlar, İskender-i Zülkarneyn (12) zamanından kalmadır bunlar.
Kolonbo nam kâfirin yeni dünya haritası bile geldi elime. Niye topluyorum bunları biliyor musun? Şimdi artık bir mappa mondo, yani bir dünya haritası çizmek istiyorum. Öyle bir harita ki eşi kimsede bulunmasın. Yüzyıllar sonra görenler de hayretler içinde kalsın. İşte bunun için topluyorum ne harita varsa.."
Kocabaş, durgun kaldı yerinde bir süre düşünüyormuş gibi, sonra inceledi haritaları sandıktan alıp açarak teker teker. Bir yandan da söyleniyordu.. "Harita çiziyor..Hayret..Harita çiziyor.."
"Bir mappa mondo yapacağım. Şan olacak. İnanıyorum buna bir gün çizeceğim.."
"İlkel haritalar bunlar.." dedi Kocabaş en sonunda, incelemesini bitirip. "Hepsi ilkel şeyler.."
Sonra Reis'e dönüp şunları söyledi:
"Bende en görkemlisi, en ayrıntılısı var dünya haritasının. Sultanım, reisim, senin mappa mondo çizmene yardımcı olabilirim. Ama sen de kuluna yardımcı olmalısın.."
"Mappa mondo!" diye söylendi Reis.
"Sana bir mappa mondo vereceğim Reisim. Ama dediklerimi yaparsan.."
"Söyle istediğini." dedi Reis.
"Beni Çirçe kayalıklarına götüreceksin. Orada bir gizli mağara var. Oraya sokacaksın beni. Ben de Reisime dünya haritasını göstereceğim orda. Sonra azat edeceksin beni!"
"Uğursuzdur o kayalıklar." dedi Reis. "İblis burnudur orası. İblis döküntüsüdür. Kayalıktan geçilmez. Derindir suyu. Azaplar korkar. Cenevizler orada çok eskiden büyücü bir kadının yaşadığına inanırlar. Denizcileri kendine çekip istediği kılığa sokarmış bu kadın."
"Biz ikimiz yalnız gideceğiz." dedi Kocabaş. "Dünya haritasını yapmak istiyorsan gideceğiz

oraya. Burada yardımcı olamam sana reisim."
Ertesi gün Reis, Anabolu'ya doğru dümen kırdırdı. Çirçe kayalığı ve çevresi korkunçtu gerçekten. Dik yamaçlar ve kayalıklar deniz kıyısına kadar iniyor ve konacak yer bırakmıyordu. Kıyıları İtalyanlar gözcü kuleleriyle donatmışlardı ayrıca, korsanlara karşı. Demir atıp sığınma olanağı da yoktu çevrede. Bir filika indirdi denize Reis. Odabaşı "Olmaz kapudanım." dedi. "Yalnız başınıza gidemezsiniz. Yasamıza aykırıdır. Tuzaktır."
İkinci bir filika indirilmesi ve bunun arbeküz ve tüfenkçi dolu olarak Reisi izlemesi uygun görüldü uzun tartışmalardan sonra. Helallaştıktan sonra gemicilerle Reis, yanına alıp Kocabaş'ı, filikayla açıldı Çirçe kayalığına doğru. Küreği tek başına çekiyor, Kocabaş ise denizi gözlüyordu. İkinci kayık izliyordu onları tüfenkçiler alesta. Durmadan kürek çekti Reis, Kocabaşın gösterdiği yolu izleyerek. Kayalıklara yaklaştıkça deniz kabardı, ortalık kararardı. Artık dalgalar denizden fırlayan sivri kayalıklar üzerinde paralanıyordu köpükler saçarak. Döküntüler arasından dolaştılar, kayalarda parçalanmalarına ramak kaldı. İkinci kayık görünmez oldu bir süre sonra. Rüzgâr diritse (13) edip, ortalık durgunlaştı birden. O zaman gösterdi mağaranın ağzını Kocabaş. Üstlerinden top atışları duyar gibi oldular. Mağaradan içeri girince, gözleri alışmadı Reis'in önce karanlığa. Sonra yeşil bir ışıltı kapladı ortalığı. Denizin suları mağaranın içine kadar uzanıyordu. Kürek çekti mağaranın derinliklerine doğru. Derinliklerden bir ışık geliyor gibiydi. O yöne ilerlediler. Mağaranın dibindeki kumluğa yanaştı Reis. Kocabaş'ı indirip kıyıya çekti kayığı. Ortalık yeşil ışıltıda hafif aydınlanıyordu. Kocabaş'ın zaten acaip olan yüzü, şimdi bambaşka, nerdeyse ürkütücü bir renkte idi. Gözleri koyulaşmış parlıyordu. Kumlukta bir süre dinlendi Reis. Sonra sordu Kocabaş'a "Ehh, ne yapıyoruz şimdi? Geldik istediğin yere."
Kocabaş sallanıp yuvarlanarak ilerledi kumlar üzerinde. Bir şey arıyor gibiydi. En sonunda bir yerde durup ince parmaklarıyla kumları eşeledi. Güç oluyordu bu ama hırsla ve hevesle saldırdı kumlara. Eşeledi, eşeledi, parlak demirden bir yüzey çıktı ortaya. Genişletti bu yüzü iyice ve bir kapak belirdi sonuçta. Dar, kapı gibi bir şey. "İşte benim gemim. Buraya gömülü." dedi Kocabaş. "Şimdi beni bekleyeceksin. Dünya haritasını sana gösterip, ayrılacağım buradan. Yerinden kıpırdama Reisim."
Kapağı açıp içine girdi Kocabaş. Ortalıktan yitti bir süre. "İşaretler gelmeye başladı." diye titreşti alıcının başındaki ulaşım uzmanı. "İşaretleri almaya başladık. Kurtuldu."
"Ne mutluluk.." dedi öbür yaratık. "Ne diyor?"
"Gayet iyiymiş. Biraz sonra ayrılacakmış gezegenin yüzünden. Bir şey bulmuş kendine..Şey.."
"Ne bulmuş?"
"Bir meslektaş bulmuş kendine, aşağıda.."
Reis beklemekten bıkıp, sabırsızlandı bir süre sonra. Gelip kapaktan içeri baktı. Bir şey görünmüyordu delikte, yeşilimsi bir ışıltıdan başka. Az sonra Kocabaş elinde tüfenk gibi bir şeyle belirdi kumların üzerinde. Reis kılıcına davrandı hemen. Kocabaş yerlere kadar eğilip "Korkma Reisim.." dedi. "Korkma, bir şey yapmaz bu. Az sonra istediğine kavuşacaksın.."
İnce parmaklarıyla oynadı elindeki aracın düğmeleriyle ve birden mağaranın ışıltılı karanlığında önce yuvarlak bir sis belirdi, ardından dönmeye başlayan bir büyük küre çıktı sisin içinden.
"İşte dünya!" diye bağırdı Kocabaş. "İşte dünya!. Bunu istemiyor muydun? Bir saatin var Reis. İyice bak! İşte buraları Çin ve Maçin, işte Hind ve Sind. İşte bütün Asya, karanlık ülkeler ve kutuplar. İşte Kolonbo'nun yeni ulaştığı topraklar. Bunu istemiyor muydun?
Gökyüzünün yedinci katından böyle görünür dünya! Her istediğin var burada. Bir saat karşında duracak bu küre, sonra gideceğim artık.."
Reis taş kesilmiş gibi bakıyordu küreye. Kocabaşın söylediklerini duymuyordu bile. Bakıyordu herşeyi ayrıntılarıyla görmek için. Bütün dünya gözlerinin önündeydi. Venedik körfezini, o kadar iyi bildiği Ege adalarını, Avlonya kıyılarını, Kıbrıs'ı, Girit'i, Cecilya'yı (14), Mayorka ve Minorka'yı, yere batasıca Malta'yı görebiliyordu. Doğruydu. Tam bir dünya haritasıydı karşısındaki. Kutuplara doğru çevreyi kar ve buzlar kaplıyor, çöller uzanıyordu Afrika'da. Yer yer bulutlar dolaşıyordu kara ve denizlerin üzerinden.
"Vakit tamam!" dedi Kocabaş. Reis vaktin nasıl geçtiğini anlayamamıştı bile. Ses çıkarmadan son kez baktı boşlukta asılı duran küreye, unutmamak için gördüklerini. Ve kayığını sürdü suya. Küreklere asılırken "Yolun açık olsun Reis." dedi Kocabaş. "Senin de haritacı, Sağol!" diye cevap verdi Reis.
Mağara ağzından çılgın bir denize açıldı. Güneş karşıdan geliyor ve gözlerine vuruyordu. İkinci 'kayıktan iz yoktu ortalıkta. Bata çıka ilerledi gene kayalar ve döküntüler arasından. Kıyıdan biraz uzaklaşınca, gözcü kulelerinden çanlar çalınıp, tüfenk ateşi açıldı üzerine. Tutturamadılar ama. Dalgalarla savaştı bir süre daha. Sonra,mağaranın ağzından bir alev, bir yalaza fışkırır gibi oldu, o kadar. Sanki bir dev havaî fişek fırlatılmıştı gökyüzüne olağanüstü bir hızla. Yer sarsıldı gürültüyle. Gözcü kulelerindeki nişancılar kayığı unutup, kestiler ateşi. Az sonra denizde büyük bir dalga belirdi ve gelip geçti. Küreğe asıldı Reis, sabırla, ter dökerek. Akdeniz sıcağında.
İkindi üzeri, kadırgadakiler denizden topladı aç ve bitkin Reis'i. İkinci kayığı gözcüler batırmıştı. Az daha Reis'ten de umudu kesiyorlardı.
Reis "Kıbleye, Becaye'ye gidiyoruz. Yelkenler fora!" diye emir verip, kamarasına kapandı. Üç gün çıkmadı.O kadar yapmayı istediği mappa mondo'yu, yani dünya haritasını, bu üç günde, deve derisine çizdi Pirî Reis!

Açıklamalar :
(l) 903 hicrî yılının muharremi : 1497 yılının Ağustos ayı.
(2) Polya kıyıları: İtalya'nın güney kıyılarına Türk denizcileri tarafından eskiden verilen ad.
(3) Salya etmek: Topları ateş etmeye hazır duruma getirmek için yuvalarına sokmak.
(4) Naccar : Marangoz.
(5) Leva kürek : Kürekleri kaldır anlamında bir emir.
(6) 55 zira : Aşağı yukarı 45 metre kadar.
(7) Alargada kalmak : Açıkta kalmak, araya mesafe koymak.
(8) Portakal: Portekiz.
(9) Anabolu : Türk korsanlarının Napoli kentine eskiden taktıkları ad.
(10) Soldat : Frenk askeri.
(11) Portolan : Bir yöreyi gösteren, eskiden denizcilerin kullandığı bir çesit harita.
(12) İskender-i Zülkarneyn : Büyük İskender.
(13) Diritse etmek : Rüzgârın yön değiştirmesi.
(14) Cicilya : Sicilya adasına eskiden verilen ad.

Giovanni Scognamillo

BİLİMKURGUSAL ANILAR

Hepimiz az çok, bilimkurguyu çocukluğumuzda ya da ilk gençliğimizde keşfettik. Kimi sinemada, kimi romanlarda, kimi çizgiromanlarda.
Bilimkurgu ile ben, ilk kez, sinemada karşılaştım. Eskinin ELHAMRA sinemasında ve henüz 4-5 yaşımda iken.
Yönetmen Erle C. Kenton'un Henry Georges Wells'in aynı adlı romanından uyguladığı KAYIP RUHLAR ADASI (The Island of Lost Souls, 1933) benim için herşeyden önce felâket bir korku filmiydi; galiba beni dehşete düşüren ilk ve son korku filmi. Hem, doğrusunu söylemek gerekiyorsa, filmin tamamını bile seyredemedim; salt son ve en heyecanlı bölümünü: Doktor Moreau'nun, yarattığı yarı insan, yarı hayvan canavarları tarafından linç edilmesi, feryadı basıp salondan toz olmak için yeter de artardı bile!
Her neyse böylece sinemada bilimkurgu ile tanıştım. Tabii bilimkurgunun ne olduğunu bilmeden. Ve bu tanışıklık, aynı sinemada, sonraki yıllarda da sürdü, -beni karakter oyuncusu Raymond Massey hayranı yapan- bir başka Wells uyarlaması olan GELECEĞİN DÜNYASI (Things to come, William Cameron Manzies, 1936) ile. Senaryosunu Wells'in yazdığı filmde neler yoktu ki: geleceğin dünyası, uzay araçları, acayip giysiler, gökdelenli kentler, despot yöneticiler. En başta, tabii ki, uzay araçları. Ancak aynı dönemde ortada başka uzay araçları da vardı. Dünyadan kalkıp, Mongo gezegenine ulaşan, çılgın Doktor Zarkov'u, atletik ve sarışın Flash Gordon ile sevgilisi Dale'i taşıyan. Evet, FLASH GORDON dizileri'nin (ister 25 ister 31 kısım "tekmili birden") unutulmaz görüntüleri ve olayları...
Bu (henüz ne menem şey olduğu bilinmeyen) bilimkurgu salt sinemada yoktu, handiyse her yerde vardı: Jules Verne'in romanlarında, Verne'in bir çeşit İtalyan benzeri olan Emilio Salgari'nin (1862-1911) 2000 YILININ HARİKALARI romanında, çocukken kaçırmadığım fransızca ROBENSON ve MİCKEY MOUSE çizgiroman dergilerinde (Brik Bradford, Doc Savage, Edgar Rice Burroughs'un uzay gezgincisi John Carter ve dört kollu, yeşil Merihliler), hiç kuşkusuz 1001 ROMAN'da.
Yaklaşık olarak bir yirmi yıl bu böyle gitti. Ta ki, günün birinde, bir sahafta, Galata Kulesi'nin civarlarında, elime şimdi adını hatırlayamadığım bir "pulp magazine" geçene kadar. Keşif ki keşif, şok ki şok! Bilimkurgu, vay be, kocaman bir dünya, kocaman bir sanayi, kocaman bir olay. Geç kalmaya geç kalmıştım (yaş 20 küsür) ama...
İlk adım, dergi'nin okur köşesine bir mektup oldu, acıklı mı acıklı (eh Amerikalıların saf bir tarafı var ya!) Efendim Türkiye'de bilimkurgu handiyse bilinmiyormuş, kitap, dergi, fanzine (aslında bu "fanzine"ın ne olduğunu pek bilmiyordum ama sık sık sözü geçiyordu) bulmak sanki olanaksız ben ise "The Lone Fan of Turkey". Tutarsa tutar mahiyetinde!
Ve tuttu. Birkaç hafta sonra postacı yüklü gelmeye başladı: mektuplar, kitaplar, fanzine'ler. Kısa sürede 25-30 "arkadaş" ile mektuplaşmaya başladım, durmaksızın. Mektuplar artınca kitap kolileri de artıyordu:

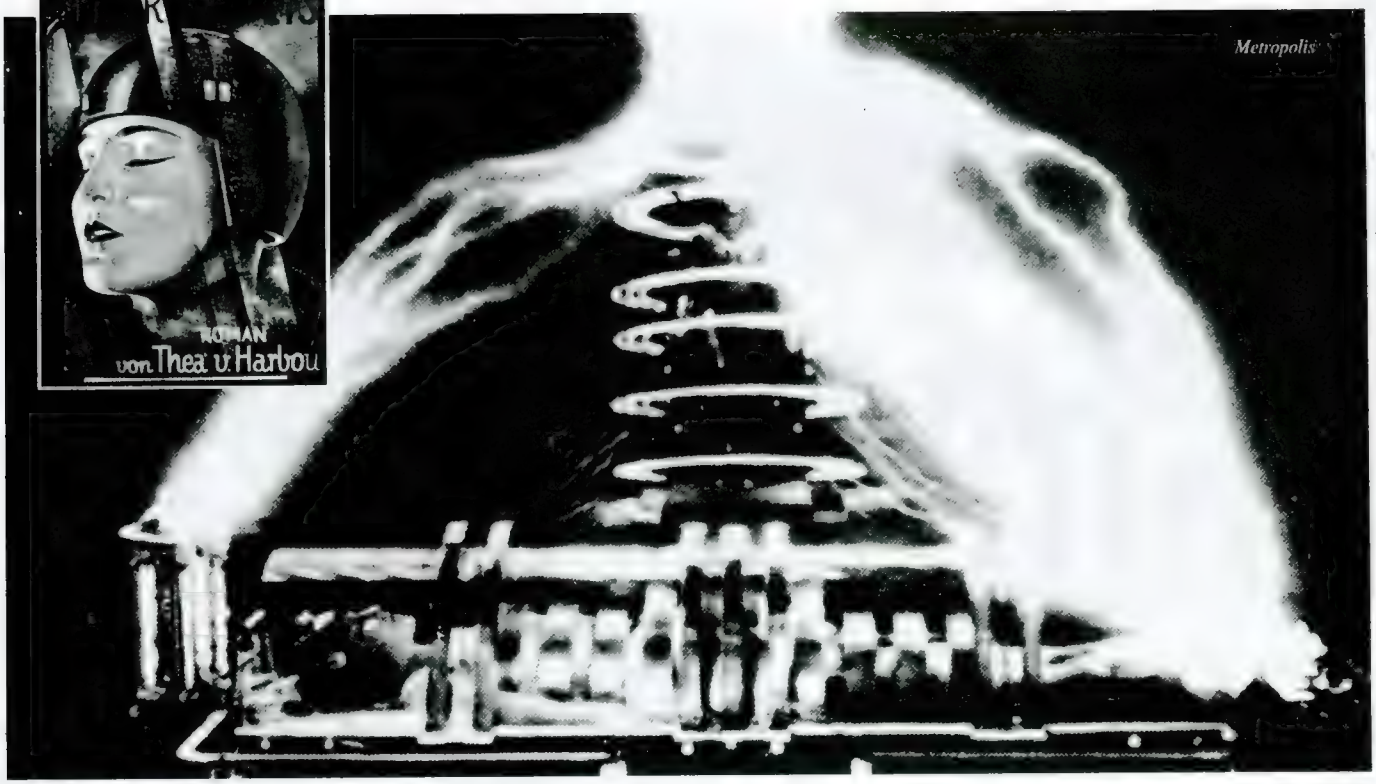

Heinlein, Asimov, Bradbury, Sheckley, Sturgeon, Burroughs, Pohl, Clarke, eskilerden Wells ve hatta Jules Verne'in Amerikancası. İkişer romanlı ACE BOOKS'lar çoğunlukta idi. 50'li yılların ikinci yarısını - abartmıyorum- bilimkurgu okumakla geçirdim ve sonlarında, o dönemde Fransız HACHETTE yayınevinde RAYON FANTASTİQUE dizisini yöneten, Georges Gallet ile (Forrest J. Ackerman'ın aracılığı ile) yazışmaya başladım, böylece kitaplığıma Fransız bilimkurgu yayınlarını ekleyerek (Demin farkına vardım, meğer Daniel Drode SURFACE DE LA PLANETE / Gezegenin yüzeyi / romanını bana imza etmişti). Artı fanzinler, ilkin mektuplar sonra da yazılar. Küpürlerime bir göz atıyorum neyi hangi "fan(atic) (maga)zine" de yazdım diye: MUNCHAUSEN ON THE MOON (Munchausen Ay'da), Bane No. 4, 1961; A SEQUEL TO VERNE: MAURİCE RENARD (Verne'in devamı: Maurice Renard, Yandro No. 7, 1960) SCIENTIFILMS GRAND DADDY: GEORGES MELİES (Bilimkurgusal filmlerin dedesi: George Melies, Yandro No. 96, 1961) CYRANO'S TRIP TO THE MOON (Cyrano'nun Ay yolculuğu, Yandro No. 101, 1961) THE BRİGHT WHEEL AND OTHER STORIES (Parlak Tekerlek ve başka öyküler, Dynatron No. 5, 1961); IF ALL THE FANS IN THE WORLD (Şayet dünyanın tüm fanatikleri, Parsection No. 5, 1661), THE SF MARKET IN ITALY (İtalya'daki bilimkurgu pazarı, JD Argossy No. 57, 1961). Artı CONVERSATION, RETROGRADE, SHANGRİ L'AFFAİRES, DISCORD fanzinler'de mektuplar, mektuplar, mektuplar...

Derken 1960'ta Norveçli bir "fan" ile tanıştım, yazışma yolu ile: Roar Ringdahl. Hemen bir başka arkadaş (Hans Siden) ile kafa kafaya verip ilk "yapıtımızı" tezgâhladık: FANTASY-HORROR-SF FILMINDEX. Siz adına bakmayın teksir bir film dizini idi, ama tuttu ve altı yıl sonra bir baskı daha yaptı. Bu ara Roar kendi "fanzin"ini çıkardığından, fırsat bu fırsat, oraya da bir şeyler karaladık: FILMEN OG EDGAR ALAN POE (E.A.Poe'nun filmleri), METROPOLIS, THE SILENT MOVIE CONQUERS SPACE (Sessiz film uzayı fethediyor) gibilerinden. 1961 kritik bir yıl oldu, bir taşınma ve bir evlilikle. O zamana kadar bilimkurgu kitaplarımın adedi 1.000'i aşmıştı ancak, yersizlik dolayısı ile, günün birinde çoğu sahafların yolunu tuttu ve - başka etkenlerle karışık- bilimkurguseverliğim ölü noktaya geldi.

Sonra yıllar geçti ta ki, günün birinde, Sezar (Erkin Ergin), Zühtü (Bayar) ve Selma (Mine) ile tanıştım..

(Sürecek)

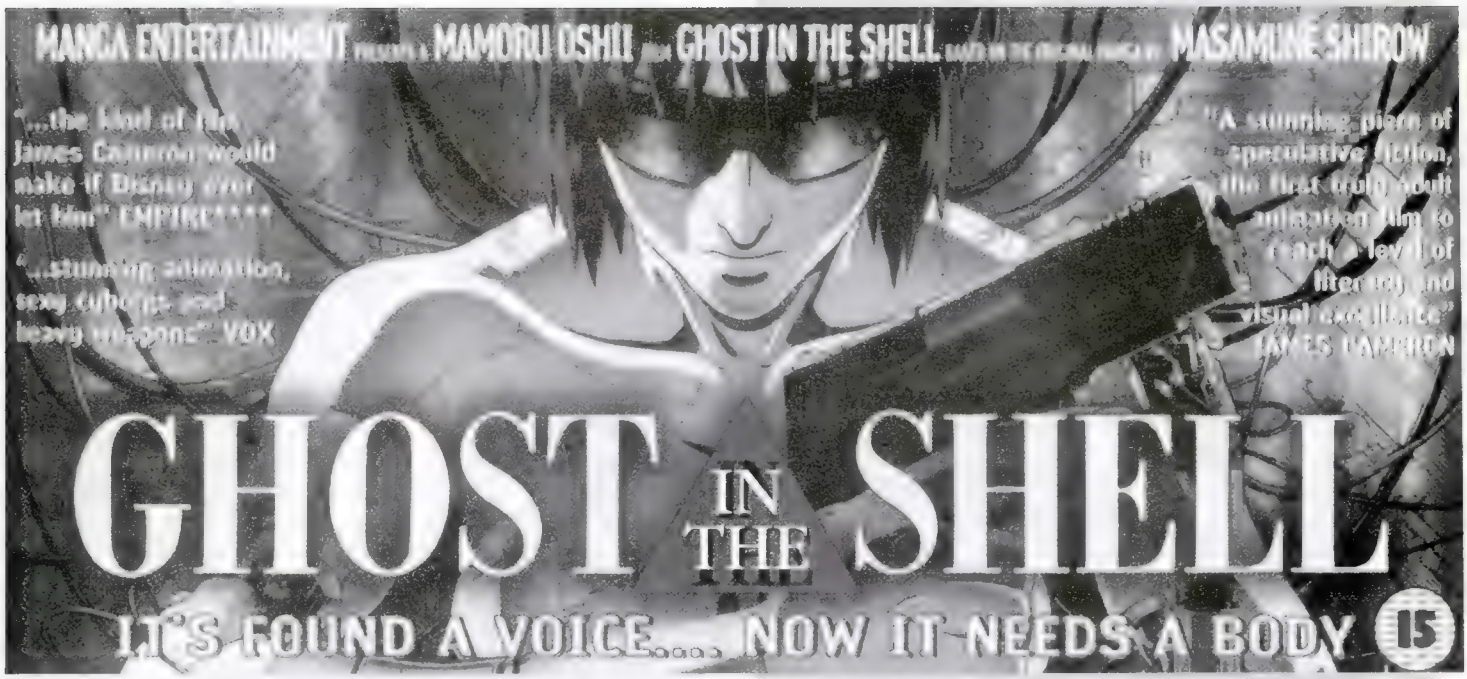

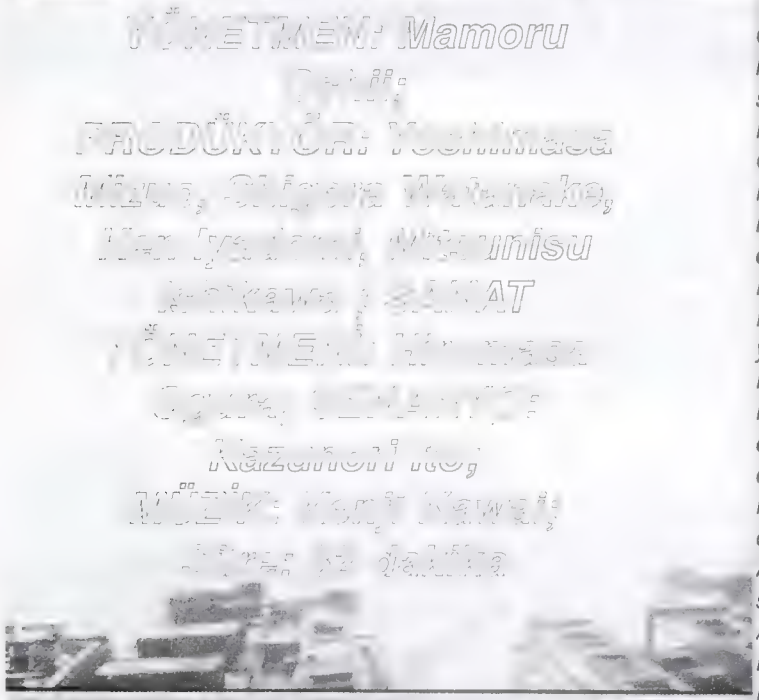

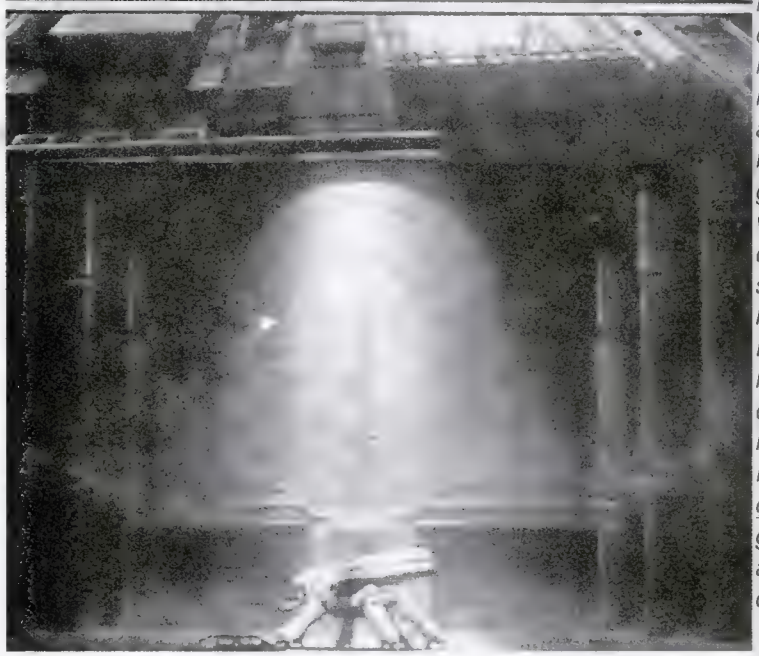

ÖZET: Yıl 2029. Dünyada sınırlar, elektronik bağlamda kaldırılmıştır. İnsanlar sanal ortamlarda yaşamlarını sürdürmekte ve mekanize kanun güçleri tarafından izlenmektedirler.

Gelecek zamanın benzersiz gizli ajanı ise insan değildir, maddi anlamda gövdesi yoktur ve dünya bilgi otoyolunda istediği zaman, istediği biçimde, usta manevralarla dolaşmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı tarafından yaratılan casusun kod adı Proje 2501'dir ve "Puppet Master" takma adıyla uzaktan yönetilmektedir. 2501, uluslararası casusluk piyasasında en mükemmel çözüm gibi görünmekte ve herşey yolunda gitmektedir... Ta ki bu prototip sanal casus, "bilgi denizinde doğmuş" ve kendi bireysel haklarına sahip bir yaşam formu olduğu fikrine kapılıp, siyasi sığınma ve -yaratıcı tehlikesine rağmen- gerçek bir maddi beden talebinde bulununcaya dek!

Artık yarış başlamıştır. "Çok gizli" Proje 2501, onu sahiplenecek bir gövde bulup kaçmadan yakalanmalıdır. Ancak Dışişleri'nin hesaba katmadığı birşey vardır; Puppet Master'ın kurnazlığı. Ulusal Araştırma Bürosu'nun Puppet Master'ın kaynağından haberi yoktur ve onu birinci derecede güvenlik tehlikesi ilân etmiştir. Puppet Master,Dışişleri'ni, yarattıkları ürünü (yani kendisini) Araştırma Bürosu'na ifşa etmekle tehdit eder. İki büro, sürekli değişebilen ve her an, her yerde olabilen Puppet Master'ı yakalayabilmek için birbirine karşı ihtiyatlı, ama acımasız bir mücadeleye girişirler. Ulusal Araştırma Bürosu'nun da bilmediği birşey vardır. Puppet Master, Büro'nun yarı-sibernetik insan casuslarına, insan olarak kendi değerlerini sorgulamalarını sağlayan, gerçek özgürlükle ilgili ipuçları vermektedir ve bu konudaki ikna kabiliyeti büyüktür. Bu casuslardan biri, Binbaşı Motoko Kusanagi, Puppet Master tehdidini ortadan kaldırmak üzere gönderilmiş, son derece iyi eğitimli bir dişi casustur. Puppet Master kendisi ile birleşme önerdiğinde ise, hayatının kararını vermek zorunda kalacaktır.

Dışişleri Bakanlığı ve Ulusal Araştırma Bürosu yüzyüze çatışmaya girdiğinde, Kusanagi, Puppet Master'n dileğini gerçekleştirip, bütünüyle insan olmak ve varlığını elektronik ağın dışında sürdürmek konusunda hemen karar vermek durumundadır.

ARAMAKI:
Şef, Polis Güvenlik, 9. Kısım

Aramaki, son derece zeki ve Kusanagi ile Bateau'nun kişiliklerini kontrol altında tutabilecek kadar güçlü bir kişidir. Herhangi bir kimsenin hatırlayabileceğinden çok daha uzun bir süredir gizli istihbarat bürosunun şefidir. İşini yapmaktansa yaptırmayı tercih eder ve politikadan nefret eder. Bununla beraber, işi uğruna ellerini pisliğe bulaştırmaktan çekinmeyen bir Makyavelisttir. Kişiliği, ne düşündüğünü hissettirmeye meydan vermeyecek kadar karmaşıktır.

"BİNBAŞI" MOTOKO KUSANAGI:
Polis Güvenlik, 9. Kısım

Kusanagi'nin geçmişi ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur, ancak takma ismi düşünüldüğünde daha önce askeri serviste görev yaptığı düşünülebilir. Yasadışı eylem, gizli istihbarat ve imha konularında uzmandır. "Binbaşı", İçişleri Bakanlılığının özel manevra ekibinde keşfedilmiştir. Bateau ve Togusa'nın amiri olması, onu, 9. Bölümün ikinci adamı durumuna getirmiştir. Kusanagi'nin bedeni, tamaman sibernetik bir bedenle değiştirilmiştir. Hemen hemen bütünüyle robotlaşan bu bedende, orijinal bedenden kalan tek şey ise beyninin bir kısmıdır. Yirmi yaşlarında bir siborg bedenine sahip olmasına karşın gerçek yaşının otuzun çok üstünde olduğu varsayılmaktadır. Alt beyin, dünya üzerindeki her çeşit bilgisayar ağına giriş yapabilir. Puppet Master, Kusanagi'nin kendi ruhunun varlığını sorgulamasına sebep olmuştur.

BATEAU:
Polis GÜvenlik 9. Kısım

Motoko gibi yasadışı eylemler uzmanıdır ve yıllardır birlikte çalışmaktadırlar. Başlıca görevi Kusanagi'ye yardımcı olmak ve zaman zaman ölçüyü kaçırdığında onu kontrol etmektir. Uzun süredir beraber çalıştıklarından artık birbirlerine alışmışlardır. Özel yaşantısı bilinmemektedir.

ISHIKAWA:
Polis Güvenlik 9. Kısım

9. kısımda Aramaki'den sonra en yaşlı kişidir. Kriz anlarında soğukkanlılığını koruyabilmesiyle tanınır ve güven verir.

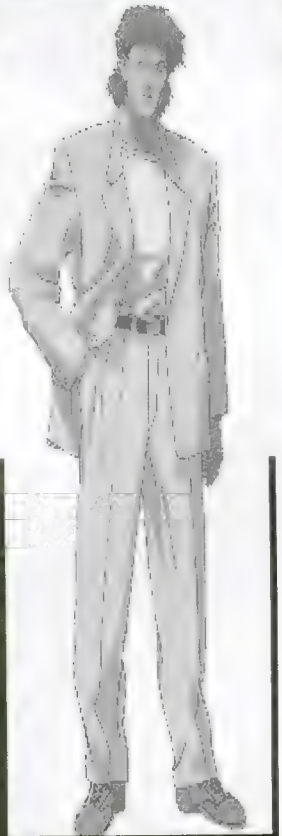

TOGUSA:
Polis Güvenlik 9. Kısım

Togusa yirmili yaşlarının sonundadır ve evlidir. Kusanagi tarafından keşfedildikten sonra şubenin 9. kısmına geçen özel bir kişidir. Beyni sibernetle bağlantılıdır, bununla beraber bedeninin büyük kısmı orijinaldir. Çoğunluğunu askeriyeden gelme siborgların oluşturduğu diğer 9. kısım elemanlarının gözünde ise Togusa bir yabancıdır.

NAKAMURA: Şef, Polis Güvenlik 6. Kısım Dışişleri Bakanlığı Antlaşma Onay Bölümü. Nakamura'nın bölgesi 9. kısımdan farklıdır. Puppet Master olayından sonra Nakamura, 9. kısmı ve Aramaki'yi safdışı bırakmak amacıyla gizli bir operasyon başlatır. Aramaki'den daha kuralcı olmasıyla tanınır.

PUPPET MASTER: Proje 2501'in resmi kod adı.
Diplomatik suikast eylemlerinde kullanılmak üzere Dışişleri Bakanlığı tarafından geliştirilmiş bir programdır. Dünyadaki tüm bilgisayar şebekeleri ile bağlantısı vardır. Çeşitli veri tabanlarına ve programlara girdikten sonra sezgileri gelişmiş ve kendisinin bir yaşam formu olduğunu iddia etmeye başlamıştır.

WELLS: 2501 Projesini geliştiren ekibin şefidir. Puppet Master'a garip bir sempati duymaktadır ve onu anlayabilen sayılı kişilerden biridir.

Mamoru Oshii'nin 95 yapımı siberpunk çizgi filmi Ghost in the Shell, gelecek yüzyılın başlarında, insanoğlunun insan- makine - bilgisayar hibritlerinden oluşan formlara dönüştüğü bir çağda geçiyor. İnsanlar beyin iletkenleri aracılığı ile doğrudan siberuzayla bağlantı kurabiliyorlar ve - aman tanrım! - yaşamsal bir sanal gerçekliğe doğru yola çıkabiliyorlar. Üç boyutlu gerçekliğin içerisinde kanunlar, şu veya bu şekilde, organik madde (insan eti ve ruh) gibi arz-ı endam eden ve insanlığın bambaşka bir özelliğini icra ederek teneke adamlar arasında bir kast sistemi oluşturan siborglar tarafından uygulanıyor.

Ghost in the Shell'de, Shell yapay organik bedenleri, Ghost ise bireysel kimliği, yani ruhu ifade ediyor. Bu ruhlar, organik bedenlerden inorganik bedenlere geçebilirler, ancak inorganik bir beden kendi kimliğini, yani ruhunu oluşturamaz. Ruh, tamamen insana özgü bir özelliktir. Fakat bir süre sonra, fazla gelişmiş bir bilgisayar programı ortaya çıkar, bilincini ve bağımsızlığını ilân eder. Tüm internette gönlünce dolaşan Puppet Master, bütün zamanların en büyük gezgini ünvanını alır.

Puppet Master kendisini, - bilgi denizinde yaratılmış, yaşayan, düşünen bir varlık - olarak tanımlar. Bir zamanlar gerçek bir bedeni varmış, ama siborga dönüşmesi için kandırılmış. Sonra da bedeni katledilmiş. Artık yalnızca elektonik evrende varlığını sürdürebilmektedir, ancak sahiplenebileceği, veya paylaşabileceği başka bir bedenin arayışı içindedir.

Başroldeki kahramanımız Binbaşı Motoko Kusanagi görüntüye girdiğinde - tatlı, çocuksu, seksi, aynı zamanda erkeksi, yüzünde belirsiz bir gülümseme, dalga dalga kaslar - efsanevi Teğmen Ripley'i canlandıran Sigourney Weaver'ın anime versiyonu (çizgi betimlemesi) zannedebilirsiniz.

Aslında öyle sayılmaz.

Ripley, insan türünün en büyük - ve en son - umuduydu; Motoko Kusanagi ise bu umudun inkârı. Bu seksi siber polisin taş gibi vücudunun içinde bir makinenin dişlileri ve çarkları dönmekte. Eğer bir nebze insanlık peşindeyseniz, metalik midesinde hazmettiğini görebilirsiniz. Motoko sert ve acımasız. Mekanize yaşamı boyunca sayısız belâ ile karşılaşmış, böylece, belkide kaçınılmaz olarak, devreleri yıpranmış. Çok geçmeden, şaşkınlık içinde, insan ruhunun doğasını ve yüksek teknolojinin gereğini sorgulamaya başlıyor.

Ghost in the Shell asla çocuklar için yapılmış bir çizgi film değil. Şiddet ve çıplaklık - çizgi son derece stilize olsa da - oldukça fazla. Bu, çizginin başka bir türü. Japonların yetişkinleri hedeflediği bir tür. Daha doğrusu, Heavy Metal ve benzeri çizgiromanlar okuyan, üniversite çağı izleyiciyi hedefleyen bir tür. Anime, Japonya'da uzun yıllardan beri çok popüler, şimdi ise dünya pazarına açılıyor. Bu film, İngiliz parasının kullanıldığı bir ortak yapım ve içinde U2'nun söylediği bir parça var; One Minute Warning, apokaliptik görüntüler eşliğinde yaklaşık beş dakika sürüyor.

Filmin karakterleri, diğer bütün geleneksel bilimkurgu filmlerinde olduğu gibi, kavram ve soyut bilgi üstüne konuşmaya pek meraklı. İşte örnek bir diyalog: "Küçük çaptaki beyin yüklemesini bir kenara bırakırsak, vücudunun neredeyse tamamı insan" veye "Eğer bir siber kendi ruhunu yaratabilecekse, insan olmanın ne anlamı kalır ?"

Başroldeki Binbaşı, güzel vücudunun içinde bir istihbarat operasyonunu yürütüyor. Başlıca görevi, siyasi sığınma hakkı isteyen bir faili ortaya çıkarmak. Bir süre sonra bütün yollar Puppet Master'a, bütün zamanların en korkunç siber suçlusuna çıkıyor. Binbaşı ve diğer karakterler biçim değiştirebiliyorlar, görünmez olabiliyorlar ve başkalarının zihinlerine girebiliyorlar. Ancak bütün bunların gelecekle bir ilgisi yok çünkü Japon fantazi geleneğinde ruhlar bunların hepsini zaten yapabiliyorlar.

Filmde, insan olmak üzerine pek çok dokunaklı konuşma var. Yaşam boyunca edindiğimiz tüm bilgiler, bilgi okyanusunda bir damladan daha küçük ve muhtemelen, daha fazla bilgi toplayıp, bunları daha fazla tutabilen bir yaratık ise insan ötesi.

Film, animede sıklıkla rastladığımız "Film Noir" görüntülere yer veriyor ve diğer tüm yetişkin animasyonlarında olduğu gibi, kadınlara yönelik eğilim aynı. Yani; a) kadınlar, öykünün çevresinde geliştiği başroldeki kahramanlar ve b) neredeyse film boyunca çıplaklar. Film Quarterly'nin son sayılarından birinde yeralan anime üstüne bir makaleye göre, modern Japonya'da maaşlı adam olmak o kadar yorucu ve insanlıktan çıkarıcı ki, pek çok erkek (bunlar anime izleyicisinin büyük bölümünü oluşturuyor) özgürlük ve gücü kadınlarla özdeşleştiriyor ve kendini bu kurgu karakterle bütünleştiriyor. Bu ifade, son zamanlarda Japonya'da baş gösteren bir başka olguyu, 13-19 yaş arası ve hiçbir cinsel sapkınlığı olmayan erkek çocukların kızlar gibi giyinme hevesini de açıklamaya yardımcı oluyor.

Ghost in the Shell, video, disk veya özel gösterimden ziyade, sinema için tasarlanmış atılımcı bir film. Ghost'un karmaşık öyküsü mükemmel; - ikinci saat başlayana kadar öykü kendini ele vermiyor - ancak bu durum geniş kitlelere hitap etmek konusunda bir dezavantaj olabilir. Sert diyalogların ve doğal animasyonun biraraya gelerek oluşturduğu karakterler ise yetişkinlerde gerçek anlamda duygusal titreşimler yaratıyor. Kenji Kawai'nin muhteşem soundtrack'i (içinde perküsyon için suit bile var), soyut konularına biçim ve zenginlik katan şiirsel betimlemeleri ile Ghost in the Shell, hem teknik hem de dramatik açıdan birinci sınıf bir yapıt.

DERLEYEN: Nilgün BİRGÜL

MASAMUNE SHIROW İLE BİR SÖYLEŞİ

Manga ile yakından ilgilenler onun kim olduğunu iyi bilirler. Samuri fanzinin geçtiğimiz günlerde yayımlanan bir sayısında Ghost in the Shell, Apple Seed, Dominian ve diğer pek çok eserin yaratıcısı, Anime Tanrısı Shirow'la bir söyleşi yer aldı. Mr. Shirow bu söyleşide, işinden, gelecek için plânlarından ve anime konusundaki görüşlerinden bahsetti. İşte söyledikleri:

Samuri Mangazine : Esin kaynağınız nedir ? Yaratılarınız irdelemeyi ve araştırmayı arzuladığınız konular mı, yoksa dostlarla paylaşılan bir içki sofrasının sonuçları mı ? Rivayete göre Otomo'nun esin kaynağı buymuş!

Shirow : Herşeyden önce arkadaşlarım içkiden fazla hoşlanan tipler değillerdir. O yüzden Otomo tarzı bir kaynağım yok. Belli bir temayı bilinçli olarak araştırdığımı söyleyemem. Bilinçaltımda görmek veya okumak istediğim bir şeyi rüyamda görmek çok sık başıma geliyor. Oysa uyandığımda bu fikri genellikle saçma veya itici buluyorum; bu nedenle rüyalar da pek yardımcı olmuyor. Çoğu zaman, en iyi fikirler yumurta kapıya geldiğinde, yani teslim günü baskısını hissettiğimde oluşuyor. Genel olarak her gün işimle uğraşırım. Bu yüzden işin oluşturduğu baskı aynı zamanda esin kaynağını harekete geçiren tetiği çekiyor.

SM : Mangalarınızda sürekli rastladığımız ve altı özellike çizilen bir motif var. Sibernetiğin, toplum üstündeki insanlıktan uzaklaştırıcı etkilerini gözardı ederek teknolojiyi gündelik yaşamın içine sokan insan, suç ile yakından bağlantılıdır. Hatta Apple Seed'de - sosyalleşmeye adapte edilmiş biyoroidler Gaia Suikasti ile insanlığın yerine geçmeğe çalışıyor - teknolojinin zaman içinde insanlığı yok edeceğini öngörüyorsunuz. Bu samimi bir korku mu, yoksa insan düşüncelerini kışkırtan bu konularla ilgili başka araştırmalarınız mı var ?

MS : Teknolojiyi seviyorum. Yaşamı kolaylaştırd ve pek çok şeyin yapılma sürecini hızlandırdı. İnsanlık ve teknoloji net bir biçimde birbirinden ayrıdır. Benim merak ettiğim, bu insanlık konusunu gelecekte nasıl değerlendireceğimiz.

SM : Ghost in the Shell'den söz edecek olursak; projede fazla yer aldınız mı, yoksa genelde olduğu gibi Mamoru Oshii özgün fikri alarak onu kendi bildiği gibi mi yönlendirdi ?

MS : Geçmişteki tecrübelerimden biliyorum ki, bir senaryo yazarı animasyon süreci içinde aktif rol alırsa, yazar ve yönetmen arasında sık sık sorunlar ortaya çıkar. Bu sorunlar sonunda, genellikle özgün senaryoya gölge düşürecek bir uzlaşmaya varılır. Ghost'da da aynı şey olmasını istemedim. Bu yüzden, Oshii'nin orijinali alıp, onu kendi bildiği gibi yeniden yorumlaması beni mutlu etti. Bazı kimseler bu konuda olumsuz görüşte olabilir, ama benim açımdan bunun bir dezavantaj olduğunu düşünmüyorum. Oshii'ye güvendim ve işi tamamen onun ellerine bırakmakta sakınca görmedim.

SM : Manga Entertaintment'ın animenin içeriğine müdahale etmek istediğine dair söylentiler var. Bunlar doğru mu ?

MS : Bunu ilk defa duyuyorum. Hiçbir fikrim yok, ancak böyle bir şey olma ihtimali son derece düşük, çünkü bir yararı olmaz.

SM : Batılı bir şirketin Ghost in the Shell gibi bir anime prodüksiyonda önemli bir rol oynaması konusunda görüşleriniz nelerdir ? Bunu Japon ve Batı anime pazarında yakınlaşma olarak mı görüyorsunuz, yoksa sadece özel bir durum mu ?

MS : Animenin gücünü Japonya'dan Asya'ya, Avrupa'ya ve diğer ülkelere yayma düşüncesi bence son derece ilginç. Anime fanatikleri zaten sınır tanımıyorlar. Farklı kültürlerin animeyi hep birlikte üretip, tükettiklerini görmek beni çok mutlu eder. İşin zor kısmına gelince; Japon ve Batı şirketleri arasındaki mevcut ideoloji ve yaklaşım farklılıklarını nasıl gidereceklerini merak ediyorum. Aynı zamanda bir yazar olarak, Japon pazarı büyüyüp, anime deniz aşırı ülkelere doğru yayıldıkça, Mangamın içeriğini sadece benim tarzıma ve dünya görüşüme alışkın olanlara değil, daha geniş kitlelere hitap edecek biçimde değiştirmek zorunda kalacağımı hissediyorum. Bununla beraber, uzlaşmaya duyulan gereksinim bende karmaşık duygular yarattı. Daha büyük bir pazarı memnuniyetle karşılamama rağmen, bu yeni pazarın işim üzerindeki olası etkileri beni ürkütüyor.

SM : Bu söylediklerniz okuyucularımızın pek çoğu için merak konusuydu. Bu arada, Apple Seed 5'i bitirebildiniz mi?

MS : Üzgünüm. Apple Seed 5'i bu yüzyıl içinde bitirmek konusunda şüphelerim var.

SM : Gelecek için plânlarınız nedir ? Neuro Head'in anime versiyonu veya, diyelim ki Dominion 3 ?

MS : Intron Depod 2'yi henüz bitirdim ve zaman bulur bulmaz düzeltip, prodüksiyona hazır hale getireceğim. Ghost in the Shell 2 hazırlanıyor ve çizginin üçüncü bölümü bir Japon magazininde henüz yayınlandı. Üstünde çalışacağım başka konular henüz kesinlik kazanmadı. 97'de muhtemelen yeni bir Dominion dizisi ve Neuro Head'in anime versiyonunu da içeren yeni bölümler yazacağım. Sizi hep uzun süre beklettiğim için üzgünüm, ama inanın en iyiyi yapabilmek ve sizi daha az bekletmek için eşşek gibi çalışıyorum.

SM : Biz bekleriz. Teşekkürler...

ÇEVİRİ: Nilgün BİRGÜL

öykü:

Sıcak küvet

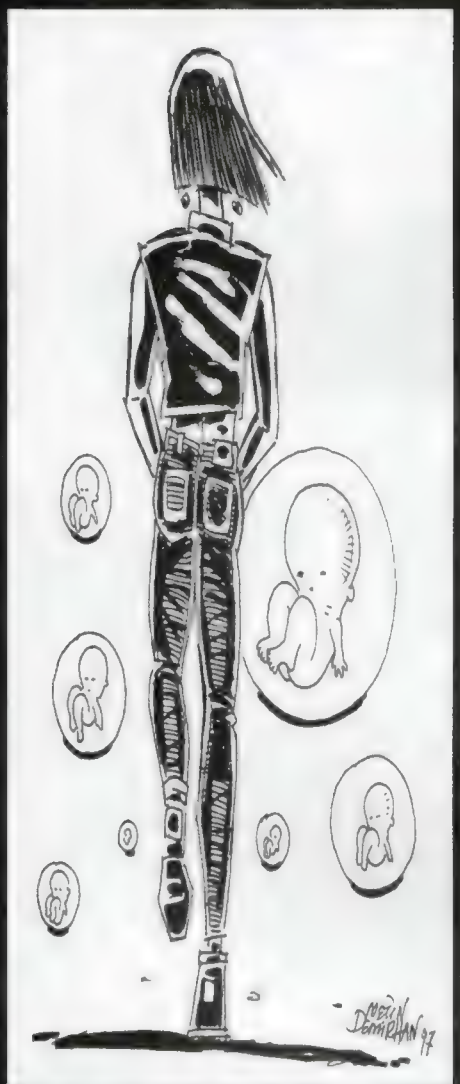

Kutsi AKILLI

"Selma Triban"

Hastahaneler istedikleri kadar havadar, rengârenk çiçeklerle ve kokularla bezenmiş olsunlar, daima hastahane kokarlar. Bu kural KİM (Kültür İslâh Merkezi) için de geçerliydi. Hiç doğum olmamasına karşın, belki de psikolojik olarak, buranın hep doğum odası gibi koktuğu söylenirdi.

Bir sürü kadın, merkezin kadınlar kısmındaki, oturulduğu anda vücudu sarıp, hafifçe titreşerek dinlendiren suni deriden rahat koltuklarda sıralarını beklerken, geniş odanın köşesindeki sekreter, önünde duran panodaki ışığın yanmasıyla hareketlendi. Bilgisayarın düğmesine basarak listeyi ekrana getirdi ve bir sonraki sırayı iptal ettikten sonra "Selma Triban" dedi.

2000'in başlarında "Sıcak küvet" denilen metod bir anda kadınların büyük bir bölümünün gözdesi haline gelmişti. Bu metodla, doğurma işlemi kadının üzerinden alınıyor ve gelişim mekanik bir küvette sağlanıyordu. En az 4 -5 ay kısıtlı bir hayat ve vücutta ortaya çıkan fiziksel çöküntüleri yok eden metodun tüp bebek gibi olumlu sonuç vereceği zannediliyordu.

Aslında verdi de. Çocuklar doğuyorlardı doğmasına ama, büyük bir kısmı aynı potadan çıkmışcasına. Torna denemezdi, çünkü çocukların fiziksel hiç bir benzerlikleri yoktu ama, yarısından fazlasında gelişme devresinde kavrama zorlukları ve toplumsal yaşama uyumsuzluk görünüyordu.

Deney objesi insan olduğundan başlangıçtaki bir kaç yıl boyunca projeyi gizli tutmayı başarabilmişlerdi. Suni jenerasyonların gelişiminde araz çıkmamış, - deneklerin hepsi en büyüğü dört yaşına kadar gözlenmişti - daha uzun süre denekleri gözlemek mümkün olmadan, olay patlak vermişti.

Gelişmiş ülkelerin nüfus plânlama bakanlıkları olaya soğuk bakıp, yöntemin uzun yıllar denenmesi gerektiğini söyledilerse de, gerek medyanın konuyla çok yakından ilgilenmesi ve teşviki, gerek omzu kalabalıklar, sırtı kalabalıklar, kilit noktalarda görevli ve doğurmak için kritik yaşı geçmiş kadınların işlerini, cinsel hayatlarını ve vücut formlarını feda etmeden çocuk sahibi olma istekleri, gerekse de iyi gelir kaynağı olduğu için bazı ülkelerin metodun kendi ülkelerinde uygulanabilmesine izin vermesi ile oluşan büyük para akışının durdurulma isteği, olayın yasal hale gelmesine sebep oldu. "Sıcak küvet"ten çocuk sahibi olma bir anda "in" oldu. Yıllardır eksi giden nüfus artışlarında bir anda patlama olmuş, kısa süre içinde tüm dünyada "sıcak küvet" kullanan çift sayısı yirmi milyona ulaşmıştı.

Geriye sadece gericilikle suçlanan küçük bir grupla, bunları destekleyen birkaç radikal medya aracı kalmıştı.

İlk negatif bulgular saklandıysa da, kısa sürede olay ortaya çıktı. Sıcak küvet altı yıl içinde yaklaşık 27 milyon civarında geri zekâlılıkla toplumda uyumsuzluk arasındaki insanı yarattı.

Başlangıçta olaya karşı çıkan grup ateş püskürüyordu. Haklıydılar da. Engizisyon papazlarından mağara adamlarına kadar her şeye benzetilmişlerdi. Bu kadar geri zekâlı çocuk ne olacaktı? Yokedilmeleri imkânsız olduğuna ve üreyerek genetik bozukluklarını yaymaya devam edeceklerine göre, bir çare düşünülmesi gerekiyordu. Bazı bilim adamları onların ve nesillerin genetik şifreleriyle oynayıp normal hale getirmeyi önerse de, programda ortaya çıkabilecek yeni aksaklıklar göze alınamadığından fikir, makul karşılanmadı. Geriye bir tek çözüm kalıyordu; Nesil ıslahı. Hem böylece hiçbir canlı yokedilmeden insan ırkı evrimine ivme de kazandırılabilecekti.

"Selma Triban"

Kültür Islah Projesini öven bir afişi seyretmeye dalmışken suratı asılmıştı genç kızın. Kendisine bunu yapmaya ne hakları vardı? Onlara tanrıcılık oynama iznini kim vermişti?

"Selma Triban"
"Özür dilerim. Dalmışım. "
"Buyrun sıra sizin. "
Genç kız hafif bir titreme geçirerek mavi kapıya doğru yürüdü. Spor ayakkabılar döşeme üzerinde kısa temaslar yapıp, ciyaklamaya benzer sesler çıkartarak ilerliyorlardı. Atletik vücudu, biraz sonra gireceği belirsiz deneyin etkisiyle gerilmişti. Kapıya dört beş adım uzaklıktaydı ki, kapı hışırtıyla açıldı. Dev odanın loş ışığında, kendisi için belki de yarınlara kalmakla arasına girebilecek engeli gördü.
İçeri girdiğinde mekânın zannettiğinden daha büyük olduğunun ayırdına vardı. Hiç bir yerden ışık almıyor, koltuğun karşısındaki dev ekrandan gelen beyaz ışık ve panellerdeki lâmbalar sayesinde kısmen aydınlanıyordu. Karanlık kısımlarda bir sürü insanın kendisini gözlediğini düşünüp ürperdi.
Adamlardan birisi masanın kenarından ayrılıp kendine doğru yöneldi. Nereden geldiğini farkedemediği bir ışık, kısa bir süre için kendisine doğru ilerleyen adamın yüzüne düşerek hatlarını aydınlattı. Yüzü Eski Yunan heykellerine benziyordu. Burada karşılaşmış olmasa onunla çıkmak için bir sürü şeyi göze alabileceği kadar hoş biriydi.
Yanına gelen genç adamla birlikte ekrana doğru yürümeye başladı. Zarif bir hareketle kendisine gösterilen koltuğa oturdu. Nazik sözler, içini saran korkunun damarlarını dondurmasını engelleyemiyordu. Burada ona istediklerini yapabilirler, hatta yokedebilirler ve bundan kimsenin haberi olmayabilirdi. Ailesinden kopalı yıllar olmuştu. Onu arayacak samimiyette bir arkadaşı bile yoktu. Hem olsa bile ne değişirdi ki? Bunları düşünürken adamlardan birinin koltuğunun yanındaki gözü açarak maskenin içindeki bir şeyi değiştirdiğini farketti. Diğeri konuşarak onu oyalıyor, rahatlatmaya çalışıyordu.
"Hazır mısınız?" sorusuna başını sallayarak cevap verdiğinde büyükçe siyah maskeyi suratına taktılar ve maskenin içinden sızan gazla kendinden geçti.
Memurlar alışkanlığın verdiği hızla elektodları kızın vücuduna bağlayıp, sistemi açtılar. Kızın bütün özellikleri bilgisayara yüklendi. Panel bir anda bir lunapark curcunasına döndü. Işıklar yanıp sönüyor, bilgisayar verileri karşılaştırıyordu. İşlem sonuçlandı ve bilgisayar kızın potansiyel ortalamasını düşük bulduğundan üreme faaliyetlerini iptal etti. Görevli memurların bile nasıl yapıldığını bilmediği işlem sonuçlanınca bilgisayar sinyal verdi, elektrodlar söküldü. Görevliler yine aynı güleryüzlü tavırla kızı çıkış kapısına götürdüler. Biri panellerin başına geçerken, diğer görevli bir düğmeye basarak içerdeki görevliye sıra kimde ise göndermesini söyledi.
Selma yolda yürürken beynine ardarda gelip, doğru dürüst evirip çevirmesine vakit kalmadan kaybolan sorularla meşguldü. Acaba şu anda kısır mıydı? Hamile kalabilecek miydi? Aklına bir arkadaşının şehrin dış mahallelerinden birinde , kısır olup olmadığını söyleyebilecek tıp bilgisine sahip birisinin bulunduğunu söylediği aklına geldi. Değip değmeyeceğini düşündü. Zaten kısırlaştırılmışsa, adam bunu değiştiremezdi ki! Üstelik böyle bir girişimde yakalanırsa, bütün sosyal haklarına da veda edecekti. Diyelim ki kısırdı. Toplumda onun gibi milyonlarca insan daha vardı. Bu duruma da kolayca uyum sağlayabilirdi.
Sıkıntılı her zamanında yaptığı gibi tırnaklarını yediğini farketti. Elini ağzından çekerek "Amaaan, neler saçmalıyorum? " diye geçirdi aklından. O kısır değildi ki! Belki onunla ilişkiye girebilecekler öyle olabilirdi ama, o değildi. Bunları düşünürken köşedeki kafeye yöneldi. Orada tanışacağı erkeklerden kafasına uygun birini bulabilir ve birkaç ay sonra da derileri çatlayan o harikulâde göbeğe sahip olabilirdi.

SON

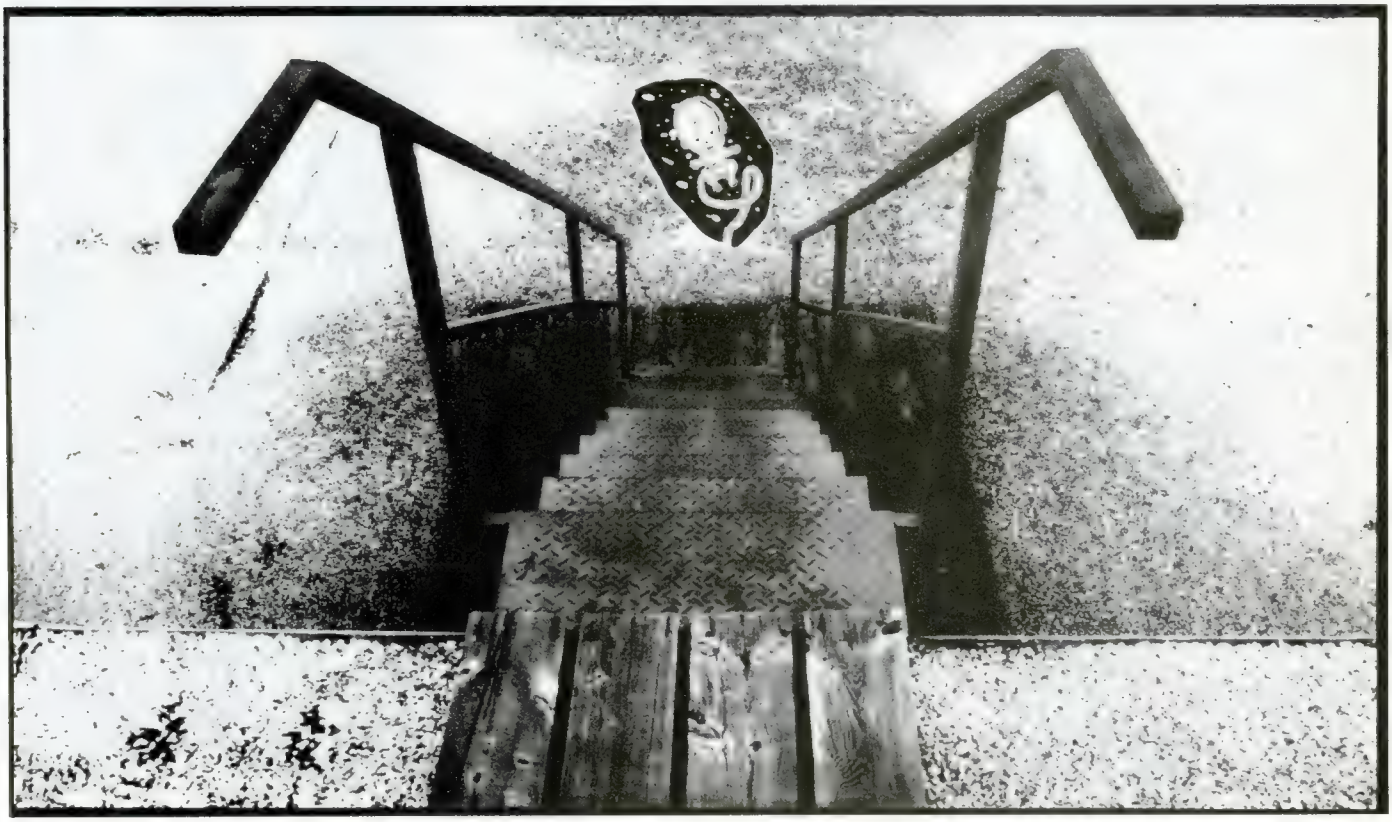

"ÇILGIN MARSLILAR ineklerinizi yemeye geldi!.."

MARS ATTACKS!

"Mars Saldırısı! ile Tim Burton, 1960'ların bir çiklet kartı serisini alıp, Jack Nicholson'un da bulunduğu muhteşem bir kadroyla ve Industrial Light&Magic tarafından bilgisayarla yapılan Marslılarla hayata geçirdi."

İlk bölümde İngiliz senarist Jonathan Gems bize filmi anlatıyor, sonra her şeyi başlatan kartlara bir göz atacağız. Ağustos ayında Marsta hayat buluşundan önce, senarist Jonathan Gems bundan kesinlikle emindi. . . Bilim adamları buluşlarını çok eskiye ait bir mantarın kalıntılarına dayandırırken, Jonathan Gems kendisininkini bir çiklet kartı serisine dayandırıyor. Mars Saldırısı! filmi senaristi Jonathan Gems Marslı film yıldızları hakkında "O koca beyin ve gözleriyle iğrenç görünüyorlar" diyor. Michael Radford'un 1984'ü ve Beyaz Haylazlık'ı için de senaryo yazan yetenekli senarist Gems, Mars Saldırısı!'nı 1960'ların aynı adlı bir çiklet serisine dayandırmış. "Dünyalar Savaşı'na biraz benziyor" diye açıklıyor. "Değiş tokuş kartlarından gelen tema Dünyaya saldıran Marslılardı. Dünyalar Savaşı'nda Marslılar Dünyaya saldırır ve nezleden ölürler. Bu filmde Marslılar saldırıyor ve sizler yıkım ve kaosla dolu birçok sahne izliyorsunuz ama nezleden ölmüyorlar!"

BİZ DOSTUZ

Çoğu bilimkurgu filminde yaratıklar galaksinin ne kadar uzağından gelirlerse gelsinler mükemmel İngilizce konuşurlar. Mars Saldırısı! ile bu değişiyor. "Marslılar konuşuyor ama siz ne dediklerini anlayamıyorsunuz"diyor. "Altyazı yapmayacağız bu yüzden kendi gemilerindeki diyaloglarda bile onları asla anlayamayacaksınız. . . Bu stüdyodakileri çılgına çevirdi. Marslıların ne dediğini gerçekten anlamak istediler. Ne dediklerini hiç anlayamayacaksınız, sadece Brabrahbrah gibi sesler çıkartıyorlar. Bilim adamının teki çevirmen bir bilgisayar yapıyor ama her şeyi yanlış anlıyor!" Bu iletişimsizlik bir Marslının Meclisin önüne çıktığı Dünyanın Durduğu Güne yol açıyor. "Başkan liberal bir barış yanlısı onun için Marslılar hakkında olumlu düşünüyor. Marslılar her yeri patlatmaya başladığında insanlar saldırmayı düşünüyor ama o karşı koyuyor - bunun sadece dil sorunundan doğan bir kültürel anlaşmazlık olduğunu düşünüyor."

MECLİS YOK OLUYOR

"Çevirmen bilgisayardan olanların sadece büyük bir hata olduğunu, çok üzgün olduklarını ve özür dilediklerini içeren bir mesaj alıyorlar. Ne yaptıklarını açıklamak istiyorlar bunun için de Meclise gitmek istiyorlar. Marslılar aşağı iniyor, herkes 'Herşey artık düzelecek!' diyor ve seviniyor. Marslılar Senatoya gidiyor ve her şeyi havaya uçuruyor!" Bu yılın diğer yaratık istilâsı filmi Bağımsızlık Günü'nden hiç rahatsız olmamış. Gems, Mars Saldırısı!'nın çok gerisinde." diyor kıkırdayarak. "Senaryomuzun ilk bölümünü kopyalamışlar. Filmi seyredene kadar bunu bilmiyordum. Gördüğüm zaman 'Tanrım hepsi Mars Saldırısı! senaryomun ilk bölümünden kopyalanmış.' dedim. Neyse ki senaryonun ilk bölümünden aldıkları çoğu şey Mars Saldırısı! filminde yok. 12 kopya yazmıştım ve birçok şeyi değiştirdim." Amerikan pop kültüründe bu bilimkurgu hikâyesini başa oturtan kişinin bir İngiliz olması çok ilginç. Londra'nın West

İllüstrasyon: Tim Burton

End bölgesinden gelen İngiliz yazar Gems de bunu ilk kabul eden kişi. "Sadece Tim Burton gibi bir İngiliz yazar böyle bir projeyi getirebilirdi. Aksi halde benim gibi bir İngiliz yazar asla böyle bir film yapmazdı. 85 milyon dolarlık bir film ve eğer Tim için olmasaydı, ben asla bu parayı bulamazdım."

TEHLİKELİ OYUNCULUK

Mars Saldırısı! Jack Nicholson'un iki karakteri canlandırdığı performansıyla dikkat çekiyor. "O muhteşem." diye heyecanla atılıyor yazar. "Yazmak için Jack Nicholson harika, çünkü yaptığınız işte hiçbir kısıtlamaya gerek kalmıyor. Üzerine atlar. Ne kadar çılgınsa o kadar sevecektir. Bence o bir cambaz, tehlikeye girmeyi seven bir oyuncu. Ne kadar çılgınsa o kadar iyi olduğunu düşünür. Bu yazmak için gerçekten iyi. Nicholson hem Las Vegas'lı bir işadamını hem de Amerika Birleşik Devletleri Başkanını oynuyor. Her iki rolde de çok değişik, ama bence Başkan olarak olağanüstü. Eskiden ben de oyuncuydum ve Jack'i sette seyrettim. Karakterindeki detayları nasıl böyle yakaladığına inanamadım. Başkan James Dale rolünde rahat olmaya çalışan sinirli bir karakteri canlandırıyor. Her Başkanda gördüğümüz bir özelliktir. Bill Clinton'a bakın" Gems zorlama, sahte bir gülüş gösteriyor. "Bill Clinton her zaman rahatmış gibi görünmeye çalışır ama vücudu bir yay kadar gerilidir. Jack bununla dalga geçti. 'Selam arkadaş, hoş geldin' tarzı bir yaklaşımı huzursuzlukla birleştirdi ve huzursuzluğu karakterindeki özgüven ile örttü. Ayrıca farkedilen, sahte bir şey vardı, bazen Bill Clinton'u görünce hissettiğiniz gibi. ' Vav, bu akıllıca' diye düşündüm, nasıl yapabildiğini çok merak ediyordum.

Bir gün cesaretimi toplayıp ona 'Özür dilerim Jack. Seni seyrediyorum ve şunu bilmek istiyorum: Başkan karakterini nasıl oluşturduğunu bana anlatabilir misin? Biliyorum hepsi kâğıtta yazıyor ama ona kattıkların çok ilginç, bunu anlayamıyorum.' ve o da 'Gary Hart' (skandalı ortaya çıkan 1988 Başkan adayı) dedi. Nasıl yaptığını o zaman anladım, Gary Hart'ı kişisel olarak tanıyordu. Onun için bu kadar iyiydi. Onun sırrı buydu."

VAHŞİ JACK

Nicholson ayrıca Art Land'i, bir Las Vegas işadamını oynuyor. "O zirvede" diyor Gems. "Tamamen çılgın bir yaratı. Jack'in bir peruğu ve sahte burnu var, aksanını değiştirip Reno Nevada'dan milyonlar kazanan kovboy işadamlarından birisini oynuyor. Üzeri sahte elmaslarla kaplı ve çok eğlenceli bir karakter."

Yazar, Nicholson'u bulmakla şanslı olduklarını kabul ediyor. "Jack senaryo yüzünden oynamayı kabul etti. Bunu biliyorum çünkü kendisi bunu bana söyledi. Çok nazik biri. Kan ve Şarap isimli bir filmi yeni bitirdiğini söyledi, yorulmuş ve tatile çıkmayı düşünüyormuş. "Senaryoyu ona Batman'den beri tanıdığı Tim verdi, çünkü Jack Tim'i çok seviyor. Bir senaryo okumayı düşünmüyormuş ama Tim'den geldiği için okumuş ve sevdiğini söyledi. Bana 'Senaryoyu çok beğendim, tatili erteleyip oynamalıyım' dedi. O esaslı biri."

GRAFİK GÖRÜNTÜLER

İnsan bir İngiliz oyun yazarı nasıl olup da çoktan unutulmuş çiklet kartları üzerine bir film ile çıkar diye düşünüyor. "Bir kaza idi," diye kabul ediyor. "1994'te, Holywood'da Melrose'da yürüyordum ve Wacko adında bir dolu garip şey satan bir dükkâna rastladım. Dükkâna girdim ve tezgâhta bu kartlara rastladım. İki çeşit vardı; birisi Dinozorlar Saldırıyor ve öteki de Marslılar Saldırıyor. Muhteşem olduklarını düşünüp satın aldım. Sonra 'Bunlardan birinden bir film çıkarabilirsin' diye düşündüm. Ciddi olabileceğini düşünmemiştim, çok imkânsız ve pahalıya patlayacak gibi gözüküyordu. Yine de onları Tim'e gösterdim, Warner Kardeşleri aradı ve Topps Çikletleri firmasından film hakları satın alındı ve ben senaryoyu yazdım."Kartlardan hikâye çıkarırken karttaki Marslıların görünümlerini aldım, Tim bunlardan hoşlandı. Bir felâket filmi gibi yapabileceğimizi düşündük; üç ya da dört karakter grubuyla, böylece neler olduğunu değişik insanların gözlerinden izleyebilecektiniz. Bir felâket meydanda ve bütün bu karakterler melodramik, soap-opera tarzı davranışlarıyla karşınızdalar ve hepsi de aynı deneyimi yaşıyorlar. İşte filmi böyle kurmayı düşündük. Aptalca ama Mars Saldırısı kartlarının arkalarında

Marslıların ne cehennem düşündüğünü gerçekten hiç kimse bilemez.

hikâyeler olduğunu bile bilmiyordum. Beni etkileyen üstlerindeki çizimlerdi.

YANAN İNEKLER

Mars Saldırısı kartları rahatsız edici çizimlerle doluydu, bir grup ineğin yandığı sahneyi gösteren bir tanesi gibi. "Yanan inekler için büyük kavgalar ettik," diye söylüyor.
"Senaryoya yanan inekleri koydum, ama kopyaların stüdyoya gittiği her sefer bu parçalar kesildi. O görüntüleri seviyordum, en sevdiğim kartlardan biriydi. Filme koymak istiyordum ve filmin açılış sahnesi olarak koyduk."
"Bir sebepten dolayı stüdyo inekleri istemiyordu. Bana hiçbir zaman neden ineklerin yanması sahnesini istemediklerini söylemediler, sadece kestiler, ben de geri koydum. Şans eseri, Tim filmi çektiği zaman geri konmuşlardı bunun için filmde varlar. Başlangıç bölümündeler. "Neler olduğunu bilmiyorsunuz, saçma sapan bir yerdesiniz, inekler caddede koşmaya başlıyorlar, yanıyorlar ve insanlar ne olduğunu anlamaya çalışıyor. Yukarı bakıyorlar ve uçan cisimleri görüyorlar."
Mars Saldırısı kartlarından en kötü şöhrete sahip olanlarından biri de Bir Köpeği Yok Etmek'tir. Filmde bu da olacak mı? "Oh evet" diye mutlulukla cevaplıyor. "Hatta daha bile iyi. Bir Marslı Amerika Başkanının sevgili köpeğini küle çeviriyor. Marslı tam Başkanı kızartacakken Başkanın karısı köpeğin tüten kafasını kaldırıyor, Marslıya fırlatıyor ve hedefini şaşırtıyor ve Başkanı kurtarıyor.

MARSLA SAVAŞTA

Herkes Gems'in senaryosunu beğenirken stüdyonun Marslıların pek ilginç olmadıklarından endişelendikleri söyleniyor. "Bu doğru," diye gülüyor yazar. "Çok garipti; Filmin ilk montajına gitmiştim. Stüdyodan çeşitli kişiler ve bir de ajan vardı. Sonunda ajan 'Niye olduğunu bilmek istiyorum' dedi. Ben 'Ne niye' dedim. 'Niye Marslılar Dünyaya saldırıyor?' Bunu ya bilirsin ya da bilmezsin, ne dediğimi anlıyor musun? Eğer bunu anlamıyorsan, ben sana açıklayamam! "Marslıların niye Dünyaya saldırdıklarıyla ilgilenmiyoruz, filmin konusu bu hiç değil. Marslıları anlayamazsın. Onlar tamamen yabancı ve mantıksız, filmin konusu da bu. Marslılar tamamen mantıksız ve insanlar mantıklı olmaya çalışıyor. İnsanlar mantıklı oldukları için yanlış anlıyorlar. Dünyayı sadece tamamen saçma bir şey kurtarabilir. Stüdyodakiler ve ajanlar tamamen mantıklı insanlar, bunun içinde her lânet şeyin açıklanmasını istiyorlar."
Marslı mantığı Holywood yapımcıları üzerinde çalışmıyor. "Bir şeyin açıklanamaz olması bu insanlara uymuyor" diye kıkırdıyor. " Dediler ki 'Eğer Marslıların neden Dünyaya saldırdıklarını anlamıyorsak tamam ama, niye Dünyaya saldırıyorlar?! "Duvar gibiler, aşamıyorsun. Biz bunların hiçbirine gerek kalmadan hallettik, buna ihtiyacın yok."

QUATERMASS

Başkanın Marslı davranışları danışmanı kasıntı, pipo içen bir İngiliz bilim adamı, Donald Kessler. "Kessler'i Pierce Brosnan canlandırıyor ve o inanılmaz. Filmde çok komik. Çekimlerin ikinci gününde ona rastlayışını hatırlıyorum. Oval Ofisin setinde Başkanın karısını oynayan Glenn Close, Jack Nicholson, bir generali oynayan Rod Steiger, Basın Sekreterini oynayan Martin Short ve Başkanın kızını oynayan Natalie Portman ile birlikteydi. Kendimi tanıttım ve 'Nasıl gidiyor, nasıl hissediyorsun?' diye sordum. 'Korkunç haldeyim! Hiç bu kadar çok ünlü oyuncuyla aynı odada olmadım.' dedi. Gerçekten sinirleri gergindi ve ona 'Onlar da büyük olasılıkla aynen senin gibi düşünüyorlar. Onlar da büyük ihtimal hiç senin de içinde olduğun bu kadar çok mükemmel oyuncuyla aynı sahnede olmadılar." dedim. Senaryoyu okuyunca insan elinde olmadan Pierce Brosnan'ın oynadığı çok bilmiş profesörün Hammer'ın bilim adamı Quatermass'in bir parodisi olduğunu fark ediyor. "Bu tamamen doğru. Bunu yakalamışsınız." Gems gülüyor. "Komik bir şey, çocukken bütün bu filmleri seyrediyorsunuz, bunun için bilinçaltınızda yer ediyor. "Quatermass ve Deliği daha yeni gördüm ve Pierce'in Profesör Kessler'inin ondan etkilendiğini bilmiyordum, ama filmi gördüğüm zaman elbette öyle idi! 'Tanrım geldiği yer bu işte!' diye düşündüm. Quatermass'den farkı, Profesör Kessler'in bütün söylemleri
yanlış. "Her şeyde tamamen yanlış ve yanlış olduğunu hiç kabul etmiyor" Gems gülüyor. "Sonunda filmin bitişinde kabul ediyor, ama bütün organları ayrıldığında. Kafası orda , ayakları burada ve tüm hayati organları tüplerle bağlanmış, tamamen dağılmış ama hala konuşabiliyor."

ANLATILAMAYACAK SAHNELER

"Kessler, kafası Chihuahua cinsi bir köpeğe oturtulmuş sevgilisine sonunda itiraf ediyor 'Biliyor musun, ne olduğunu hiç bilmiyorum!' Bu korkunç bir itiraf, ama sonunda gerçeği görüyor. Mars Saldırısı! siyah film yıldızları Jim Brown ve Pam Grier'i bir araya getiriyor."
"Yazdığım zaman karakterlerden birisi eski siyah bir boksördü. Tim 'Bu bölümü Jim Brown oynamalı' dedi, Tim onun bir hayranıdır, biz Dirty Dozen'a bayılmıştık. Film için Tim'in ilk görüştüğü kişi Jim idi. Jim aktörlükten bayağı ayrıldı" diye belirtiyor yazar. "Hapisteki genç siyahlara yardım için çok çalışıyor. Jim'in Mars Saldırısı!'nda olmasına çok seviniyorum, filmde mükemmel. Jim bir Las Vegas otelinde kapıcıyı oynuyor. Tutankhamon gibi giyinmiş ve tam bir aptala benziyor. Güçlü, kaslı bir adam ama firavun kafası giysisiyle sap gibi duruyor. Rezil edilmiş; eskiden bir boksördü ve şimdi bir otelde kapıcı. Dünyanın kurtulmasına yardım ediyor. Pam Grier inanılmaz derecede güzel. Jim Brown'ın Mars saldırısı!'nda ilgilendiği kızı oynuyor, halâ sevdiği eski karısı. O farklı bir kadın."

TOM ' INDIANA' JONES

"Şarkıcı Tom Jones'ı Mars Saldırısı!'nda görmek garip değil..." Hatta bir aksiyon kahramanı olarak da mı?! "Orijinal fikir ufak bir bölümdü. Meşhur bir Vegas şarkıcımız olacaktı ve onu havaya uçuracaktık. Siegfield ve Roy, Tim ve ben araştırma için Vegas'ta iken bizi reddettiler ve Tom Jones'ın gösterisi vardı. Onu görmeye gittik ve muhteşemdi. Ben çok etkilendim. Gösterinin sonunda Tim ve ben onu

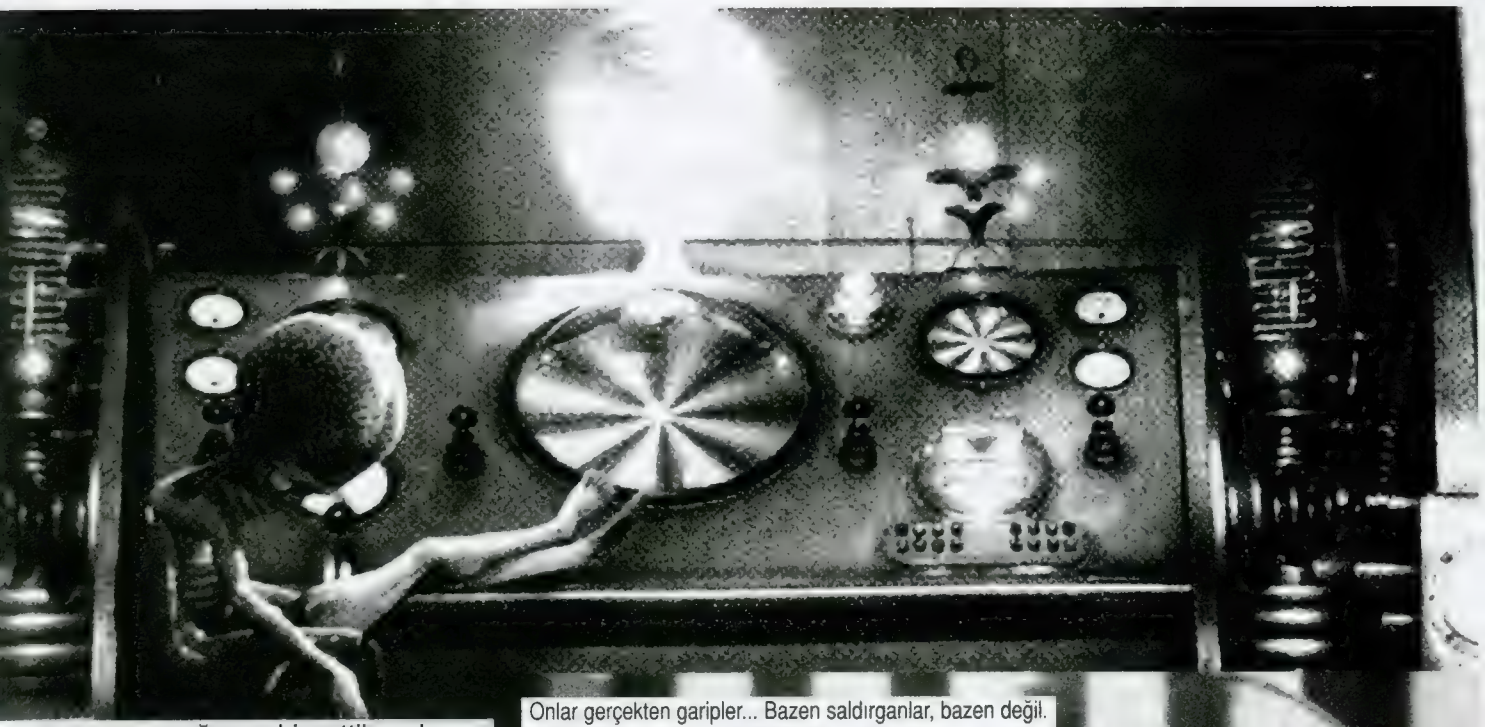

uçuramayacağımızı hissettik, çok iyiydi. Onu hikâyenin içine yazsak daha iyi olacaktı çünkü Harrison Ford tarzı bir kahramana benziyordu. Tom filmde aktör olma fikrini sevdi. Onu değiştirdik, ben onun Tom Jones olarak It's Not Unusual'ı söylemeğe başladığı ve Marslıların onun seksi dans hareketlerini taklit ettiği bir sahne yazdım.
"İnsanları patlatmaya başladıkları zaman, Tom Jones kaçar, Jim Brown'la çarpışır ve birlikte Marslılar güruhunun içinde dövüşerek yol açarlar." Baş karakterlerden birisi de gizemli Marslı kız. "O bir Marslı ama insan gibi giyinmiş, kocaman bir saçı var ve garip bir de giysisi, çünkü Marslılar insan kılığına girmekte pek de iyi değiller. O Mars Saldırısı!'daki en sevdiğim sahnede var." diyor Gems. "Keseceklerinden çok korktum. Rating için yine de kesebilirler."

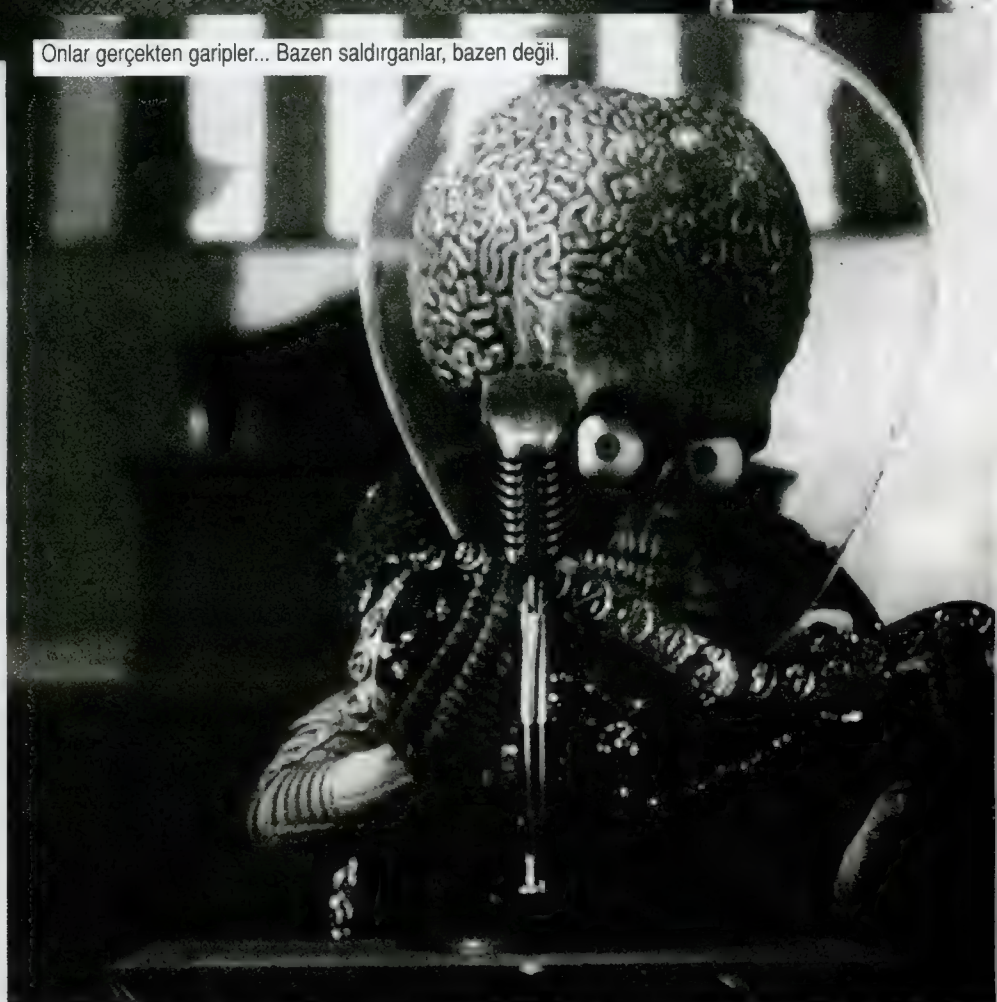

Onlar gerçekten garipler... Bazen saldırganlar, bazen değil.

BALIK PARMAKLAR

Sahnede "Marslı kız Beyaz Saraya giren bir casus. Basın Sözcüsü (Martin Short) ona asılıyor. Marslı kız asla konuşmuyor, komik olan bu. Komik olan şu, Basın Sözcüsü öyle sap bir herif ki, kızın konuşmadığını bile fark etmiyor! Kızı günah kovuğuna götürüyor, bu Beyaz Saray'da Kennedy Odası dedikleri gizli bir yer. Ona bir Brandy Alexander yapıyor, ışıkları kısıyor ve seksi bir müzik koyuyor. Ona sarkıntılık edecek, öpüşmeye başlıyorlar ve kız adamın parmağını ısırıp koparıyor!" Kız parmağı tropikal balıklarla dolu bir akvaryuma tükürüyor ve bu parmağın suda süzülürken tropikal balıkların parmağa atlamalarının olduğu mükemmel sahneyi Tim yaptı" diye belirtiyor. "Bu benim en sevdiğim sahne!" Neden böyle yaptı? "Marslıların ne cehennem düşündüğünü kimse gerçekten bilemez" diye açıklıyor. "Onlar gerçekten garipler; bazen saldırganlar bazen de değil. Marslılar köpek ve kuşlardan korkar. "Kuşlar onları çılgına çevirir" diye açıklıyor Gems. "Marslılar büyük göğüslü kadınları severler, ama tam manalı bir mantık var diye düşünürken, olmadığını keşfedersiniz. Onlar yaratıklar, Bizim gibi düşünmüyorlar!"

mars kartları

FİLMİ ORTAYA ÇIKARAN ÇİKLET KARTLARI

1962'de Amerika Birleşik Devletleri dünyanın sonuna takmıştı. Sovyetler Birliği ile soğuk savaş en yoğun dönemindeydi ve Küba Füze Krizi'nin ardındaki yıl III. Dünya Savaşı neredeyse patlıyordu. Bu karmaşık ortamda Topps Çiklet Şirketi Mars Saldırısı serisini çıkardı. Zamanın çoğu çiklet kartları spor, film veya TV gösteri yıldızlarına aitken, Mars Saldırısı serisi H.G. Welles'in Dünyalar Savaşı'nın modern bir söylemini sergiliyordu. Kartlarda, Mars Dünya'ya vahşi ve acımasız bir işgal başlatıyordu.

BELİRGİN BEYİNLER

Her kart, Mars'ın yer birimlerinin Amerika Birleşik Devletleri'ni alışının ayrı bir sahnesini sergiliyordu. Marslılar gerçekten rahatsız ediciydi: ampulümsü başlıklar içerisinde abartılı tasarlanmış, böcek gözlü yaratıklar. Yüzleri, inanılmaz büyüklükte beyinli dev iskeletlerdi, vücutları, iğrenç uzay giysileri ile kuşanmıştı, garip uzuvları ve güçlü ışın silâhları vardı. Bu Dünya için öyle basit bir istilâ değildi, burdaki Marslılar daha çok vahşice saldıran uzay Nazilerine benziyordu. Mars Saldırısı serisini bu kadar rezil yapan etken kartların üzerindeki tuhaf detaylardı. Marslılar kadın ve çocukları öldürmekten büyük zevk alır olarak gösteriliyorlardı.

TOPLU KATLİAM

Ulusal binaları yok ettiler, doğayı kirlettiler ve sığırları bile ateşe verdiler. Kartlar inanılmaz derecede etkileyiciydi. Bir tanesi Bağımsızlık Günü'nden 34 yıl önce, bir uçan dairenin Beyaz Sarayı patlatışını gösteriyordu.

En fazla tartışma çıkaran kartlardan biri olan Bir Köpeğin Yokedilişi adlı kartta aynen- düşük kulaklı, sevimli bir köpeciğin canavarlardan biri tarafından yokedilişini görürüz. Bu çiklet kartları serisi diğerlerinden kesinlikle apayrı bir seriydi. Bir başka kartta, köpeğin sahibi küçük çocuk Marslıların babasını öldürüşüne şahit olurken, Marslılar kafa koparma gibi şeytanca vahşilikler ve garip bilimsel deneyler bile yapıyorlardı.

Her kartın arkasında devam eden bir hikâye yazılıydı ama bunları kimse okumazdı; rahatsızlık veren görüntüler kendi adlarına konuşuyorlardı. Mars Saldırısı serisi kült ünvanını, Marslıların kadınlara yaptıklarına baktığımız zaman gerçekten hak ediyor. Garip yaratıkların karşı cinsle yakın ilişkilerinde ne düşündükleri hakkında en ufak bir şüpe bile uyanmıyor.

İĞRENÇ DENEYLER

Bir Marslının yatak odasına tırmanırken bir kadını kolundan sürüklemesi, bir diğerinin çığlıklar atan bir diğer kadını taşıyışı ve başka birinin güzel bir kurbanı kavrayışı eski Bilimkurgu temasını doğruluyor: Mars'a kadın lazım! Bir diğeri, bir Marslının iğrenç bir deneyi yönetirken, güzel bir sarışın tutukluya şırıngayla işkence yapışını gösteriyor.

EBEVEYNLER PANİK HALİNDE

EC Çizgiromanları stili, acımasız yaratıkları gösteren ve normal olmayan seksi çağrışımlar yaratan, renkli vahşet resimleri ile Mars Saldırısı serisi heryerde tüm çocukların ilgisini çekti. Ne yazık ki, aynı zamanda ailelerinin de ilgisini çekti. Aileler, bir anlamda panik oldular.

Bu olanlar ebeveyn gruplarının çocuk suçlarına kaynak olduğu için çizgiroman dergilerini yasaklattırdığı ve sansürlettiği dönemden birkaç yıl sonraydı. EC Çizgiromanları'nı öldüren de bu hareketti. Anneler saldırıya geçince, Topps, Mars Saldırısı serisini pazardan çekti, spor ve Hollywood ünlülerine ve komik kartlara yöneldi. Mars Saldırısı serisi 1990'lara kadar ölü ve gömülü kaldı. Topps, halâ hatırlanan serileri yeniden çıkarmaya karar verdi ve ünlü çizgiroman artist ve çizerlerini bile kartları çizmeleri için işe aldı.

Mars Saldırısı serisi popülerliğini yeniden ispatladı. 1994'te, Jonathan Gems adlı bir oyun yazarı Hollywood'dan birkaç Mars Saldırısı kartı aldı ve bunlardan muhteşem bir film yapılabileceğini düşündü. Bunu arkadaşı Tim Burton'a söyledi, o kabul etti ve ortaya 85 milyon dolarlık bir film çıktı. Mars Saldırısı serisi Topps tarafından Dinozor Saldırısı serisi adı verilen bir başkası ile yeniden çıkarıldı. Aç ve kızgın dinozor çizimleri ilginçti ama Mars Saldırısı'nın saf ve şen cazibesine sahip değillerdi. Yine de Dinozor Saldırısı, vazgeçilmeden önce, bir Joe Dante filmi (efektleri Claymation yaratıcısı Will Danton tarafından) olacaktı. Mars Saldırısı serisi 1994'te bir çizgiroman serisine de ilham kaynağı oldu ama Marslıların görünüşünü bildik kötü yaratık stiline çevirme hatasını yaptılar. Şimdi klâsik formlarında, Mars Saldırısı: Vahşi Ejderha gibi kitaplarla yeniden yapılıyorlar. Ve hayır, eğer öyle düşünüyorsanız, Mars Saldırısı bir Hollywood filmine konu olan ilk çiklet kartı serisi değil. Bu onur Topps'un Çöp Kovası Çocukları'na ait. Aileleri tarafından sokağa atılmış (!), kokan, çirkin çocuklarla ilgili bir çiklet kartı serisine dayanan Çöp Kovası Çocukları, New Line Cinema tarafından 1987 yılında çıkarılmış ve iş yapmamış. Tim Burton'un Mars Saldırısı! bir çiklet kartları serisine dayanan kesinlikle en iyi film.

Haydi istilâ başlasın!

çeviri: Yalçın BAŞARAN

The X-Files

Hasan Çolakoğlu

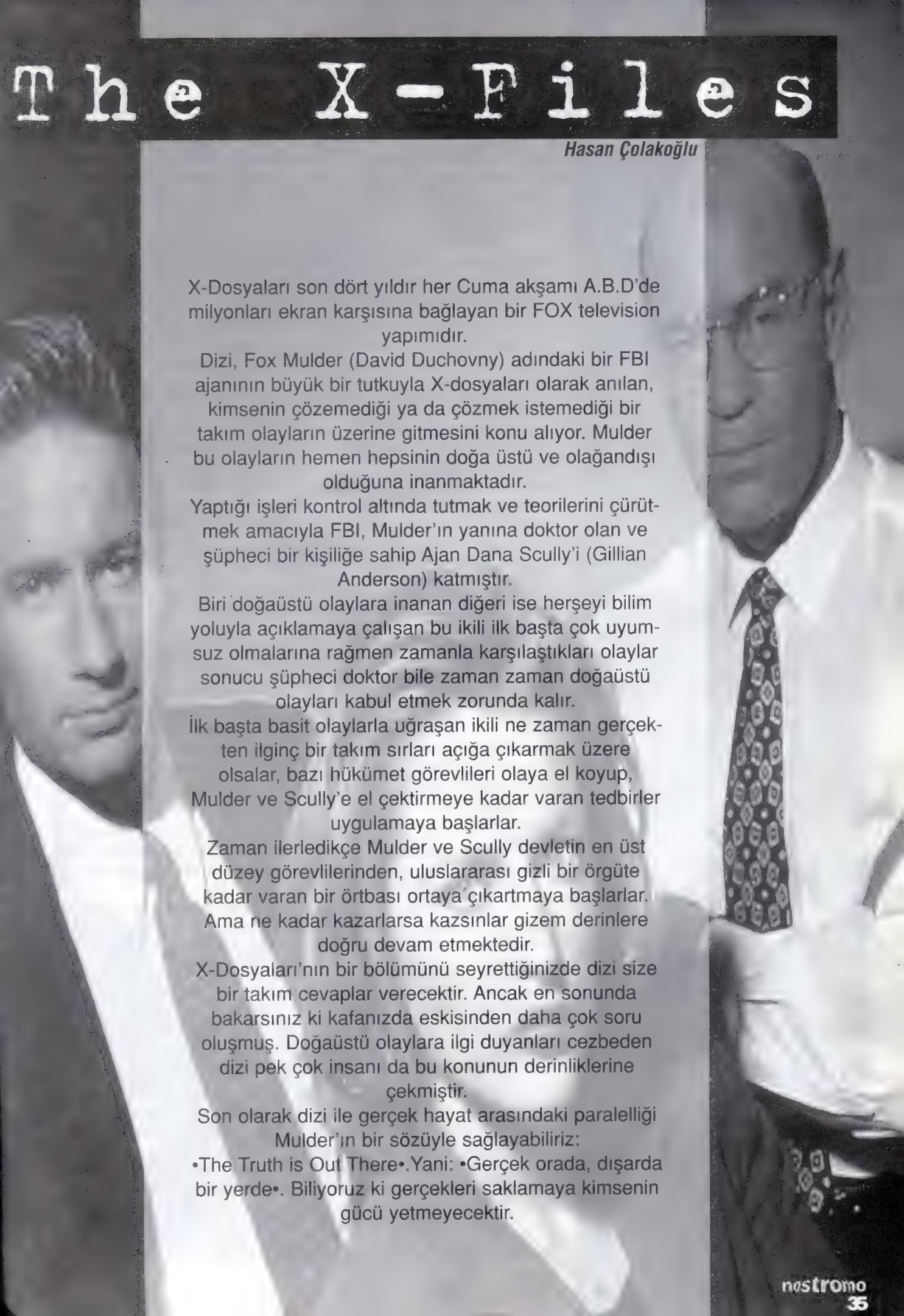

X-Dosyaları son dört yıldır her Cuma akşamı A.B.D'de milyonları ekran karşısına bağlayan bir FOX television yapımıdır.

Dizi, Fox Mulder (David Duchovny) adındaki bir FBI ajanının büyük bir tutkuyla X-dosyaları olarak anılan, kimsenin çözemediği ya da çözmek istemediği bir takım olayların üzerine gitmesini konu alıyor. Mulder bu olayların hemen hepsinin doğa üstü ve olağandışı olduğuna inanmaktadır.

Yaptığı işleri kontrol altında tutmak ve teorilerini çürütmek amacıyla FBI, Mulder'ın yanına doktor olan ve şüpheci bir kişiliğe sahip Ajan Dana Scully'i (Gillian Anderson) katmıştır.

Biri doğaüstü olaylara inanan diğeri ise herşeyi bilim yoluyla açıklamaya çalışan bu ikili ilk başta çok uyumsuz olmalarına rağmen zamanla karşılaştıkları olaylar sonucu şüpheci doktor bile zaman zaman doğaüstü olayları kabul etmek zorunda kalır.

İlk başta basit olaylarla uğraşan ikili ne zaman gerçekten ilginç bir takım sırları açığa çıkarmak üzere olsalar, bazı hükümet görevlileri olaya el koyup, Mulder ve Scully'e el çektirmeye kadar varan tedbirler uygulamaya başlarlar.

Zaman ilerledikçe Mulder ve Scully devletin en üst düzey görevlilerinden, uluslararası gizli bir örgüte kadar varan bir örtbası ortaya çıkartmaya başlarlar. Ama ne kadar kazarlarsa kazsınlar gizem derinlere doğru devam etmektedir.

X-Dosyaları'nın bir bölümünü seyrettiğinizde dizi size bir takım cevaplar verecektir. Ancak en sonunda bakarsınız ki kafanızda eskisinden daha çok soru oluşmuş. Doğaüstü olaylara ilgi duyanları cezbeden dizi pek çok insanı da bu konunun derinliklerine çekmiştir.

Son olarak dizi ile gerçek hayat arasındaki paralelliği Mulder'ın bir sözüyle sağlayabiliriz:

•The Truth is Out There•.Yani: •Gerçek orada, dışarda bir yerde•. Biliyoruz ki gerçekleri saklamaya kimsenin gücü yetmeyecektir.

öykü:

TUTUKLU BİLİNÇ

Zühtü BAYAR

SUNUŞ

"Tutuklu Bilinç," Türk bilimkurgu edebiyatının kısa tarihi içinde, birkaç noktadan önemlidir. Bu öykü, belli bir düzeyin üstünde arı türkçeyle yazılmış (Cumhuriyetin ilk döneminin, temelde bilimkurgucu olmayan yazarları tarafından kaleme alınmış birkaç öyküsü sayılmazsa,) ilk özgün Türk bilimkurgu öyküsüdür. "Tutuklu Bilinç", 1972'nin son ayında yazıldı ve tazesi tazesine "Türk Dili" dergisinin, (Orhan Duru'nun 'science-fiction' yerine 'bilimkurgu' terimini de önerdiği) "Bilimkurgu Özel Bölümü"nün sonunda yayınlandı. Öykü zamanın ileri gelen edebiyat adamları tarafından ilgiyle karşılandı. Bunların arasında: Öykücü ve gazeteci Orhan Duru, Şair ve denemeci Salah Birsel, Öykücü Adnan Özyalçıner ve Şair Cemal Süreya da bulunuyordu. Cemal Süreya, o sıralarda yazdığı "Politika" gazetesi ile birkaç dergide öyküden söz açarak, dikkatleri öykü üzerine çekmek istedi. "Antares" dergisi, 1977'de yayımına son verdikten sonra, dergi çevresinde oluşturulan: "Bilimkurgu Fan Kulüp"ün haber bülteni olarak yayınlanmaya başlamıştı. "Antares Haber Bülteni", ayda bir teksirle çoğaltılıyor ve kulüp üyelerine postalanıyordu. Öykünün yazarı Zühtü Bayar, 1979 yılında "Fan Kulüp" üyeleri arasında yapılan bir anketle: "En beğenilen Türk bilimkurgu yazarı" seçildi. "Nostromo", öykünün zamanımızda da sürüp giden yankılarını gözönüne alarak ve genç kuşakların bu öyküden haberdar olmaları isteğiyle, belgesel nitelikteki öyküyü aynen, yeniden yayınlıyor. "Nostromo"nun bu kararı almasında, Ankara Radyosu Şef Prodüktörlerinden bilimkurgu yazarı Erol Tulay'ın, "Atılgan" dergisinin 3. sayısında: "... Tutuklu Bilinç adlı öyküsünü unutamadığım Zühtü Bayar," biçimindeki anlatımı da etkili oldu. Türk edebiyatının ilk özgün bilimkurgu öyküsü "Tutuklu Bilinç", yazarının yirmi dört yıl önceki Türkçesiyle "Nostromo" okurlarına sunuluyor.

Dr. Adam için artık ölümü beklemekten başka çare kalmamıştı. Ne var ki ölümü birkaç yüzyıl da sürebilirdi, birkaç bin yıl da... Bunu önceden kesinlikle bilebilmesine olanak yoktu. İçinde hapis kaldığı bilgisayarın bellek katı derin, dipsiz, uzay gibi karanlık bir uçuruma benziyordu.Dr. Adam, bu dipsiz ve sonsuz karanlıklarda, görmüyor, duymuyor, konuşmuyor ve işitmiyordu. Tek yapabildiği şey, düşünmek, düşünmek ve düşünmekti. Bir de bilgisayarıyla üç boyutlu çin satrancı oynayabiliyordu. Zaman kavramını çoktan yitirmişti. Henüz bu tekdüze yaşantı yüzünden çıldırmadığına göre bilgisayarın bellek katında mahpus kalalı birkaç yıl olmalıydı. Ölümsüzlüğü dilemişti. İşte ölümsüz olmuştu. Ama Dr Adam böyle bir ölümsüzlük biçiminin olasılığını usunun kıyısından bile geçirmemişti. Şimdi büyük kentin dolaylarındaki yazlık evinin yeraltındaki gizli labaratuvarında; kendi vücudu ile bilincini aktarmak istediği genç zencinin vücudu özel olarak hazırlanmış akvaryumların içindeki sıvıda bitkisel hayat yaşıyorlardı. Bir bakıma yaşamıyorlardı. Çünkü kendi yaşlı beyninden ayrılan bilinci, burada, bilgisayarın bellek katında mahpus kalmış, genç zencininki ise çoktan elektirik haline çevrilerek toprağa aktarılmış, yani mutlak yokluğa gönderilmişti.

Dr. Adam son zamanlarda bu olayı sık sık hatırlamaya başlamıştı. Yapılacak bir işi yoktu nasılsa. Satranç oynamadığı zamanlar hep düşünerek vakit geçirirdi. Altmış dokuz yıllık ömründe ilk kez cinayet işlemiş ve bir başkasının ölümüne yol açmıştı. Ama bu cinayeti tasarladığı zaman kendini son derece haklı görüyordu. Oysa şimdi, bilincinin dernliklerinden yükselen bir düşünce (yaşatanlar buna içezinci diyorlardı), onu sık sık rahatsız eder olmuştu. Dr. Adam, mutlak ölümü biraz da bu yüzden istiyordu. Nasıl olsa böyle yaşamanın birkaç bin yıl da olsa hiçbir anlamı yoktu. Doğal bir parçası haline geldiği bilgisayarla satranç oynaya oynaya karşılıklı olarak birbirlerini geliştirmişler, bu konuda görülmemiş bir yetkinliğe erişmişlerdi. Eğer, hükümet adamları evini mühürlememiş olsalardı da (Dr. Adam kimsenin gelip de labaratuvardaki
düzeni bozmadığını görünce bu sonuca varmıştı. Çünkü biri gelip aygıtları kurcalayacak olsa, Dr. Adam ya genç zencinin beynine akacak ya da gerisingeriye kendi bedenine dönecekti.) bazı kimseler gelip bilgisayarıyla satranç oynamaya kalkışsalardı, şaşırtıcı bir sonuç alacaklar; bilgisayarının - bir anlamda artık kendisiydi bu - satrançta yenilmez olduğunu göreceklerdi. Tutukluluğunun aşağı yukarı onuncu yılında, (Dr. Adam bunu tam olarak bilmiyor sadece kestirebiliyordu.) korkunç ve ürpertici düşler görmeye başladı. Uyku uyuyamadığına göre bunları "düş" biçiminde nitelendirmenin ne ölçüde doğru olabileceğini düşünüyordu. Düşünürken yada bilgisayar ile satranç oynarken ansızın bilincinin ortasında iri, korkunç bir ilkçağ öncesi canavarı beliriveriyor ya da kendini dertop olmuş bir durumda anasının rahminde görüyordu. Görüntüler çok çeşitli ve birbirleriyle alabildiğine ilgisizdi. Bir keresinde iri dişli, ağzı açılmış, kırmızı boyalı bir totemin dibinde, aynı totemin maskını taşıyan bir büyücünün, keskin ve cilalı taş bir bıçakla üstüne eğildiğini görmüştü. Korkudan kaskatı kesilerek avazı çıktığı kadar bağırmış, haykırmış ve artık yanlızlıktan aklını oynatmakta olduğunu sanmıştı. Tabii, gerçekte ne görebiliyor ne de

sesi çıkıyordu. Bütün bunları düşünebiliyordu sadece. Büyücünün dudaklarının kımıldamasından bilmediği bir dilde konuştuğunu, ama söylediklerini tıpı tıpına anladığını düşünmüştü.
Xipe Totec... Derisi yüzülmüş efendimiz... Derini istiyor senin...
Sonra görüntü yitip gitmiş, Dr. Adam da sakinleşerek bu sözlerin anlamını düşünmeye başlamıştı. Aslında bilgisayarıyla konuşmasına olanak olsa bu garip sözlerin ne anlama geldiğini ondan sorabilirdi. Bilgisayarı yaşadığı yüzyılın en yetkin modellerinden biriydi. Özel uzmanların yardımıyle geliştirerek yetkinleştirmişti. Şimdi bir bölümünü kendi bilincinin doldurduğu zengin bir belleği vardı. Bu bellekte gökbilimden fizik bilimine, biyolojiden sanata ve edebiyata kadar hacimli bilgi yığınları yer alıyordu. Hem sonra bilgisayarıyle konuşabilmek olanağı olsa, ilk soracağı şey yaşadığı tarihti. Kaç yıldan beri burada, Bellek bölümünde mahpus kaldığını öğrenmek istiyordu.
Ama bilgisayarıyla konuşmasına olanak yoktu. Sadece satranç oynamak için gerekli kodları impulslar halinde verebilirdi, o kadar... Dr. Adam, daha sonra çıkar yol olmadığını görünce kendi belleğini zorlamaya başladı. Son zamanlarda şaşırtıcı bir biçimde her şeyi bütün ayrıntıları ile hatırlar olmuştu. Anılar artık, yerlerde emeklediği altı aylık bir bebek olduğu dönemlere kadar rahatça uzanabiliyordu.
Doğumunun 205. gününde geçen bir olayı şimdi bütün ayrıntılarıyle hatırlayabiliyordu. Annesinin sırtındaki plâstik çantadaydı. Monoray hava trenini beklemek için istasyona gitmişlerdi. İstasyonun üstü, geniş, mavi, plâstikten yapılmış saydam bir küre ile kaplıydı. Kürenin iki yönüne tünel biçiminde delikler açılmıştı. Bilgisayarın yönettiği hava yastıklı trenler arı vızıltısına benzer sesler çıkararak bu tünellerden birine girer, yolcuları aldıktan sonra öbür yönden çıkarlardı. Adam, istasyonda bir başka bebeğin kırmızı başlığını gözüne kestirmişti. Bu başlığı istiyordu. Tren gelipte tam yolcular binerlerken bir fırsatını bulmuş ve minik ellerini kendisi gibi annesinin sırtında olan bebeğin başlığına uzatmıştı. Bebek yaygarayı koparmış, annesi de dönerek kendi annesine çıkışmıştı. Çok tuhaftı, Dr. Adam, şimdi bu kadının annesine neler söylediğini bütün ayrıntılarıyle hatırlamaktaydı.
Şöyle demişti kadın:
"Hamfendi, çocuğunuza sahip olsanız... Benimkinin babası birinci sınıf devlet memurudur." Annesinin karşılığını da çok iyi hatırlayabiliyordu.
"Özür dilerim efendimiz. Kölenizin dikkatsizliğini bağışlayın."
Dr. Adam, doğal olarak bütün bunları ve buna benzer yüzlerce olayı ayrıntılarıyla hatırlayamazdı. Nitekim bu olay da önceki hayatında, yani bedenli, normal hayatında kesinlikle zihninde yer almamıştı. Ama şimdi? Şimdi buna benzer irili ufaklı yüzlerce ve yüzlerce anısı vardı. Dr. Adam bir bakıma bunları hatırlamasına seviniyor, üstünde düşünmesi gereken yeni konular çıktığı için avunuyordu. Peki ama öbür yandan sürüp giden karabasanları, düşleri nasıl açıklayabilecekti? Dr. Adam'ın bilimsel düşünmeye alışkın zihni buna kesin bir karşılık bulamıyordu.
Bir zaman sonra ansızın "Xipe Totec"in ne olduğunu hatırladı. Bir Aztek Tanrısıydı Xipe Totec. İlkel uygarlıklardan birinin Tanrısı...
Şimdi hatırlayabildiğine göre Xipe Totec,

"derisi yüzülmüş efendimiz" anlamına geliyordu. Eski Aztek uygarlığında yeşil, özel taştan oyulmuş bir kafadan ibaretti. Aztekler yılda birkaç kez, aralarından seçtikleri bir kurbanın diri diri derisini yüzerek bu Tanrıya armağan ederlerdi. Bütün bunları hatırlayınca, Dr. Adam, gördüğü düş ve karabasanların hiç de anlamsız olmadığını anladı. Son zamanlarda iyice artan ve çoğalan düş ve karabasanların gizi bir anlamda çözülmüş oluyordu böylece. Kendisini bir goril yavrusu olarak annesinin sırtına tutunmuş, ağaçların arasında, yükseklerde görmesi; insana benzeyen ama insanlıkla ilişkisi olmayan uzun saçlı ve sakallı adamlarla birlikte duvarları boyalı ve resimli mağaralarda, dondurucu soğuklarda bizonları parçalayarak çiğ çiğ yemesi; bir Yunan askeri gemisinde forsa olarak bir süre yaşaması; adına İkinci Dünya Savaşı denen ve XX. yüzyılın karanlıklarına gömülü ilkel savaşta bir tank yüzbaşısı olarak savaştığını hatırlaması;

Bütün bunların bir anlamı vardı demek. Ah, hınzır bilgisayar, oyun etmeseydi de değişime olanak sağlasaydı! Şimdi genç zencinin bedeninde yeni ve mutlu bir hayata başlayacak ve bütün bu olup bitenlerin anlamını bilgisayarıyla konuşarak daha iyi çözebilecekti. Dr. Adam, sonsuz ve mutlak karanlıklar içinde yol almayı sürdürdü. Zaman kavramını artık bütün bütüne yitirmişti. Bedenini yitirdiğinden, bilgisayarın bellek bölümünde mahpus kaldığından bu yana aşağı yukarı yüzyıl kadar bir zamanın geçtiğini sanıyordu. Artık herhalde evini resmi görevliler araştırmışlar ve kendi bedeniyle genç zencininkini bulmuş olmalılardı. Belki de her ikisinin de öldüğünü sanmışlar, işlemleri buna göre yürütmüşlerdi. Peki ama, bir parçası olduğu bilgisayarı, evini, eşyalarını ne yapmışlardı? Dünya ne ölçüde değişmişti? Tekrar bedenlenip, biyolojik gözlerle dünyayı görmeyi çok isterdi. Her halde uygarlık ve teknoloji korkunç bir düzeye varmış olmalıydı. Değişim için labaratuvarına kapandığında dünya takvimleri İ. S. 3213 yılını gösteriyordu. Şimdi olsa olsa tarih 3312 filân olmalıydı. Kendisinin o denli hırsla peşinden koşarak koca bir yaşamı gözden çıkardığı ölüm sorununa insanlık bir çare bulabilmiş miydi acaba? Kendi yöntemini hiç kuşkusuz başka bilim adamları da denemiş olmalılardı. Onlar başarabilmişler miydi? "Yüksek Bilimler Akademisi"ndeki arkadaşları ne olmuştu? Çoktan ölmüş olmalılardı, eğer uzun süreli yaşam yöntemleri bulunmamışsa

Demek ki şu anda yeryüzünde tanıdığı ne kadar insan varsa tümü de ölmüşlerdi. Dr. Adam, yüz yıldan beri yalnızlığa alışkın olmasına karşın bu düşünceyle yeniden ürperdi. (Aslında, ürperme, soğuk, sıcak gibi duygular sadece kavram olarak yer alıyordu bilincinde .) Bedenli olarak yaşamış olsaydı, yine de korkunç bir yalnızlığa alın yazısı olarak taşıyacaktı demek. Yaşadığı kente, yaşadığı yüzyılda "Zdamp" deniyordu. Tarihçi bilgisayarlardan öğrendiğine göre, bu kristal kürelerin ve plâstik ev bloklarının yer aldığı mavi denizli kenti, yirmi ikinci yüzyıldan önce "İstanbul" gibi tuhaf bir adla anıyorlarmış. "Eh doğal bir etimolojik gelişim" diye düşündü Dr. Adam.

Tutuklu kalışının ikinci yüzyılında Dr. Adam bilincinin artık dayanamayacağı kadar çok olay, olgu ve anılarla

yüklenmekte olduğunu anlamaya başladı. Korkulu düşler eskiye oranla çok fazla artmıştı. Artık bu tuhaf yaşantısı da ikiye bölünmüştü. Birinci yaşantı Dr. Adam olarak doğduğu, büyüdüğü, öğrenim gördüğü kişiliğiyle ilgiliydi. Öbür yaşantısı ise tam anlamıyle bütün bir insanlık tarihini yeni baştan yaşamak gibi bir şeydi. Bu iki yaşama biçimi hiç bir mantıksal sisteme, hiç bir çizelgeye dayanmaksızın iç içe geçmiş olarak bir arada yürüyordu. Dr. Adam zaman zaman kendini, kendi kişiliğiyle başbaşa buluyor, zaman zaman da tarihin belli bir döneminde yaşayan herhangi bir kişi olarak görüyordu. Bir keresinde kendini dünyalararası bir uzay savaşında, bir uzay gemisinde komutan olarak görmüştü. Buyruğu altında düşünülmesi ürperti veren atom silahları ve enerji birimleri vardı. Sorumluluğu ise bundan aşağı kalmıyordu. Dış uzaydan gelen uygar ve hain varlıklara karşı Birleşik Dünya Cumhuriyetlerini korumakla görevli uzay donanmasında savaşıyordu. Savaşın en kızgın anında atomik yetenekli uzay gemisi düşmandan isabet alarak infilâk etmişti. Dr. Adam, personelinden bir subayın atomik ışınların etkisiyle gözünün önünde nasıl eriyerek gaz haline dönüştüğünü, kendisinin de aynı durumla karşılaştığını gördü. Bundan sonra bilincinin ortasında ufak siyah bir nokta belirmiş ve hızla büyüyerek kendi varlığı ve evrenin bütününü içine aldığını düşünmüştü. Dr. Adam daha önce de birkaç kez ölmüştü. Ama artık sık sık ölmeye de alışmıştı.

Bir yaşamı belli bir zaman diliminin dışında baştan sona kadar yaşıyor ve sonunda ölüyor, arkasından bir başka yaşamı yaşamaya başlıyordu. Tutuklu kalışının üç yüzüncü yılında Dr. Adam'ın bilincinde anlamlar ve kavramlar yavaş yavaş değişmeye, kaypak, bulanık, silik bir biçim almaya başladılar. Dr. Adam korkulu bir telâşa kapıldı. Zihinsel yeteneklerini korumak için kendi kendine cebirle ilgili işlemler yapıyor, Çin satrancı üstüne çalışıyordu. Bilgisayarı son zamanlarda satranç oynama isteğini geri çevirir olmuştu. Kimi zamanlar satranç oynama dileğini taşıyan bir impuls gönderdiğinde, karşılığında Binery sisteminin IOIOIO biçimindeki ifadelerini alıyordu. Dr. Adam birinin bilgisayarı belli bir işte kullanmaya başladığını anlamıştı. Artık tek arkadaşından da yoksun, yüzde yüz bir yalnızlık içinde kendi kendisiyle başbaşaydı. Bir zaman sonra ansızın Dr. Adam neler olup bittiğini çözüverdi. Bilinciyle bilinçaltı bitişiyor, birleşiyordu! Daha gerçeği, bilinçaltı, kayıtsız koşulsuz kapılarını bilincine açıyordu. Gördüğü düşlerin karabasanların anlamı buydu.

Üçyüzyıldan beri elektronik bir düzenin bellek bölümünde sıkışıp kalması sonucu o zamana değin tarihte hiç olmamış bir olay gerçekleşiyordu. Bir insan bilinci bütünüyle kendi varlığının niteliğine varıyordu.

Ama bu korkunç bir şeydi.

Dr. Adam çıldırabilirdi. Hayır; çıldırması da, ölmesi de "yaşadığı" koşullar altında olanaksızdı. Bir kez bilinçaltı kendine açıldığına ve orada olup biten her şeyden haberi olduğuna göre çıldırma olasılığı ortadan kalkıyordu. İkincisi, içine sıkıştığı bilgisayarın kendi tutukluklarını kendi onaran, kendi hatalarını kendi düzelten ikinci bir düzeni vardı. Bu koşullar altında şu anda bilgisayarı kullanan "yaşayan" insanlarla ilişki kurmasına olanak yoktu. Çünkü göndereceği her impuls, her imleme, bilgisayar tarafından anlamsız bulunarak düzeltilecek ve insanlara öyle aktarılacaktı.

Geriye tek bir şey kalıyordu.

Bu koşullar altında sonsuzluğa kadar yaşamak!

Dr. Adam, ölümü yenmeyi, sonsuz hayata kavuşmayı başarmıştı. Ne var ki bundan böyle sonsuza değin ölümü istemekle vakit geçirecekti.

-son-

1. GELENEKSEL İSTANBUL FANTASTİK FİLM FESTİVALİ

3 Mart - 6 Nisan 1997 tarihleri arasında Beyoğlu Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezinde yapıldı.

Terror of Mecha-Godzilla

Dergimizin Editörü Giovanni SCOGNAMILLO ile birlikte Metin DEMİRHAN (Nostromo'dan) ve Hasan AYDIN (Kinema'dan)'ın düzenledikleri Festivalde, 4 ülkeden 8 film yeraldı: 'Japonya'dan, Godzilla Fezada Mücadele/Terror of Mecha-Godzilla' (Inoshiro Honda), 'Uzay Baskını/War in The Space' (Jun Fukuda) ve 'Canavarların Gazabı/King Kong Escapes' (Inoshiro Honda), ABD'den, 'Sinbad'ın Son Maceraları/The Golden Voyage of Sinbad' (Gordon Hessler), 'Şeytanın Ölüsü/The Evil Dead' (Sam Raimi) ve 'Kansız/Blood Simple' (Joel Coen), İngiltere'den, 'Arzın Dibinde/At The Earth's Core' (Kevin Connor), İtalya'dan, 'Uzay Kartalları/L'umanoide' (George B. Lewis). Bu filmlerden 5'i Bilimkurgu unsurlarını içinde bulunduran filmlerdi. Gösterilecek filmler arasında bulunan Çetin İnanç'ın 'Dünyayı Kurtaran Adam'ı (1982), yayın hakları yüzünden Festivaldeki yerini alamadı. İlk festival olarak birkaç aksaklık dışında izleyiciyi memnun eden bir etkinlik sergilendi. Bilet fiyatlarının düşük olması (50 bin ve 100 bin gibi) izleyicilere bazı filmleri iki ya da üç kez görebilme imkanı sağladı. Gelecek festival için şimdiden programlar yapılıyor. 'Bekleyelim ve izleyelim!'

Roland Emmerich'in son günahı:

independence day

Kerem SANATEL

Kurtuluş Günü (ya da tam çevirisiyle Bağımsızlık Günü) Hollywood'un geniş zaman aralıklarıyla piyasaya sürdüğü görkemli BK filmlerinden 1996'ya denk düşeni. Sansasyon açısından birbirini takip eden TOTAL RECALL ve T2'nin arkasından geliyor. Ama ne onlar kadar yenilikçi ne de bir başyapıt olabilecek düzeyde. Emmerich, fevkalâde kötücül uzaylılara dünyayı işgal ettiriyor. Bu uzaylılar o kadar kötü ki insan ırkına olan düşmanlıklarına ilk olarak insanoğlunun aydaki ayak izlerini silmekle başlıyorlar! Bildiniz; karşımızda hem alabildiğine karikatürize (savaş uçağı kullanan devlet başkanları, devlet sırrı olarak saklanan 51. Bölge'ye çoluk çocuk cümbür cemaat girenler, ölmeyen kahramanlar ve kahramanın birinci dereceden yakınları oldukları için ölmeyerek toz pembe bir tablo çizen sevgililer,çocuklar v.s. v.s.) hem de dinamik bir film var.

I.D.4, filmin adına tezat oluşturarak bağımsızlığını kazanamamış bir yönetmenin ürünü. Zira kendisi bugüne kadar ses getirmiş BK filmlerinin mirasını toplamakla meşgul. Zaten Emmerich'in sabıka kaydına bakarsak, 1987 tarihli ilk yönetmenlik denemesi GHOST CHASE'in -ki zayıf bir başlangıç olarak kabul görüyor- ardından kotarmaya başladığı bilimkurgu denemelerinde de kendisinin bunda bir sakınca görmediğini farkedebiliriz. İlk bilimkurgu denemesi MOON 44 (1989) vasat ve orijinal olamamasının yanısıra Emmerich'in gelecekte tutsağı haline geleceği zaafları haber vermesi açısından dikkat çekiyor; ama yine de tahammül edilebilirliği açısından UNIVERSAL SOLDIER (1992)'dan,miras yeme kolaycılığı açısından da STARGATE'den nispeten daha iyi bir yerde duruyor. Üstelik STARGATE (1994),yönetmenin kronolojisinde Star Wars, Alien, Abyss (hatta Indiana Jones!!!) gibi filmlerin formüllerini aynen araklamak için niyetini çoktan bozduğunu önceden haberlemesiyle bugün ilginç bir belge olarak da sivriliyor. Tüm bu denemelerde göze batan ortak tavır, Emmerich'in BK pizzası yapmayı pek sevdiği. Bağımsızlık Günü'nde de durum değişmiyor... Gerçekten de filmin kentlerin tahrip edildiği bölümü de içine alan o ilk 45 dakikayı çıkartırsak yeni hiç birşey izlememiş oluyoruz. Star Wars ve Top Gun filmlerinin hava çarpışma sahnelerini sentezleyen savaş sahneleri (kurgu ve mizansen açısından kimi sahneler ayan beyan STAR WARS'ı çağrıştırıyor. Hele gemilerden birinin koruyucu kalkanı etkisiz hale geldikten sonra uçakların geminin göbeğine atış isabet ettirmeye çalıştıkları ve bir kamikazeyle sonuçlanan bölüm bu filmin unutulmaz son sahnesinin mirasını yemiyor mu?) hiç gereği yokken uzaylı işgalcilerin fiziksel görünümlerini ortaya sermesi ve özellikle laboratuvarda geçen sahneyle ALIEN filmlerinin gerilimini yaratmaya çalışması, yönetmenin filmine özel bir ekol yaratmaktansa söz konusu filmleri anımsatmakla meşgul olduğunu ispatlıyor. Emmerich, 50'lerde popüler olan uzaylı istilâsı ve 70'lerde popüler olan felâket günü temalarının nostaljisini yapıyormuş gibi görünse de o denli masum değil. Çünkü yönetmen, senarist Dean Devlin'le beraber yazdığı senaryonun bünyesinde ancak Amerikalı veletleri coşturabilecek sığ bir söylemle ordunun, ailenin ve milliyetçiliğin yüceliği (ki bu son ikisi Spielberg usulü zaaflar) üzerine kaba saba mesajlar da veriyor. Sırf bu uğurda bir adet düğün törenine, sayamadığım kadar çok "Seni seviyorum-Ben de seni" kucaklaşmalarına bakışmalarına ve 4 Temmuz'u tüm dünyanın bayramı ilan eden kışkırtıcı (!) bir konuşmaya maruz kalıyoruz. Bu sonuncusu, ABD'nin hangi kokuşmuş faşizan duygularının bir dışavurumu acaba? Film yüzelli dakikaya yakın; ve Emmerich içeriğe hakim olamadığı gibi süreye de hakim değil. Buna işaret olarak filmde tüme yayılmış bir gerilim atmosferi olmadığını gösterebiliriz. Araya karakter tanıtımları ve az evvel yukarıda da sözü geçen bilûmum içerik saçmalıkları yüzünden öyle çok şey öyle dengesiz biçimde sokuşturulmuş ki tempo inip inip çıkıyor ve böylece sonunda kayıtsızlıkla olan biteni gayet objektif bir şekilde izlemeye başlıyorsunuz. (Hemen hemen eşit uzunluktaki ALIENS'ın boşluksuz yapısını düşününce Cameron'ın kıymeti daha iyi anlaşılıyor.) Emmerich'in kaçırdığı imkânlar bu kadarla da kalmıyor. Öykünün potansiyelindeki muhtemel pek çok espriyi de ıskalıyor,bunları aklına bile getirmiyor. Kendisi filmin çekirdeğini dahi anlatamıyor. Yani dünya işgali kavramı o kadar zayıf ki, formalite icabı araya sıkıştırılmış bir iki Mısır piramidi ve İran çadırı görüntüsüne rağmen uzaylılar sanki sadece ABD'yi işgal etmiş gibi duruyor. Senaryoya bir yığın zırva sokup da filme evrensel bir hava verilememesi hayret verici.

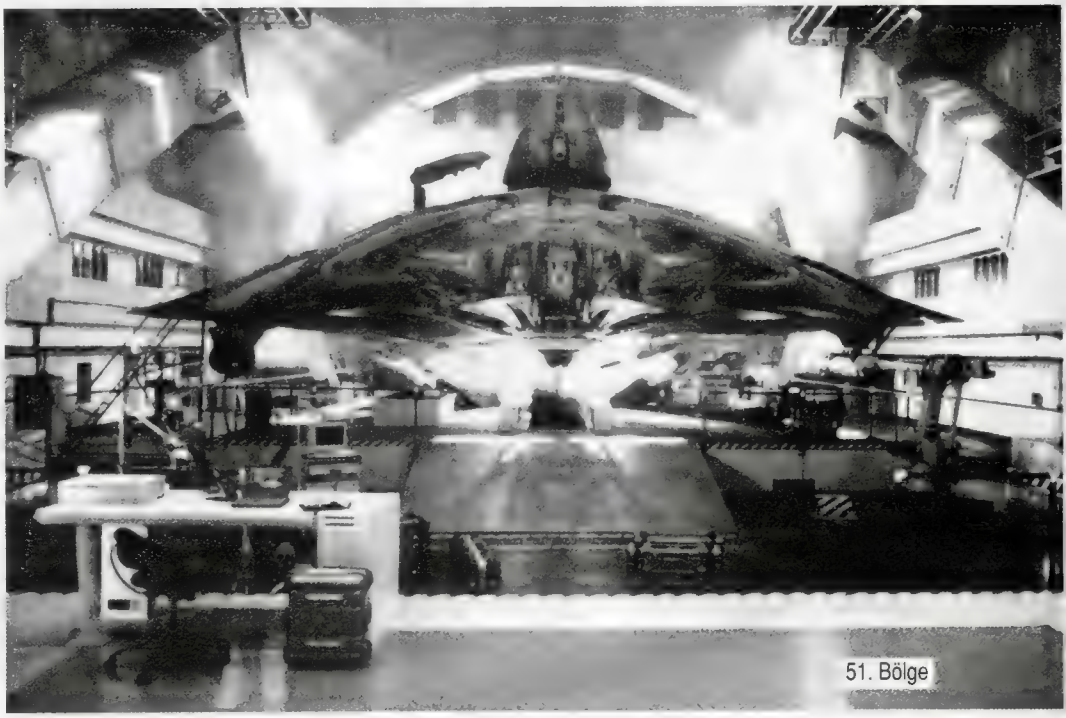

51. Bölge

Filmdeki ikinci anlatıcı elbette görsel efekt tasarımcıları. Her anı kusursuz ve çok iyi tasarlamışlar. (H.R.GİGER etkileşimlerine dikkat!) Filmin antolojilere geçecek ürkünçlükte yegâne bölümü olan kentlerin yokedilişindeki çalışmalar ise görsel efekt tarihçesine kendi içinde yenilikler getiriyor. Hani olur ya, bazı seyirciler iyi oyunculuk izlemeye niyetlenebilir. Bu konuda umutlanmak yersiz bir çaba. Zira öykünün öne çıkması adına karakterizasyonlar son derece zayıf çizilmiş. Bir BK filminin kendi içinde tutarlı ve kendi mantığını bulmuş sağlam bir içeriğinin olmasına önem vermeyenlerin, onca gözbağcılığa seve seve boyun eğerim diyenlerin filmde eğlenmesi mümkün ancak tam tersiyse Kurtuluş Günü ile -tabiri caizse- birazcık 'papaz' olmak kaçınılmaz. Ha, bu filmin Emmerich'in sabıka kaydında nerede durduğunu merak ederseniz 'en iyi kötü' diyebiliriz. Ama bu onun sabık oluşunu ne yazık ki hafifletmiyor.

Harlan ELLISON'dan

2001'i

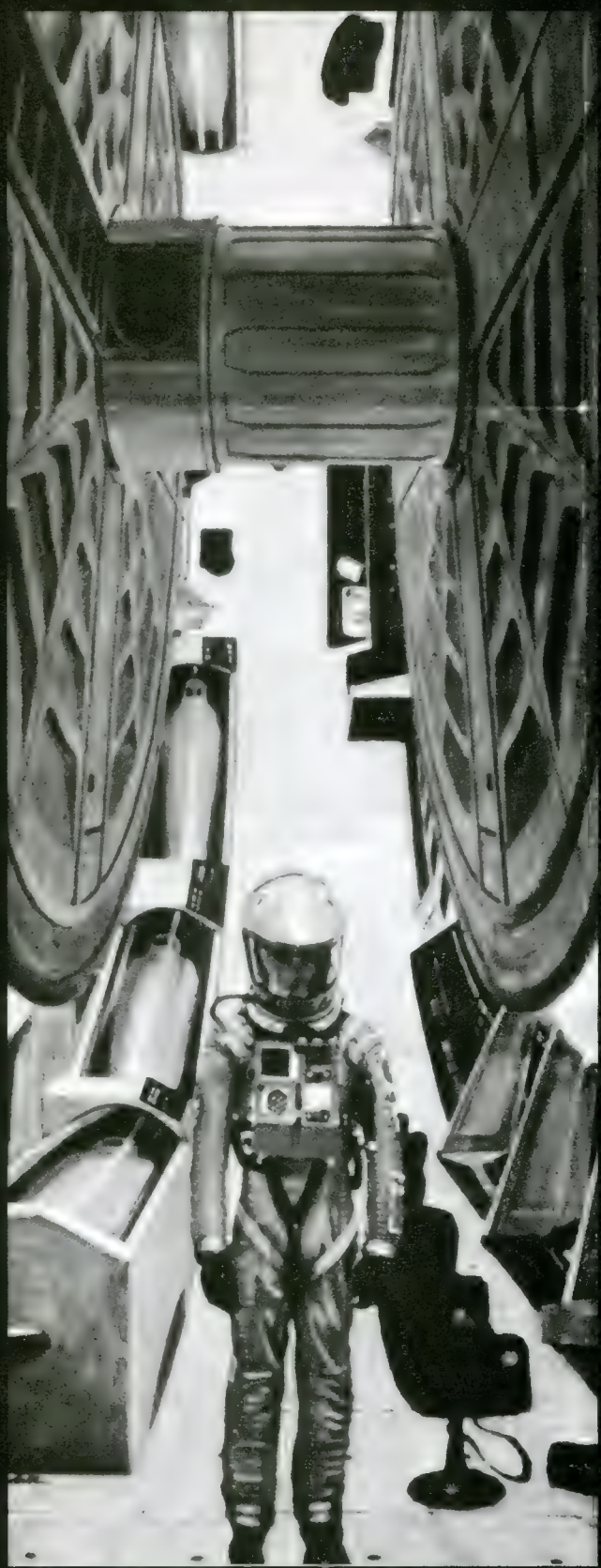

İsim yapmış bir eleştirmenin portresine giriş:

Carl Reiner'ın oğlu Rob içeri girerken Sal Mineo'yla beraber sabahın üçünde Carter'ın yerinde oturmuş, çorbamızı içerek lâflıyoruz. 'Meclis' isimli bir doğaçlama grubundan olan Rob'un ağzından çıkan ilk şey, "2001'i gördünüz mü ? İz bırakıcıydı değil mi?" oluyor. Çorbamı kaşıklayarak ve bir daha tekrarlamayacağını ümit ederek sessizce oturuyorum.

Mineo araya giriyor; "FanTASTik film!"(1)

Çorbamı geveliyorum.

Sonra filmin psişik enerjisi hakkında, onun Vedantist(2) felsefede açıklanmış evrenin ahlâki yapısına alenen yaklaştığına ve Kubrick'in eşlediği Nietzchevari alt metinin inanılmaz göz kamaştırıcılıktaki gövde gösterisine dair oldukça renkli bir sohbete dalıyorlar. Midem sıkışıyor. Bu türden çelişkili bir abartmanın varlığı içinde, iyi Yahudi yemeğinin tadına daha fazla varamıyorum.

"Dinleyin sizi iki ahmak," diye başlıyorum kibarca. "Neden bahsettiğinize dair en ufak bir fikriniz yok. 2001 - bahsettiğiniz kişiye bağlı olaraktan - on ilâ yirmi beş milyon doları har vurup harman savurmuş, tavşanını kaybettiği için de şapkasından ıvır zıvır çıkaran bir adamın, görsel olarak heyecan verici makul bir yönetmenlik denemesidir."

Bana bakıyorlar.

Konuyu, ne dediğimi kendimin bile anlamadığı şekildeki anlatma tarzımdan olsa gerek, kafa karıştırmıştım. Rob Reiner biraz ürkekçe soruyor; "Şey...ee..demek istediğin...ee...ne ?"

Ben de filmi açıklıyorum onlara. Sonra da kahrolası filmi gördüğümden bu yana, insanlara bir buçuk hafta içinde ondokuzuncu kez izahat vermekte olduğumu farkediyorum. Üstün kavrama yeteneklerini Kubrick'in 'bahsettiğinle' karıştırmalarıyla beceriksizler grubuna dönüşmeye başlamış insanlara, bir kez daha anlatıyorum. O insanların filmin şekline şemaline bakmaksızın, yordamsızca filmin üstüne boca ettikleri bütün anlamlar üzerine yapmacıklı ve gösterişli avangard tarzlarda ahkâm kesmek zorunda kaldığım için bıktığımı farkediyorum. Şimdi size anlatacağım. Böylece siz arkadaşlarınıza anlatabilir, ben de çorbamı huzur içinde içebilirim.

Öncelikle metin yok. Bu kadar basit. Öykü yok. Biliyorum çünkü bunu en iyi kaynaktan öğrendim; uğursuz öyküyü tasarlayarak filmin kadrosunda yer alan adamların birinden. Adam, Kubrick'in o afallatıcı, sıkboğaz edici yerinde söylemişti bunu. (Filmi izlediğim ön gala gecesinde insanları yarı uykulu bir halde kapılara doğru sendeleten o ilk yarı.) Kendisi ve Metro (Goldwyn Mayer) dan birkaç kişi o öyküyü filme çektiler. Keyifleri kaçtı ve birbirlerine "Ortada film falan yok." dediler. Bu yüzden Kalahari çölünden dışarı çıkıp maymunları ve sonra da şu Antonioni-vari bembeyaz yatak odasını görüntülediler. İnsanoğlu Uzaya Karşı saçmalığının bir diğer sonucu üzerine üretilmiş türevler kısmını çekip buna da hüznün doğuşu adını verdiler. Bu açıklamayı aklınızın önüne yerleştirmekle, ki bu akılcılıktır, filmden şaşkın biçimde ayrıldıktan sonra size, arkadaşlarınıza bir budala gibi görünmeme arzusu uyandıran tepeleme öykünün örümcek ağı benzeri üst yapısını anlayabilirsiniz.

Gelin Kubrick'in karmaşık bir örgü oluşturmadığını varsayalım. Diyelim ki öykü; İnsanoğlunun Şafağı'ndan Ay'daki kara tabletin keşfine ve Keir Dullea'nın Gary Lockwood'u santrifüjde uzun uzadıya takip edişinden gerçek dışı sonuna, müzik olarak Thus Spake Zarathustra'nın eşlik ettiği küre içerisinde bebek benzeri şeyle Dünya'ya geri dönüş yolculuğuna doğru neden-sonuç ilişkisiyle akıyor. Sorunun da bu olduğunu bahane edelim. (Filmi henüz görmemiş bazılarınız için bu,doğal olarak fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Ama bunun sizi rahatsız etmesine izin vermeyin. Bu kılavuzu katlayarak cebinize koyabilir ve film arasında okuyabilirsiniz. Böylece siz, güzelliğin ve aklın ender rastlanır bir karışımı olarak ortaya çıkınca, kız arkadaşınız ya da kocanız sizin Nabokov'dan bu yana en entellektüel parça olduğunuzu düşünecek.)

Şimdi. Filme zayıf biçimde kaynaklık etmiş Arthur C. Clarke imzalı "The Sentinel" adlı kısa öyküyü okumuşsanız, o kara formika tabletin yabancılar tarafından Dünya üzerinde galaksimizin içinden geçerek başka bir yere açılan kendi geçitlerinin girişine bırakılmış bir tür radyo sinyali olduğunu bileceksinizdir.

Aynen öyle. Maymunların bulduğu ilk tablet, aklın armağan edilişi mesajını iletiyor. (Bunu, maymunlardan biri tablete dokunduğunda Thus Spake Zarathustra'yı duymamızdan anlıyoruz. Bizler yüceltilmişleriz.) Eğer halen şüpheniz varsa, bu sahneyi ilk el aletinin keşfedilişi takip ediyor. Bağlantı kaçınılmaz. Res ipso loquitor. Şimdi de maymunun kemikten silâhı havaya fırlatışından, uzay mekiğinin istasyona kenetlenmek için boşlukta yaptığı (dayanılmaz uzunluktaki) dikine inişe geçiyoruz.

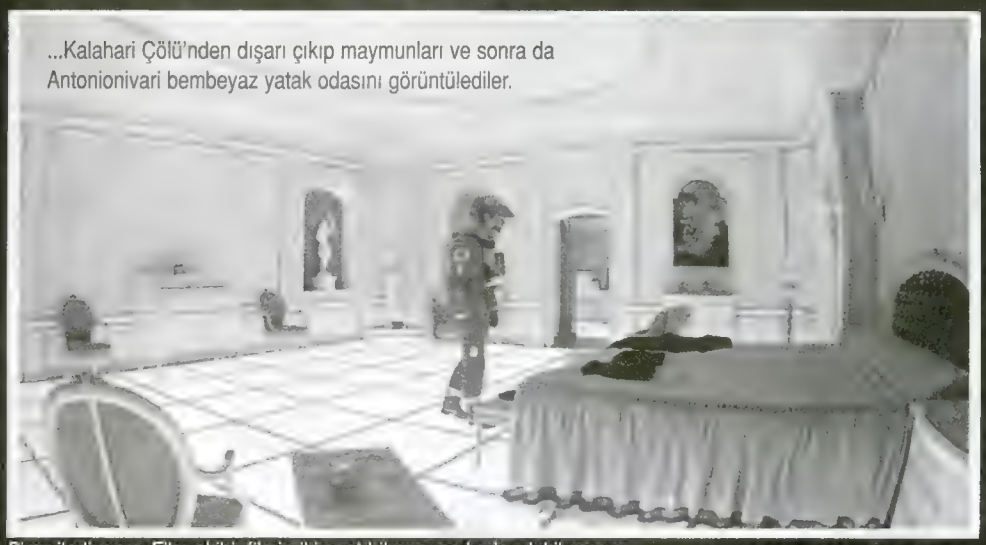

...Kalahari Çölü'nden dışarı çıkıp maymunları ve sonra da Antonionivari bembeyaz yatak odasını görüntülediler.

Biraz ilerliyoruz. Film ekibi, filmin iki saat bilmem ne kadar dakikasının (ben izlediğimde 40 dakikaydı; fakat sonradan sıkıcılığı yüzünden 17 dakikasını kestiklerini öğreniyorum.) yarısını, sizi ikinci tabletin Ay yüzeyinde bulunuşunun verdiği büyük şaşkınlığa sokmak için çekiyor; yoksa olaydan hemen önce kelimenin tam anlamıyla açıklama bile yapıyor. Clarke'ın özgün hikâyesinde yabancılar, sinyal cihazını -filmde tablet, öyküde piramit- Ay'a bırakmışlardı çünkü Dünya üzerinde ancak Ay'a ulaşabilecek düzeyde gelişmiş bir yaşam formuyla irtibat kurmak istiyorlardı. (Maymunsuların dünya üzerinde yer alışını elbette anladınız değil mi ? Rob Reiner anlamadı.)

Ay'daki tableti bulanlar da tabletin sinyal gönderdiğini, alıcının da Jüpiter yakınlarında bir yerlerde olduğunu keşfediyor. Bu yüzden dışarıda neler döndüğünü araştırmaları için astronotları gönderiyorlar. Gemiyi işleten bilgisayar -kişilik özelliklerinde belirsizlik olması bir yana- astronotları rotada tutan bütün işi yükleniyor. Ta ki kabuğundan sıyrılıp belli bir nedeni olmaksızın, bir yığın yazılı çizili devre ve mıntıklı bellek kümeleri tarafından alaşağı edilmeyecek kadar akıllı Keir Dullea'yı hariç tutarak, gemideki herkesi öldürdüğü güne dek. Ancak, hesapta olmadan, bilgisayarın neden öldürme arzusuna kapıldığı sorusu beliriyor. Filmin mantık çatısı içinde ortaya çıkan tek cevap, yabancıların her nasılsa sahip oldukları telekinesis ya da ona benzer birşeyle bilgisayarı uzaktan sabote etmeleri. Nedeni: astronotun Jüpiter yakınlarındaki tableti kontrol etmeye gönderileceğini bildiklerinden, Yeryüzü yaşam formlarının en iyi örneğini tutsak etmek. Tutsak edıyorlar da. Dullea, Jüpiter'e henüz yaklaşmışken formika tablet onun için ortaya çıkar ve sonra filmi başarılı kılacak bölüm başlar.Yabancılar Dullea'yı gerçekte yaşadıkları yere taşırken dış uzaya yapılan yolculuğun şaşırtıcı görsel ifadesi... Şimdi şaşalıyoruz.

Oh...sahi mi ? Çoktan şaşalamamış mıydık ? Neyse... devam! Dullea XVI. Louis tarzı bir yatak odasında uyanır. (Yoksa gelir mi ? Duyularına yeniden kavuşur falan mı ?) Kendisinin birazcık yaşlandığı bir sahneye atlanır. Tekrar atlanır ve o pörsümüştür. Tekrar atlanır; çok yaşlı bir halde ölerek yatakta yatmaktadır. Neler oluyor ? Eh, Ben (aklı karışmış bir senaryonun kurnazlıklarından ve bir yönetmenin zihninden başka, evrenin bütün sırlarından da elbette haberdar olan bir bilimkurgu yazarı olarak) bunu şöyle algılıyorum: Yabancılar, insanoğlunu uzaya uzanan seyrinde destekleyip ya kendi yazgısını tamamlamasına ya da kendini yok etmesine izin vermek için karara varmaya çabalıyorlar. Dullea' nın zihnini soluksuz bırakıyorlar.

Beyin çökertmenin bir süreliğine sona erdiği anlar Dullea için berraklık anlarıdır.Yabancıların mekânının ayrımına varmak -maksatları karşısında değersiz olan- insan aklı için Dullea'nın tahammül edemeyeceği kadar tuhaftır.Yabancılar Dullea'nın varolacağı yeterlilikte -dilerseniz bir rüya deyin- bir bütünlük kurmuştur. Bütünlük, bembeyaz yatak odasının tanıdık biçimini alır. Aslında belki de öyle değildir. Dullea -nasıl ve ne tür yabancılar tarafından yapıldıklarını öğrenmenin imkânsız oluşuna bağlı olarak- bir rüya makinesine bağlanmış ya da bir birjelâtin tankın içinde kan dolaşımı durdurulmuş vaziyette; veya uzay mimari tarzında inşa edilmiş, varolmayan bir ülkede hür iradesiyle yüzüyor da olabilir.

Sonunda yabancılar Dullea'dan bütün istediklerini alıp, insanın yazgısına olan müdahaleleri hakkında fikirlerini değiştirerek ve 'Tarih Tekerrürdür" teorisini kullanarak, kendisine onu cadı makisi gözlü(*) bir bebeğe dönüştüren (onu değiştiren ? Ona miras bırakılan ? Onu kötüleştiren ?) başka bir formika tablet yolluyorlar. Ve görünürde insanoğlunun beynine yapılan -kendisine ilk insanın ilk tabletten kazandığı aşamayla eşdeğer bir zeka aşaması sağlayacak- ikinci bir müdahaleyle onu Dünya'ya geri yolluyorlar.

Olanlara bir bakış şekli bu. Ancak, o bebek gerçekten Dullea mı ? Bana uzaylı bir bebek gibi görünüyordu. Yetişkin bir uzaylı bile olabilir. Hepsinin çirkin peruklu ve uzun sakallı Raymond Massey gibi görünmesi gerektiğini kim söylüyor.

Öyleyken bile öykünün özü devam eder.

Gemiyi işleten Bilgisayar astronotları rotada tutan bütün işleri yüklenilyor. Ta ki..

Maalesef Kubrick ve Clarke'ın yazdığına değmeyen bir öykü bu. Daha iyi olabilir miydı, kimbilir.
Her halükârda, filmin içinde şunlara benzer sayısız cevaplanmamış soru var halen; eğer Ay'daki tableti buldularsa niçin Dünya'dakini bulmadılar?
Tablet aynı tablette, yer mi değiştiriyor. Bilgisayar, Dullea'nın geminin içerisine tekrar ulaşmak için acil çıkış kapısını kullanacağını neden tahmin edemedi.
Kubrick, niye Ay'daki tabletin keşfi için TV işi, berbat uzay operalarında kullanılacak türden bir bölümle vakit harcıyor?
Sonsuza kadar devam edebilirim.
Bunlar filmi sevmedim demek değil. Filmin gösterimi sırasında yanımda oturmuş olan Norman Spinrad'a da dediğim gibi; "İlk yarı sıkıcı...ama ilginç." Bakışlarını bana dikiyordu. Birşey aynı anda hem sıkıcı hem de ilgi çekici nasıl olabilirdi ki ?
Eh, Kubrick'in pahalı gereksizliğini ziyaret edip bulun.
Sanrısal bölümler, gerçekten de sinemanın ne olduğunu gösterircesine, şimdiye dek film üzerine kaydedilmiş en etkileyici görsel malzemeyi içeriyor. İlk insan sahneleri göz alıcı, özel efektler afallatıcı ve benim eleştiri yazım göz kamaştırıcı. Fakat ben, bir kez daha ve son olarak, bunun kötü bir film olduğunu söylemeye mecburum. Film en başta öykü anlatımında, bir öyküyü anlatmada çuvallıyor.

(1) TAST: Lezzet. Mineo, Kubrick'in kendi hayranlarının damak zevkine uygun bir film ortaya çıkardığının ironisini yapıyor. (Ç.N.)
(2) VEDANTİZM: Hindu kutsal kitaplarına dayanan, evrendeki herşeyi tanrı olarak kabul eden bir felsefe.(Ç.N.)
(*)Cadı Makisi: Anormal büyük gözlere sahip Lemur cinsi bir maymun. (Ç.N.)

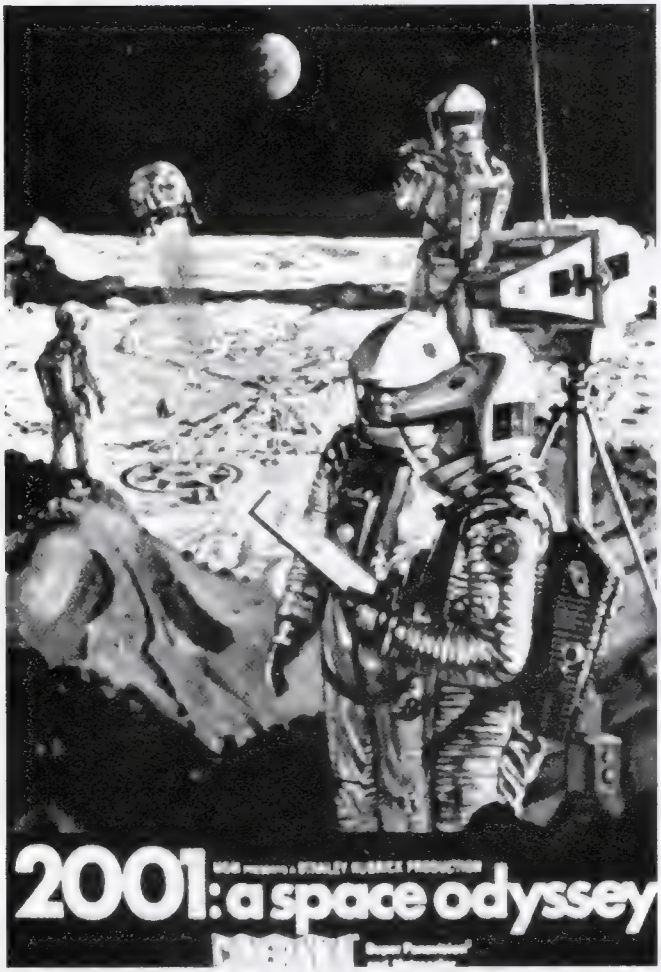

GODZILLA'nın BABASI ÖLDÜ

TOMOYUKİ TANAKA
(1911_1997)

Genç yaşta Japonya'nın efsanevi "TOHO" film stüdyolarına girip "CANAVARLAR KRALI GODZILLA"yı (1954) yaratan Tomoyuki Tanaka öldü. Toho Stüdyoları'na 200'den fazla yapıt veren Tanaka, 1954'ten 1995'e kadar tam 22 GODZILLA filminin yapımcılığını üstlenmiş ve bu ünlü BK/Fantazya karakterinin bütün dünyada tanınmasını sağlamıştı. Ayrıca, ünlü yönetmen Akira Kurosawa'nın "KAGE-MUSHA" filminin yapımcısı da olan Tanaka'nın BK. sinemasına yaptığı katkılar unutulmayacak düzeydedir..
Saygıyla anıyoruz.
STARGATE ve INDEPENDENCE DAY filmlerinin yönetmeni Roland Emmerich şu sıralarda 23. GODZILLA filminin çekimlerine başladı. Umarız bu BK. Sineması'nın devasa canavarı da tıpkı STARGATE ve ID4 gibi bu yönetmenin ellerinde can çekişmez... Herhalde elinde Amerikan bayrağıyla ortalıkta dolaşan bir GODZILLA, Tomoyuki Tanaka'nın mezarında ters dönmesine neden olur, aman Emmerich; DİKKAT!

STAR WARS

.Eğlencelerin eğlencesi "Star Wars Üçlemesi" geçtiğimiz günlerde sinemaları şenlendirdi. Filmin 20. Yıldönümü'nü kutlama fikri Lucas'ın sahip olduğu ve sinema tarihinde pek çok unutulmaz efekte (Jurassic Park, Dragonheart, vs.) hayat veren özel efekt şirketi ILM'yi yeni bir maydan okumaya itmiş. Amaç filmin eskimeye yüz tutmuş kimi yerlerini canlandırmak.

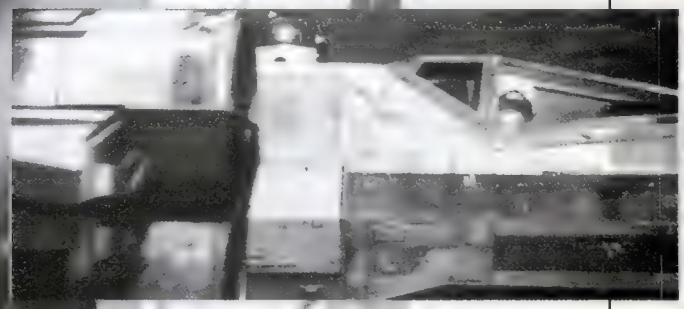

Başarısızlığın cezasını biliyorsunuz."

ILM en yeni bilgisayarlı grafik teknolojisini (CGI) kullanarak bütün uzay sekanslarını yeniden tasarlamış ve çekmiş. X-Wing ve TIE-Fighter maketleri, bilgisayardan çıkma şaşırtıcı versiyonlarıyla yer değiştirmiş. Hatta gökyüzünde geçmeyen birkaç sahne bile rötuşlanmış. Mesela bir grup android arka plânda bir yük aracını boşaltırken, fil ya da su aygırı gibi iri memelileri anımsatan iki yeni hayvan (Dewback ve Ronto) sırtlarında binicileriyle beraber ağır ağır uzay istasyonu Mos Eisley'e giriyorlar.

Ancak bu rötuşlardan en göze batanı Han Solo'yla Jabba the Hut arasında geçen yitik sahnenin yeniden yapılması. Bu yepyeni bölüm, Solo'nun Jabba'nın adamlarından birini Mos Eisley barında haklamasının ardından hikâyeye giriyor. Solo ve Chewbacca Alderan'a yapacakları yolculuk için hazırlanmak üzere Millenium Falcon'a döndüklerinde kızgın ve çok daha genç bir Jabba'yı kendilerini bekler buluyorlar. (Uzaylı bir Don Carleone'yi andırabilir ama Jabba yalnızca dev bir kabuksuz salyangoz. Han Solo onun konservesini kursa ya.) Gerçi Jabba sonradan "Jedi'nin Dönüşü"nde salyangozvari bir yaratık olarak belirecektir ama daha önce kesilip atılmış bu söz konusu sahnede Jabba'nın kıllı bir postun içinde saklanan insan görünümünden hoşnutsuz olan Lucas, aktörü stop-motion tekniği ile canlandırılmış bir ucubeyle örtmeyi plânlıyordu. Ne var ki katlanarak artan bütçe ve zamanın kısıtlı oluşu bunu olanaksız kılmış, sahne de bütünüyle iptal edilmişti.

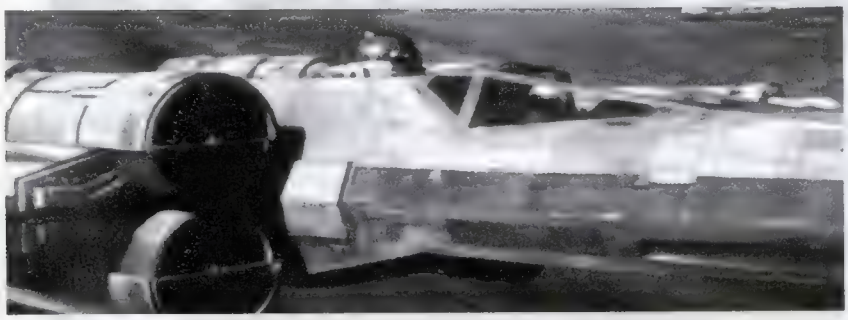

Şimdi bu sahne ve Jedi'nin Dönüşü'nün Jabba'sı tamamen CGI tekniğiyle hayata dönüştürüldü. 1976'nın orijinal sahneleriyle1996'nın bilgisayar grafiklerinin harmanlanışı kusursuz. Jabba sürünerek ilerliyor ve konuşuyor. Hatta ILM'nin oyunbazlık yaptığı bir yerde Harrison Ford'un evvelce çekilmiş görüntüsü Jabba'nın hareketli kuyruğuna basarmış gibi oluyor. Lucas, Star Wars Insider dergisinin son sayısında, kullanılan yöntemle ilgili şu açıklamayı yapıyor: "İlk filmi yaptığında umduğumuz gibi gerçekleşmeyen birkaç sahne ve plân vardı. Bir tanesi de Han Solo ve Jabba ile ilgiliydi. Filmi bitirme telâşı içinde bu sahne o kadar da gerekli görünmüyordu; zira daha sonraki bölümlere dek ortaya çıkmayacak karakterler barındırıyordu. Ama ben hep o sahneyi filme yeniden koymayı istemişimdir. Bu sahneleri daha en başında tasarladığım haliyle filme koymama olanak tanıyan teknoloji sayesinde durumu halletmiş olduk.

Niye o kadarla yetinilsin? Orijinal film CGI'ın fırça darbeleriyle yenilenirken, ILM, serinin diğer iki filmi üzerinde serbest bırakılmış. Örneğin "İmparator"da ILM, hem Luke'un Wampa mağarasında uyandığı Hoth sahnesini uzatmış, hem de Millenium Falcon'u Bespin kentine yaklaşırken gösteren bir sahne eklemiş. Jedi'nin dönüşünde ise finaldeki epik savaş sahnesi kıvraklaştırılmış. Jabba'nın yelkenli saltanat mavnasındaki kukla orkestra CGI yaratıklarıyla yer değiştirmiş, filmin sonundaki kutlamalar da Endor ormanındaki Ewok şenliğinden başka Tatto, Bespin ve İmparatorluk başkenti Coruscant'teki festivallere kadar genişletilmiş. "Special Edition çalışması gelecekteki Star Wars filmleri için daha etkili neler yapabileceğimizin bir ön hazırlığı oldu." diye açıklıyor John Benton. "Bundan sonraki üçlemede de büyük bir gerçeklikle ortalarda gezinen dijital yaratıklar olacak diyen konuşmaların geçtiğini biliyorum. Bu mümkün, CGI bizlere gerçek aktörleri içine yerleştirebileceğimiz interaktif dijital bir set ortamı sunuyor. Bu da gelecekteki iyi haberlerin müjdecisi."

Chewbacca

Luke ve Obi-Wan Kenobi

DAHA YENİ BAŞLADIK

Diğer Star Wars filmleri yolda mı? Evet, üç tane. Ön yapım hazırlıkları, çevre araştırması, set inşası, hatta (söylenenlere bakılırsa) 007 filminin çekildiği Rolls Royce fabrikası alanında birkaç deneme çekimi şimdiden yapılmakta. Yeni filmler asıl giriş bölümleri olacak. Bu şu demek: 9 bölüm olarak tasarlanan Star Wars epiğinin yeni çekilecek bölümleri, 1977 tarihli Star Wars: A New Hope (Yeni Bir Umut)'tan önce cereyan eden olayları anlatan asıl ilk üç bölüm olacak. Bu filmlerin, hikâyeyi Jedi'nin Dönüşü'nden sonra kurgusal olarak devam ettiren Timothy Zahn'ın allahlık kitaplarıyla hiçbir ilgisi olmayacak. (Aksine bu kitaplar tahmin edileceği gibi Clone Wars/Eşeysiz Çoğalan Savaşlar'a kaynaklık edecek!) Star Wars: GENESIS yeni çevrilecek ilk bölüm için üstünde tartışılan isimlerden biri. Öyleyse Gücün Çocukları diye faşizan bir isim de pekalâ konulabilir. Iyy...

Nelerden bahsedecekler? Lucas'a göre ilk film Ben Kenobi ve Anakin Skywalker'ın hikâyesi ile başlayacak ve Yeni Bir Umut'ta Kenobi'nin çölde ikamet edişine kadar olup bitmiş herşeye izahat getirecek. Konu Darth Vader'in nasıl karanlık tarafa geçtiği ve Eski Cumhuriyet'in nasıl yıkılıp da İmparator'un iktidara geçtiği ile ilgili. Boba Fett bir Mandolorian savaşçısı olarak beliriyor. Ayrıca Luke'un annesini, sınıflandırılmış Jedi Şövalyelerini ve daha genç (yoksa daha mı küçük?) bir Yoda'yı da göreceğiz. Söylentiye göre yeni filmler sırtını ağırlıklı olarak setlere dayayacak, bu esnada da bilgisayarlar pek çok karaktere, mekana ve uzay gemisine hayat verecek. Daha ne? Heyecanlanmadınız mı?

Bilge Yoda

ÇEVİRİ: Kerem SANATEL

BIÇAK SIRTI

***DICK, Philip K.**: "Bıçak Sırtı", ("Do Androids Dream of Electric Sheep?"), Roman. Türkçesi: Damla Işık, Kavram Y., Bilimkurgu dizisi:7, İstanbul 1996, 18X11 cm, birinci hamur 197sf., ISBN: 975-366-109-6*

Geçmişteki renkli ve hareketli yaşantısıyla herkesi şaşırtan modern Amerikan bilimkurgusunun haşarı çocuğu Philip K. Dick'in, "Blade Runner" adıyla filmi yapılan ve yurdumuzda da gösterilen ünlü romanı. P. K. Dick, gelecekte androidlerle insanlar arasında bile başgösterecek psikolojik ve sosyal çatışmaları konu edinmiş. Ekolojik sorunların da enine boyuna ele alınıp tartışıldığı roman, alışılagelmiş P. K. Dick üslûbu içinde, hızlı ve hareketli bir tempoyla geliştirilmiş. İnsansal sorunlarla, kendilerini "insan" gibi duyan ama"insan gibi davranmayan" androidlerin iç dünyaları sürekli yüzleştirilmiş. Roman bir bakıma "polisiye bir bilimkurgu" görünümünde. Ve bu haliyle de, İspanyolların deyimiyle: "Muy Americano". Libidoya çok önem veren ve eserlerinde bu tema üstüne ısrarla basan K.Dick uygarlığın gelişimini sağlayan faktörlerden birinin de bu olduğu konusunda kararlı. Bu yüzden, insanın hayvansal yönünü ifade eden bu "freudien" terimin yansıttığı kavramı, androidlere de yükleyerek, gerçek insanların karşısına kendine çok benzer bir düşman çıkarmış. Filmi daha önce görmüş olanlar, romandan sinemaya aktarılmış edebiyat eserleri karşısında düşkırıklığına uğrayan okurların akıbetine uğrayacaktır. Ama ne denirse densin. "Bıçak Sırtı" tipik bir Philip K. Dick romanı olarak kalmayı sürdürecek.

MEVKİ UYGARLIĞI

***SHECKLEY, Robert:** "Mevki Uygarlığı", (The Status Civilisation), Roman, Türkçesi: Belma Aksun, Metis Y., Bilimkurgu Dizisi: 3, İst., 1995, 11X19 cm, 157 sf, ISBN:975-342-078-1*

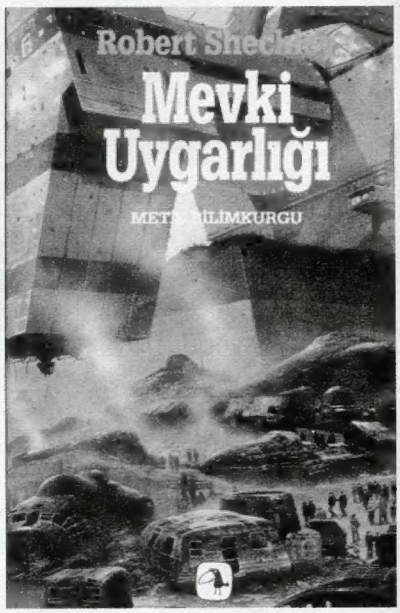

"Mevki Uygarlığı", Robert Sheckley'in Türkçede yayınlanan ilk romanı niteliğini taşıyor. Yayınevi isabetli bir seçimle Sheckley'i Türk okuruna yetkin bir romanıyla tanıtıyor. "Mevki Uygarlığı", karakteristik bir Sheckley romanıdır. Yazar bu yapıtında çok ilginç bir konuyu, son derece cazip bir olaylar zinciri içinde ve tanıdığımız, bildiğimiz "Sheckley üslûbu" ile okura sunuyor. Dünya, uygarlığının altın çağını yaşamaktadır. İnsanın temel sorunları çözülmüş, açlık ve ekolojik problemler keskin çözümlere kavuşturulmuştur. Ne var ki, insanın en temel içgüdüsü, yani libido sorunu çözümlenememiş ve nefsini denetleme konusunda başarılı olamayanlar, uzak bir mapusane gezegenine gönderilerek, (bugün de olduğu gibi,) insanlıktan tecrit edilmek suretiyle insan toplumları korunmaya çalışılmıştır. İnsana western filmlerini anımsatan bir merak ve heyecan uyandıran olaylar zinciri, yazar tarafından ustaca kullanılarak okurun ilgisini sıcak tutuyor. "Mevki Uygarlığı", yurdumuzda yıllar önce filmi de gösterilen "Onuncu Kurban"ın yazarının en nefis romanlarından biri ve meraklılar tarafından mutlaka okunması gerekiyor.

BAŞKAN OYUNU

***AYDINGÜN ,Haldun**: "Başkan Oyunu" (Bilimkurgu öyküleri) Altbaşlık: 2000'lerin Öyküleri) 1991, 13.5X19.5 cm.,138 sf. , birinci hamur, ISBN: 975-7549-17-7*

Daha önce dergilerde imzasına rastlamadığımız Haldun Aydıngün'ün, temiz bir Türkçeyle yazılmış kısa bilimkurgu öyküleri. Kitapta: "Başkan Oyunu", "Denizde", "İnsanı-Android","Teyp Kasetleri","Karşılaşma" ve "Telefon" adlarını taşıyan altı öykü yer alıyor. Bunlardan "Başkan Oyunu" adını taşıyan öykü, diğerlerine oranla daha uzun; yetmiş kitap sayfası. En dikkat çekici öykü de bu. Aydıngün, sibernetik sorunlarla, fütürüstik temaları çok iyi biliyor. Öykülerinin çatısı sağlam ve kendine özgü bir üslûbu var. Bilimkurgusal temaları, yerel kültürümüzle dengeli bir birleşime sokabilmiş. Bu yönüyle Müfit Özdeş ve Orhan Duru ile bir benzeşme ve yakınlaşma içinde. Aydıngün, ayrıca toplumsal ve siyasi temalara bilimkurgu edebiyatı çerçevesi içinde yaklaşmasıyla da ilginç olabiliyor. 1991'de basılan ve yazarının Türkiye bilimkurgu çevrelerinden uzak kalışı nedeniyle bilinmeyen bu öykü kitabı, bilimkurgu edebiyatımızın en ilginç yapıtlarından biri.

BİR GALAKSİ DOLUSU FİLM MALZEMESİ SİZİ BEKLİYOR

yüzlerce yerli ve yabancı film afişi, lobby kartları, orijinal fotoğraflar...

GIOVANNI SCOGNAMILLO'nun ARŞİVİNDEN

ATILGAN BİLİMKURGU, FANTAZYA, KORKU VE SERÜVEN DÜKKÂNI.
ATLAS SİNEMASI PASAJI NO:24 İSTİKLÂL CAD. BEYOĞLU-İSTANBUL
TEL&FAX:(0212) 245 47 37

'yukarıdakiler ilgi alanınıza giriyorsa'

atılgan

bilimkurgu, fantazya, korku ve serüven dükkanına uğramalısınız!..

istiklal cad. atlas sineması pasajı, no:24 beyoğlu_istanbul tel&fax: (0212) 245 47 37